Setea şi foamea

Vara anului 1962.

Trei episoade

Traducere de *Mariana Sora*

Eugene Ionesco LA SOIF ET LA FAIM *Trois gpisodes*

THEÂTRE (voi. IV), Sd. Gallimard, 1966.

Primul episod FUGA

Personaje

JEAN

MARIA-MAGDALENA

(Mai tîrziu) MĂTUŞA ADELAIDA

DECORUL

Scena reprezintă un interior cam întunecos. La stînga •spectatorilor, o uşă. Un şemineu vechi, în peretele din fund. Acest perete e cenuşiu, destul de murdar, cu două ferestre sau lucarne, în partea de sus. în faţa sobei, o canapea uzată. în prim-plan, un mic fotoliu scund şi uzat; alături, un leagăn. Pe peretele din dreapta, o oglindă veche. O masă simplă. Un scaun deteriorat. în şemineul din mijlocul peretelui din fund va apărea şi dispărea un foc; apoi, o grădină luminoasă.

JEAN *(către Măria-Magdalena):* Nu izbutesc să te înţeleg! De ce să ne întoarcem în această locuinţă? Eram atît de bine, acolo, în casa nouă, cu ferestrele spre tot întinsul cerului, cu ferestre spre toate părţile... pe unde lumina pătrundea din sud, din nord, din răsărit, din apus şi din toate celelalte puncte cardinale. Ieşeam pe balconul aurit, ţii minte? era aurit. Şi cît spaţiu se desfăşura sub ochii noştri! Nu, nu, nu izbutesc să înţeleg. De ce să stăm din nou aici?

MARIA-MAGDALENA: Şi acolo te plîngeai. Cînd e prea încăpător, iar nu-ţi place. Dacă n-ai agorafobie, ai claustrofobie.

JEAN: Parterul ăsta funebru, pe care am avut norocul să-1 părăsim! Nici măcar nu e un parter, e un subsol. De aceea am şi plecat de aici, îndată ce am găsit o locuinţă sănătoasă..

MARIA-MAGDALENA: Asta o spui acum. Dar acolo, cînd ieşeai pe stradă, nu-ţi plăcea cartierul. Aici cel puţin nu există

hoţi. E lume cumsecade, mici negustori, şi te cunosc toţi. Sînt tot vechii noştri vecini, prietenii noştri.

JEAN *(îşi continuă gîndul)* : E coşmarul meu. Coşmarul meu. Din totdeauna, de cînd eram mic, mi se întîmplă des să mă trezesc cu inima strînsă dintr-un vis cu locuinţe din astea îngrozitoare, înghiţite pe jumătate de apă, pe jumătate de pămînt, pline de noroi. Iauită-te, e plin de noroi pe-aicil

MARIA-MAGDALENA: Asta se poate aranja. Fac eu să se zvînte. Sînt instalatori prin cartier, meseriaşi care lucrează pe cont propriu; vin cînd îi chemi.

JEAN: Casele astea în care apa îţi intră în cizme 1 în care dîrdîi de frig. Te apucă reumatismul, te simţi prost în permanenţă. E tocmai ce voiam să evit, ce-mi făgăduisem să evit. Voiam să nu mai stau niciodată la subsol. Coşmarurile sînt nişte avertismente. Credeam că nu se împlinesc niciodată sau, mai degrabă, simţeam vag că o să se împlinească întocmai.

MAR IA-MAGD ALENA: Nu te-am adus cu sila.

JEAN: îţi spusesem că nu vreau. N-a folosit la nimic. Profiţi de o clipă de neatenţie din partea mea. Mă gîndesc la altceva — se întîmplă — nu poţi să te gîndeşti mereu la toate, nu poţi să ai toate lucrurile prezente în minte în fiecare clipă. Conştiinţa e un ecran atît de îngust! Atunci, în clipa în care uit... ah... îmi făgăduisem să nu mă mai întorc aici. Nu-mi revin din uimire că am revenit. Trebuia să ştii că asta mă îngrozeşte. Bine. Se întîmplă să mă gîndesc la altceva, iar tu, care veghezi mereu, care mă pîndeşti tot timpul, observi numaidecît. Mă iei frumuşel de mînă, în timp ce eu visez la cine ştie ce, mă întrebi dacă viu, eu răspund da, cu gîndul aiurea. Mă aduci aici, mă instalezi, ne instalezi, în timp ce imaginaţia mea hoinăreşte. Deodată, cînd îmi reviu, mă pomenesc că sînt acolo unde ai hotărît tu să mă aduci, tocmai

acolo unde coşmarurile mele m-au prevenit să nu mă mai întorc.
MARIA-MAGDALENA: Doar am trăit bine aici pînă nu de mult. Am trăit multă vreme aici. Nu erai nefericit.
JEAN: Asta-i altceva. îţi dai totuşi seama că nu mai e la fel. Pe vremuri, mă rog, era un parter, nici pe atunci
258
nu prea luminos. Acum, casa s-a lăsat. Am părăsit-o tocmai fiindcă începuse să se afunde, fiindcă apa se infiltra prin duşumea. Cînd mă gîndesc ce uşor puteai să eviţi asta! Ia pune mîna: cearşafurile sînt umede.
MARIA-MAGDALENA: Am să pun cărămizi calde în pat.
JEAN: Şi mucegaiul! Igrasia de pe partea de jos a pereţilor! Totul e murdar, slinos, îmbîcsit şi continuă să se afunde.
MARIA-MAGDALENA: Ţi-ai băgat-o în^cap. Unde ai mai văzut tu să se afunde casele?
JEAN: Va să zică, tu nu-ţi dai seama de nimic?
MARIA-MAGDALENA: Tu vezi totul în negru. Ai o imaginaţie morbidă.
JEAN: Dar asta sare în ochi! E ceva ce se întîmplă mereu! Străzi întregi, oraşe întregi, civilizaţii întregi au fost înghiţite de pămînt.
MARIA-MAGDALENA: Lucrul se petrece atît de încet... atît de încet... pe nesimţite... şi-apoi, dacă asta e soarta tuturor, trebuie s-o acceptăm. După aceea se fac săpături. Casele îngropate ies iar la iveală şi înfloresc din nou în împărăţia soarelui.
JEAN: Pînă una alta, ne scufundăm. Detest genul ăsta de locuinţe.
MARIA-MAGDALENA: Majoritatea oamenilor trăiesc aşa, în case ca asta.
JEAN: Se complac în mocirlă, se hrănesc din ea. îi priveşte, dacă le place umbra sau noaptea. Tu puteai să mă scuteşti de astea. Să nu pot scăpa de ce mi-a fost scris, să nu pot scăpa de ce mi-a fost scris! Nu-mi plac decît casele cu ziduri şi acoperişuri transparente, sau chiar fără ziduri şi fără acoperiş, unde soarele intră în valuri de soare, unde aerul intră în valuri de aer. Ah, oceanul soarelui!... Oceanul cerului!
MARIA-MAGDALENA: îmi spuneai uneori că vrei să pleci din casa nouă. De aceea am căutat.
JEAN: Nu voiam să mă mut cu orice preţ. Voiam s-o părăsesc doar ca să mă mut într-o casă şi mai luminoasă, învăluită în azur, străbătută de azur. O casă cocoţată pe-un vîrf de munte, cred că o mai fi existînd aşa ceva pe lume. Sau deasupra unui rîu. Nu în rîu, suspendată în aer, nu mult deasupra apei,
259
17'
cu obraji de flori la ferestre, flori din care nu vezi nici rădăcina, nici tulpina, numai partea de sus, doar faţa, flori la îndemînă. Sînt flori care plîng, nu zic, dar sînt şi flori care rîd! De ce să nu le alegem pe acelea care se înalţă zîmbind?
MARIA-MAGDALENA: Grădini de felul ăsta, case de felul ăsta nu sînt de noi, ele depăşesc posibilităţile noastre.
JEAN: Fotoliul ăsta şchiop, uşile astea putrede, scrinul ăsta mîncat de carii...
MARIA-MAGD ALENA: E o mobilă de epocă.
JEAN: Are nămol prin sertare.
MARIA-MAGDALENA: Vezi bine, e autentică. Eşti veşnic nemulţumit.
JEAN: Am prieteni care stau pe coline minunate, pe culmi strălucitoare. Plătesc mai puţin decît noi; o nimica toată. Iar alţii nici măcar nu plătesc chirie.
MARIA-MAGDALENA: Şi-au moştenit casele de la părinţi. Noi n-am avut norocul ăsta. Eu dacă am un pat, un pic de lumină şi dacă sînt cu tine, mi se pare frumos.
JEAN: Să trăiesc în amurg, sau în beznă, cînd mie nu-mi plac decît zorile 1
MARIA-MAGDALENA: Sînt oameni care trăiesc sub poduri, care n-au un acoperiş. Ar trebui să fii mai mulţumit de soarta ta.
JEAN: Ce noroc pe ei! Ale lor sînt străzile, ale lor sînt pieţele, grădinile, ale lor livezile, a lor e marea, ei nu sînt legaţi de o localitate.

MARIA-MAGDALENA: Ascultă-mă. Ţi-o repet: e un apartament normal. Camere, paturi, cărţi, o bucătărie, sîntem acasă.
JEAN: ...In papuci uzi, în haine umede...
MARIA-MAGDALENA: O să le usuc la uscătorie, în camera mică de alături.
JEAN: In uscătoria ta plouă într-una. N-o să mai locuiesc în casa asta, n-o să mă consolez, n-o să mă resemnez. Mi-e frig. N-are nici măcar încălzire centrală.
MARIA-MAGDALENA: O să încălzesc casa cu căldura inimii mele.
JEAN: N-avem lumină electrică. Nişte lămpi vechi cu gaz!
MARIA-MAGDALENA: O s-o luminez cu lumina ochilor mei.
260
JEAN : Există case care te fac să uiţi că sînt nişte morminte. Ajunge să vezi cerul din ele. Cerul te consolează de viaţă, te consolează de moarte.
MARIA-MAGDALENA: Asta e o casă a obişnuinţei.
JEAN: Nu pot să trăiesc decît aşteptînd ceva. Poştaşul nu trece pe strada asta.
MARIA-MAGDALENA: N-ai să mai primeşti scrisori care te enervează, scrisori neplăcute, scrisori cu înjurături, scrisori de mulţumire sau pline de solicitări de tot soiul.
JEAN: Nici măcar telefon nu este.
MARIA-MAGDALENA: Tu nu suporţi telefonul. Ai vrut doar să-1 desfiinţezi.
JEAN: Vreau să-1 desfiinţez cînd îl am. Cînd nu-1 am, trebuie să-1 am. Trebuie să-1 ai ca să-1 poţi desfiinţa. Nu pot nici măcar să desfiinţez telefonul! Nu mai e nimic de aşteptat, nimic de făcut.
MARIA-MAGDALENA: Tu nu ştii să trăieşti ca toată lumea. Mereu îţi lipseşte cîte ceva.
JEAN: Mereu, într-adevăr. Nu pot să trăiesc decît cu speranţa că extraordinarul se va produce. Încă din şcoală, aşteptam joia, aşteptam vacanţa de Crăciun. Trăiam cu speranţa jucăriilor, a ciocoiăţilor; mai păstrez şi acum amintirea parfumului de portocale şi de mandarine, şi pe urmă, am trăit cu speranţa că mă vei iubi.
MARIA-MAGDALENA: Te iubesc şi acum.
JEAN : Şi apoi, iarna, trăiam cu speranţa că vine primăvara. Trăiam în vederea vacanţei mari; în timpul vacanţei, trăiam visînd toamna şi întoarcerea la oraş. Întotdeauna am trăit cu speranţa zăpezii şi a mării, a munţilor şi a lacurilor limpezi. Am trăit mai ales cu speranţa înnoirii şi a alternanţei anotimpurilor. Aici avem un singur anotimp mohorît, un amestec de toamnă şi de iarnă.
MARIA-MAGDALENA: O să avem tihnă şi linişte. Nimic nu ne lipseşte ca să găsim pacea.
JEAN: Ce vreau eu nu e pacea, nu e fericirea simplă, am nevoie de o bucurie debordantă, de extaz. în acest cadru, extazul nu e cu putinţă. N-au trecut douăzeci de minute de cînd am sosit. Mă uit la tine; ai şi

261
îmbătrînit, începi să a.i riduri. Ai fire albe pe care nu le aveai. Merge mai repede decît crezi. Capul ţi se lasă-n jos, o floare prea grea pentru lujerul ei.
MARIA-MAGDALENA: Mai repede sau mai puţin repede, ce importă? 0 oră sau zece minute, un an sau două săptămîni, ce importă? Tot acolo ajungem, oricum.
JEAN: Tavanul ăsta crapă şi se lasă în jos, îl simt cum mă apasă pe umeri, petele de igrasie de pe pereţi cresc. Să fie imaginea timpului? Totul se degradează vă-zînd cu ochii.
MARIA-MAGDALENA: Numai să fiu cu tine, atunci nu mi-e teamă să mor. Dacă fac doar un pas şi te pot prinde de mînă, dacă eşti în camera de alături şi te strig, şi îmi răspunzi, sînt fericită. Mai e şi „ea" *(arată spre leagăn).* Ştiu că ne iubeşti. Poate că nu destul, poate că nu îndrăzneşti, poate că nu-ţi dai seama? Dar ne iubeşti, ştiu bine. Nici nu bănuieşti cit loc ocupăm în inima ta. Ah, dacă ai putea s-o ştii adînc!
JEAN: Locul pe care-1 ocupaţi e mare. Universul e mult mai mare, iar ceea ce-mi lipseşte e şi mai mare.
MARIA-MAGDALENA: Ea şi cu mine, sîntem totul pentru tine. Într-o bună zi ai să-ţi dai seama. *(Aparte.)* Dacă ar fi conştient de dragostea pe care ne-o poartă!
JEAN: Cine mă va face să uit că trăiesc? Nu-mi pot suporta existenţa.
MARIA-MAGDALENA: Nu priveşti îndeajuns în jurul tău. Nu priveşti cu atenţie. Aceste ziduri pe care le găseşti vechi, cu pete de igrasie, de mucegai, te-ai uitat bine la ele? Priveşte aceste pete, ce forme frumoase au.

JEAN: Sînt vechi.
MARIA-MAGDALENA *(luîndu-l pe Jean de mînă casă-i arate frumuseţile casei):* Nu sînt vechi, sînt demult. Credeam că eşti un estet rafinat. Nu zău, să preferi într-atîta modernul! Formele astea sînt elocvente, figurile astea sînt expresive în muţenia lor; văd nişte insule. Ia uită-te: un oraş din antichitate, chipuri prietenoase care se înclină să ne salute. Priveşte mai departe. Buze întredeschise, mîini care se întind spre noi, şi arbori. Voiai flori, uite flori aici pe perete, în vaze frumoase.
262
JEAN: Oricît aş căsca ochii, nu văd nimic în afară de pecingine şi urme de uzură... ah, ba da, văd... nu ce vezi tu. Deslușesc, în aceste pete, vertebre sîngerînde, capete înclinate, triste, oameni în agonie îngroziţi, trupuri amputate, fără cap, fără braţe, monştri necunoscuţi şi bolnavi care zac, care gîfîie...
MARIA-MAGDALENA: Sînt neputincioşi acum, nu mai reprezintă o primejdie.
JEAN: Noi le moştenim nenorocirile. Şi acolo, vezi, capul acela de moşneag, da, e un chinez bătrîn, cu faţa numai creţuri. Ce trist el Bolnav, desigur, şi pălăria lui cu boruri late... nişte şobolani tabără pe el; i s-au urcat pe umeri, o să-1 muşte de obraz.
MARIA-MAGDALENA: Te înşeli: e un moşneag senin, surî-zător; se uită la noi, o să ne vorbească.
JEAN: Cu şobolanii căţăraţi pe umeri?
MARIA-MAGDALENA: Sînt îmblînziţi; stau în două labe, îi adulmecă faţa, drăgălaş.
JEAN: Pieptul îi e plin de sînge. Are răni deschise.
MARIA-MAGDALENA: Ba nu, nicidecum, dragul meu. E o manta roşie pe care-o poartă, cu fireturi de aur... Trebuie să fie, sînt sigură, înţeleptul casei, protectorul ei. Casele astea vechi sînt pline de amintiri emoţionante. Toţi cei care au trăit în ele sînt încă prezenţi, nimeni nu moare.
Intră mătuşa Adelaida prin uşa din stingă spectatorilor. Înainte de-a ***intra,*** *poate fi văzută în oglindă venind. Se aşază în chipul cel mai firesc pe canapeaua ponosită. Poartă voaluri lungi, care-i dau un aspect de mare doamnă decăzută, în mizerie, aproape de cerşetoare.*
JEAN: Mătuşa Adelaida!
MARIA-MAGDALENA: Oh, da! E mătuşa Adelaida!
ADELAIDA *(pare supărată):* Am venit să vă fac o vizită.
JEAN *(către mătuşa Adelaida):* Nu ştiu ce cauţi aici, mătuşă Adelaida. Ce vrei de la noi?
ADELAIDA: Vă deranjez, nu-i aşa, vă plictisesc?
JEAN: Nu ne plictiseşti, noi ţinem la tine, ştii bine că ţinem la tine. *(Mătuşa Adelaida dă din umeri şi rîde amar.)* Ai aerul că nu mă crezi. îţi spun adevărul.
263
MARIA-MAGDALENA: Nu poate nici să te creadă, nici să te înţeleagă. Şi mai înainte înţelegea greu. Nu e vina ei.
ADELAIDA: înţeleg totul. Uneori mă fac că nu înţeleg, fac pe proasta, dar înţeleg, oho, înţeleg totul.
JEAN: Atunci trebuie să-ţi dai seama că locul tău nu e pe canapeaua pe care stai.
ADELAIDA: Am venit să vă fac o vizită. Aşa mă primiţi? Va să zică aşa? Familia m-a subestimat întotdeauna. Nimeni nu-i profet în propria lui familie. Străinii mă respectă, da, îmi sărută mîinile, îmi spun: „Doamnă, mai rămîneţi, vă rog". Sau: „Vreţi să luaţi masa cu noi?" Eu răspund: „Nu, nu..." Pe ei nu-i stînjenesc, numai pe voi vă stînjenesc. Mă detestaţi din pricina gloriei mele. De vreme ce lucrurile stau aşa, plec. *(Se ridică, se aşazâ la loc.)* Nu mi-e foame, mulţumesc. Nu iau cafea niciodată. Nu beau vin niciodată. Niciodată, niciodată, niciodată. Am fost întotdeauna sobră. Toată viaţa am muncit; am fost inspiratoarea soţului meu, marele medic. Majoritatea tratatelor de medicină şi de chirurgie semnate de el au fost scrise în realitate de mine. Mie-mi datora cariera lui strălucită. N-am spus-o nimănui, nimănui. Sînt modestă. Totuşi, profesorii ştiau, au bănuit că eu sînt autorul. N-au spus-o niciodată; ne înţelegeam dintr-o clipire, prin-tr-o mimică expresivă, prin aluzii. „El şi-a scris cărţile", spuneam eu ca să nu-i fac vreun neajuns. Colegii lui, directorii spitalelor, membrii Academiei de medicină, se uitau la mine zîmbind. Le zîmbeam şi eu, da, răspundeam zîmbetului lor; erau bărbaţi frumoşi, îmi făceau curte. îmi mai fac şi azi. Adeseori, mă văd silită să încui uşa, ca să fiu la adăpost de insistenţele adoratorilor; îmi scriu scrisori. Le arunc pe toate la coş. Le rup în bucăţele. Nu mai vreau să mă mărit. MARIA-MAGDALENA: Nu s-a schimbat. JEAN *(către mătuşa Adelaida):* Adoratorii ăştia, unde vin

să te solicite?
ADELAIDA: La mine... la mine acasă. Cînd nu-i primesc, mă aşteaptă pe trepte. Sînt nevoită să ies pe scara de serviciu. Dar şi acolo e cîte unul sau doi care mă pîn-desc... Da, vin la mine acasă.

JEAN: Gîndeşte-te bine, mătuşă Adelaida. Unde e casa ta?
ADELAIDA: Tot acolo.
JEAN: Unde acolo?
ADELAIDA: Apartamentul meu, unde locuiesc de zeci de ani. îl ştii doar.
JEAN: L-ai părăsit, nu ştii?
MARI A-MAGDALENA *(către Jean):* Taci.
JEAN *(către mătuşa Adelaida):* Apartamentul e ocupat de-o bucată de vreme de altă familie.
MARIA-MAGDALENA *(către Jean):* Nu-i vorbi despre asta.
ADELAIDA: Nişte nenorociţi! N-aveau unde să se ducă. Stăteau pe stradă. Au păstrat o cameră pentru mine; mă duc acolo cînd vreau. Dovada: am cheia casei, uita-ţi-vă. Iată cheia. Peste zi lucrez, ţin cursuri la Universitate. După aceea, mă duc să studiez la bibliotecă. Nu-i nevoie să-mi arăt permisul de intrare. Mă cunoaşte toată lumea. Seara, consiliu cu profesorii, şi apoi, noaptea, mă întorc acasă, obosiră, dar fericită. Dacă cei pe care-i găzduiesc în apartamentul meu se trezesc ca să mă întîmpine, le spun: „Dormiţi, dormiţi. Nu vă deranjaţi." Sînt foarte recunoscători. Mă întreabă: „Aveţi nevoie de ceva, doamnă? Nu vă trebuie nimic, doamnă doctor?" „Nu vă deranjaţi, le spun eu din nou. Nu vă deranjaţi. Nu vă mai treziţi cînd mă întorc acasă, mai ales copilaşul, lăsaţi-1 să doarmă." îmi scot pantofii ca să mă duc în colţişorul meu, în vârful picioarelor, discret. Nu mă gîndesc niciodată la mine, mă gîndesc întotdeauna la ceilalţi. Ajunsă în camera mea, închid uşa fără zgomot şi mă întind în pat: opt ore de somn. Adorm numaidecît. A doua zi, mă trezesc proaspătă şi reiau lucrul, reiau lucrul. Cunoşti cămăruţa aceea, la capătul coridorului, pe stînga, o ştii? Unde dormeai tu cînd erai mic, cu fereastra spre bulevardul pe care trece metroul aerian.
JEAN: Nu-i adevărat, nu te mai amăgi, nu-i adevărat ce povesteşti.
MARIA-MAGDALENA *(către Jean):* N-o contrazice... E şi un pic de adevăr în cele ce povesteşte.
ADELAIDA *(către Jean):* îţi plăcea să auzi metroul trecînd. Uruitul lui te legăna. Veneai să dormi la mine cînd

maică-ta te punea să faci baie. La voi nu era baie. Aţi locuit întotdeauna în apartamente modeste. Eu vă plăteam chiria. Nu puteam să vă ofer un apartament mai mare. Voi nu eraţi mulţumiţi. Dar nu din zgîr-cenie. Aveam prea multe cheltuieli, întreţineam toată familia, pe maică-ta, pe taică-meu,pe maică-mea. Voi, maică-ta şi cu tine, stăteaţi în casă cu bunicii tăi. Nu plăteam eu totul? Unchiul tău, consulul, era mereu plecat în străinătate. Nu se sinchisea de voi. Iar biata maică-ta, ah! taică-tău plecase! Maică-ta spunea că din vina mea, că din pricina mea divorţase. Spun oare minciuni? JEAN: Dormeam adeseori în camera aceea cînd eram mic.
Şi mai tîrziu, cînd veneam la Paris. ADELAIDA: Vezi?
JEAN: Mă aplecam pe fereastră ca să privesc metroul trecînd, seara, cu luminile aprinse. Se vedeau prin geamuri capetele oamenilor din vagoane. Aşa e. ADELAIDA: Atunci, de ce minţi? Vezi că spun adevărul?
Nu sînt nebună.
JEAN: Altceva nu-i adevărat. Ia fă un efort, gîndeşte-te. Te duci tu într-adevăr în fiecare seară să dormi în casa ta?
ADELAIDA: Da, Jean, în fiecare seară. JEAN: In casa ta? La oamenii care stau acolo? Iar ei te văd?
Vorbeşti cu ei? Zău? Răspunde.

ADELAIDA *(evitînd să răspundă la întrebare):* Nu ca să cerşesc umblu îmbrăcată aşa, ca o nenorocită. Nu mai am bani. Am dat tot ce-am avut. La toată lumea. Nu sînt părăsită. Sînt ajutată. Alţii mă ajută, alţii: ei sînt recunoscători... familia, nu. Ah, familia! Nu cer nimic de la familie... JEAN: Nu e vorba de asta.
ADELAIDA *(continuînd):* ...Iar dacă mă plimb, seara, o fac pentru că simt nevoia să iau aer. Dacă întind mîna la uşile marilor magazine, dacă stau ore întregi în staţii de autobuz prefăcîndu-mă că aştept, nu-i ca să cerşesc, nu, nu, nu-i ca să cer de pomană. Toate astea le fac ca să observ oamenii; scriu cărţi... JEAN: Nimeni nu le-a văzut vreodată.

MARIA-MAGDALENA *(către Jean):* Las-o să vorbească...
o uşurează.
ADELAIDA: Tu nu vezi niciodată nimic. Da, da, nimic. Cărţi despre viaţă, despre străzi, despre societate, despre moravurile actuale, despre şcoli. Scriu biografiile adevărate ale oamenilor celebri, ale oamenilor de stat, căci îi cunosc, eu una. Mi-au explicat tot, sînt singura care le cunoaşte secretele. Pregătesc dări de seamă ştiinţifice. Chiar ieri am ţinut o comunicare la Institut. „Doamnă, sînteţi prodigioasă", mi s-a spus. Bineînţeles, voi n-aţi venit, tu şi nevastă-ta. Toţi profesorii erau de faţă: cei de la Sorbona, de laCollege de France, de la Academia de Ştiinţe, toţi în păr. JEAN: Ştii bine că sînt născociri, ştii bine. Nu despre asta
e vorba.
ADELAIDA: O să înţelegeţi mai tîrziu, amîndoi, cine sînt eu. O să vă pară rău. Nu vreţi să mă credeţi. Uitaţi-vă la toate decoraţiile pe care le-am primit. JEAN: îţi spun că nu despre asta e vorba. Uite, mătuşă Ade-laida, îţi cer să faci un efort. Răspunde-mi: aseară ai dormit într-adevăr la tine acasă? Ai fost în apartamentul tău?
MARIA-MAGDALENA *(către Jean):* N-ai s-o convingi. ADELAIDA: Dorm bine întotdeauna fiindcă muncesc de dimineaţă pînă seara. Am nevoie de somn. Dorm bine. Nu sînt bolnavă. Sînt sănătoasă. JEAN: Bine. De unde vii acum?
ADELAIDA: De acasă... fireşte de acasă. M-am sculat puţin
mai tîrziu, am profitat că am o zi liberă. E duminică.
MARIA-MAGDALENA: Poate se preface că nu ştie. Sau poate
a uitat, şi asta-i posibil.
JEAN: Cu ea nu se ştie niciodată. Nu s-a ştiut niciodată. Aşa a fost întotdeauna. Ba joacă teatru, ba nu ştie că joacă teatru. Apoi, alte daţi, spune adevărul. în parte e adevărat ce spune, oricît de surprinzător ar părea. Ne-a surprins adesea. Nu poţi fi sigur niciodată. ADELAIDA: Credeţi că decoraţiile care mi-au fost acordate nu sînt decoraţii adevărate? Am diplomele în poşetă. O să vi le arăt. Şi nu le-am pus pe toate. Am o mulţime de medalii, de cruci, de panglici. MARIA-MAŞPALENA. Ţe credem, nu-i nevoie să le arăţi.

ADELAIDA: Ba da, ba da, uite-le. *(Scoate din poşetă un pumn de medalii şi de panglici de decoraţii.)* Uitaţi-vă copiii mei, vedeţi cine sînt eu-.
Pune decoraţiile la loc în poşeta pe care-o închide.
JEAN: Schimbi vorba mereu. Doar ştii bine, adu-ţi aminte: ai incendiat casa; ai dat foc perdelelor din salon; au venit pompierii.
ADELAIDA: Vecina mea, nu eu, ca să-mi facă rău.
JEAN: Cum era să intre vecina in locuinţa ta?
ADELAIDA: Şi-a făcut o cheie. Mă pîndeşte, o văd de după perdea; se repede în apartamentul meu de cum plec de-acasă. Cînd am flori, mi le strică. E vicleană: nu rupe decît o petală, numai una. Apoi, florile se veştejesc. Trebuie să le arunc la gunoi. îmi făcusem o fustă. Am ieşit din casă numai un sfert de oră. M-am întors îndată ca s-o surprind. Dar m-a văzut venind. A avut timp s-o şteargă. Intru: văd fusta pe pat unde o lăsasem. Dar nu era exact în acelaşi loc. Am bănuit ceva. O înlocuise cu o fustă intru totul asemănătoare, de aceeaşi culoare. Era o fustă de urzici. Vopsise urzicile în culoarea fustei. Dacă nu mă credeţi, uitaţi-vă la ea, la femeia asta rea, cînd trece pe-aici. O să vedeţi că poartă adevărata mea fustă.
JEAN: Nu mai aveai mobilă, nu mai aveai pat; arseseră. Te-au dus la spital.
ADELAIDA: Minciuni. îi credeţi pe duşmanii mei. Vor să se răzbune, mă persecută, mă calomniază.
JEAN: De ce te-ar duşmăni?
ADELAIDA: Nu e adevărat. N-am fost niciodată bolnavă. Niciodată, niciodată n-am fost bolnavă, li cunosc pe medicul-şef al spitalului. E un prieten vechi. De cînd era student. îmi spunea „maestre". Mă avertizase. Îmi spunea: „Aveţi mulţi duşmani, doamnă, mulţi sînt geloşi". N-am fost niciodată la spital. Credeţi că sînt nebună?
JEAN: După ce-ai ieşit din spital, unde ai fost?
ADELAIDA: N-am fost la spital.

JEAN: Ba da, ai fost la spital. Vrei să-ţi spun unde te-au transportat după aceea?
368
MARIA-MAGDALENA *(care se aşezase Ungă leagăn; oprindu-se o clipă din legănat):* Nu-i spune.
ADELAIDA *(sculîndu-se):Yă.* înşelaţi amîndoi. Nu sînt o stafie. Uitaţi-vă,[1] mă mişc, vorbesc, vorbesc, am braţe, am picioare, umblu, mă duc unde vreau, am sîni frumoşi în pofida vîrstei. *(îşi descheie bluza, scoate sutienul, îşi arată sinii.)* Şi soţia ta poate să se uite. Ii are şi ea \ aşa de frumoşi ca mine? Pentru asta mi se face curte. Nu sînt nişte sîni de stafie. Şi coapsele mele sînt frumoase. Am carnea pietroasă, puţin prea muşchiuloasă pentru că fac gimnastică; asta se cheamă sănătate.
MARIA-MAGDALENA: Ai face bine să pleci, mătuşă Adelaida. Linişteşte-te. Incheie-te. *(Adelaida se înveleşte cu mantoul.)* Te rog frumos: du-te. Ai să mai vii altă dată. O să te invităm la masă.
ADELAIDA: Am sînge în vine. Stafiile nu au.ţUitaţi-vă: sînge frumos, roşu. *(După ce şi-a scos pălăria încărcată de flori şi struguri artificiali, scoate un cuţit şi se taie în creştet.)* Curge. E sîngele meu.
JEAN: Pare să spună adevărul. Curge, într-adevăr.
ADELAIDA *(către Măria-Magdalena, arătîndu-şi ţeasta spintecată):* Pune mîna aici, ai să vezi. *(Măria-Magdalena nu se mişcă. Către Jean.)* Pune mîna. Vezi bine acum. Nu m-aţi crezut niciodată, m-aţi calomniat mereu.
Adelaida a luat mîna lui Jean aproape cu de-a sila şi-l pune să-i atingă rana. Jean îşi retrage minaşi se uită la Maria-
Magdalena.
JEAN *(privindu-şi mîna):* Nu e sînge adevărat. Nu e lichid. Şi apoi, e prea închis la culoare ca să fie sînge. E moale. E gelatină. E ceva lipicios şi nu pătează. *(Se mai uită o dată la mînă.)* Eram plin pe degete, şi acum dispare de la sine. Nici vorbă, e praf de sînge... Cînd sufli... se duce, e sînge-praf. Nu, mătuşă Adelaida, în mod cert, nu e sînge adevărat. Vrei să ne înşeli. MARIA-MAGDALENA *(către Jean):* Joacă teatru. ADELAIDA: Sînt o artistă, dar nu joc teatru. Sînteţi nebuni amîndoi,bieţiimei copii.M-aţi calomniat mereu,mereu. Mă duc să-i văd pe profesori. Ei mă respectă, ei mă cred. Ei nu-mi spun că sînt nebună. Nu sînt nebuna, ei o ştiu. N-am să mai vin niciodată la voi. Niciodată.
269
îmi pare rău. Nu pentru voi, pentru asta mică, din leagăn. Din toată familia, numai pe ea o iubesc. De dragul ei viu, în ciuda jignirilor voastre.
Iese. Timp de cîteva clipe imaginea eise mai vede In oglindă.
JEAN *(in timp ce pleacă Adelaida):* Vai, vai, dar nu eu am ucis-o pe mătuşa Adelaida!
MARIA-MAGDALENA: Cum ai fi putut s-o ucizi? Nici măcar n-ai fost la înmormîntarea ei!
JEAN: Numai cînd sîntem aici poate da de noi.
MARI A-MAGDALENA: N-o să mai vină cînd o să priceapă ce i s-a întîmplat. Cu toate astea, n-ar fi trebuit s-o laşi să plece în starea asta, fără o vorbă prietenoasă. Fii şi tu mai calm. Mai înţelegător. Nu mai suporţi oamenii.
JEAN: Adelaida nu mai e ea însăşi. De ce primim asemenea vizite în casa asta? De ce?
MARI A-MAGDALENA: Nu-ţi pune întrebări. Gîndeşte-te şi la ea, la starea în care se află. E o rudă apropiată. Cine nu se înşeală asupra lui însuşi? Ar fi trebuit să încerci să-i explici. Dar nu te mai gîndi la asta. Tremuri, ţi-e frig. Vino, stai jos. Ba... mai bine plimbă-te cu mine prin cameră.
JEAN: Zău că nu mai pot să stau în casa asta. Nu mai pot...
MARI A-MAGDALENA *(obosită)* : Ştiu, ştiu... Eşti neurastenic. Asta se vindecă.
JEAN: Sînt lucid. Asta nu se vindecă.
MARI A-MAGDALENA: Chiar dacă. ai motive, nu ţine seama de ele. Uită. Acceptă. Vrei mereu să faci ceva. Nu mai face nimic. Vrei să deschid sertarele scrinului? Uită-te la fotografiile astea vechi, oameni de acum o mie de ani, poze din toate vremurile. Tot trecutul e aici.
JEAN: Amintirile celorlalţi nu mă interesează.
MARIA-MAGDALENA: Uite o fotografie de-a ta cînd erai mic.
JEAN: Ale mele mă apasă destul; la fel de mult ca zidurile astea, ca tavanul ăsta care se lasă peste noi.
MARIA-MAGDALENA: O să-1 ţinem, cît om putea, cu umerii noştri.^__
JEAN: Dacă aş putea să am celelalte amintiri!
MARIA-MAGDALENA: Care?
270
JEAN: Amintirile uitate. Nu! Nici măcar pe acelea. Altele...
Amintirile unei vieţi pe care n-am trăit-o. Nu, nu

asta voiam să spun: amintiri pe care nu le-am avut
niciodată, amintiri imposibile... MARIA-MAGDALENA: Ceri prea mult. JEAN: Numai atît. MARIA-MAGDALENA: Clănţăni din dinţi, dîrdîi. Mă duc să
aprind focul în cămin.
*Apare **un** şemineu cu flăcări in peretele din **fund, la** dreapta, sau în oglindă.*
JEAN: Nu vreau foc în cămin. Stinge repede, să nu mai văd femeia asta care arde în flăcări. Apare îndată ce aprinzi focul. Uită-te la ea, îi arde părul. Apare aşa, cu fi-gura-i deznădăjduită... întinde braţele spre mine din mijlocul chinurilor. De fiecare dată, de cînd a întins braţele spre mine în felul ăsta, a dispărut apoi în fum; s-a făcut cenuşă la picioarele mele; renaşte din cenuşă de fiecare dată ca un reproş. N-am avut curajul să mă arunc în flăcări. *(Adresîndu-se femeii pe care o vede în mijlocul flăcărilor.)* Da, ştiu, întindeai braţele spre mine, ţipai, ţi-era groază, te durea. Aş fi vrut, dar n-am putut. Iartă-mă.
MARIA-MAGDALENA *(către femeia presupusă din mijlocul flăcărilor):* Nu e vina lui, doamnă. Nu putea să vă salveze. Ar fi făcut imposibilul. Era mai mult decît imposibil, nu e vina lui, credeţi-mă, nu e vina lui. Plecaţi, vă rog frumos, plecaţi. *(Şemineul şi focul dispar. Către Jean.)* Eşti uşurat?
JEAN: în casa asta vine lume dubioasă.
MARIA-MAGDALENA: Pe mine nu mă sperie. Iar ţi-e frig.
JEAN: Mi-e frig, şi mi-e prea cald, şi mi-e foame. Mi-e sete. Şi n-am poftă de mîncare şi n-am poftă de nimic.
MARIA-MAGDALENA: Ai să te înveţi, am să te ajut. Ai să vezi, poţi să-ţi faci un cuib din orice, te înveleşti cu nostalgiile tale. Te hrăneşti din dorinţi, bei cupa speranţei şi nu-ţi mai e sete. Aşteptarea e o distracţie. Amintirile care nu-ţi plac, poţi să le îndulceşti, să faci din ele un spectacol. Schimbă-ţi jalea în tristeţe, tristeţea în melancolie; hrăneşte-te din această melancolie. Rudele şi prietenii morţi, poţi să faci din ei pre-

zenţe vii, relaţii plăcute. Sînt o întreagă societate. Din umbrele trecutului, fă-ţi o noapte odihnitoare. Prezentul e un soare, dacă. vrei; viitorul, un cer albastru. Dacă ai vederea bună, străpungi cu ea zidurile. Zidurile nu-ţi mai pot ascunde orizontul... Fă din eşec o odihnă, o destindere. Trăieşte încă de dimineaţă cu speranţa serii care aduce liniştea: ea va veni. Noaptea, visează sărbătoarea aurorii. Şi ea va veni. Astfel, toate se împlinesc.
JEAN: Golul pe care-1 simt!
MARIA-MAGDALENA: îngustează acest gol. Ai să-1 schimbi în plenitudine.
JEAN: Îmi propui nişte soluţii imaginare, nişte soluţii imposibile!
Măria-Magdalena se aşază, legănînd Intr-una copilul, cu spatele spre sală. Jean e in picioare, cu faţa spre sală, la stînga spectatorilor, nu departe de uşă. Fiecare vorbeşte pentru sine.
JEAN: N-o să-mi fie frică, nu, nu mă mai tem de toţi cei care vin să mă interpeleze în casa asta, în pivniţa asta înfiorătoare. Oamenii ăştia excentrici nu mă mai înspăi-mîntă. Ştiu cine-i trimite, Maria-Magdalena, ştiu; n-o să mă dea gata, nu se mai prinde, n-au forţa necesară. Vor să fiu încolţit, ros de remuşcări, paralizat de păreri de rău, vor ca inima mea să sîngereze de milă; nu mă duc ei pe mine. Nu mai au putere. Colţii li s-au tocit, ghearele nu li se mai înfig în carne, nu mă mai sfîşie. Am să înăbuş nostalgia şi mila. Nu mă simt solidar cu necazurile nimănui. Am suferit destul de durerile lor ca să mă descotorosesc de toate poverile. Voi fi uşor, voi cînta imnul libertăţii mele recucerite, voi dansa, beat.
MARIA-MAGDALENA: 0 să aranjăm casa. 0 să repar scrinul vechi, o să tapiţez canapeaua. *(Către copilul pe care-l leagănă.)* Nani, nani, ca să creşti, fă nani. *(Apoi către sine însăşi.)* De-ar şti măcar ce vrea! Unde vrea să se ducă să caute ce are la îndemînă, ce se află la picioarele lui? Vezi, Jean, cum surîde în leagănul ei? în curînd o să vorbească.
JEAN: Nu mai suport să mă văd în oglinda asta crăpată, care-mi trimite înapoi propria mea urîţenie.

MARIA-MAGDALENA: Dacă s-ar vedea aşa cum e, şi-ar da seama că e frumos; nu s-ar mai detesta. îl cunosc de atîta vreme, de cînd lumea. Sînt legată de el pe veşnicie. De ce numeşte el asta lanţuri? Să-1 pot striga şi să-mi răspundă, atît, altceva nu doresc. E aici,asta-mi ajunge.
JEAN: Am să fiu surd la apelurile nenorocului. N-am să mai ascult vocile resemnării cenuşii.
MARIA-MAGDALENA: O să punem o broască nouă la uşă, o broască cu o cheie bună, mare, care închide bine, şi-o bară de fier de-a curmezişul. O să fim la adăpost de hoţi, de nenorociri.

JEAN: Am să plec.
MARIA-MAGDALENA: N-o să mai călătorim. Unde ne-am putea duce? Ţinta e aici, unde sîntem. în afara casei, în afara noastră — a noi doi, a noi trei — totul e nicăieri.
JEAN: Oboseala asta... oboseala asta care mă ţine locului; genunchii îmi sînt moi, capul mi-e greu. Iar mă apucă spaima.
MARIA-MAGDALENA: Am pus scutecele fetiţei la uscat, şi rochiţa. Ce drăguţe sînt, nu? E ziua ta: fiecare zi e o sărbătoare. De fapt, fiecare zi e o aniversare. Ţi-am adus poze, ciocolată, ţigări. în fiecare zi ţi-aduc o inimă înnoită.
JEAN: Fiecare zi e o aniversare. Fiecare zi îmi vorbeşte despre bătrîneţe, fiecare dimineaţă îmi aduce disperare, în curînd am să mă prăbuşesc. Se moare şi de oboseală, se moare şi de frică.
MARIA-MAGDALENA: Cînd eşti bolnav de frică, ţi-e frică oriunde ai fi. Cu cît o să fie mai singur şi mai departe, cu atît o să-i fie mai frică. Vrea să bată drumurile. De nimic nu duce lipsă, aici are tot ce-i trebuie, de nimic nu duce lipsă, şi vrea să bată drumurile.
JEAN: Să fie prea tîrziu? Am să învinq frica asta. Oare e ultimul moment, sau mai e timp? Dacă rămîn, o să vină în număr mare. O să înconjoare casa, o să stea de pază: pot să vină din clipă-n clipă ca să nu mă lase să ies. Nu vreau să fiu ca ei, n-am să mă afund ca alţii, n-am să mă las. Destinul meu nu e al lor, existenţa mea e în altă parte.

18
MARIA-MAGDALBNA *(către copil):* Da, scumpa mea, da, copilaşul meu bucălat. Are faţă de mine, are faţă de tine o afecţiune fără margini.
JBAN: „La ce bun să pleci? îmi spune oboseala. Stai aici, unde-i bine de tine, mă sfătuieşte bătrîneţea. O să te doară, mă sfătuieşte prudenţa. Ai face prea mult rău", îmi spune bunătatea. Şi îndatoririle? Şi obligaţiile? Şi această veche afecţiune înrădăcinată? Şi raţiunea? N-o să mă prindă cu argumentele lor. Mă omoară cu experienţa lor. Şi numai fiindcă ei înşişi n-au îndrăznit. Vor să mă afund şi eu. Destinul meu nu e al lor.
MARIA-MAGDALENA: Te iubesc, mă iubeşti, o iubeşti. Ne iubim atît de mult. O să fii mereu aici, o să fii mereu. Chiar daca te duci la capătul lumii, chiar dacă crezi
pi că eşti singur, sînt, voi fi cu tine. Dar ai să poţi pleca într-adevăr? Va putea oare pleca cu adevărat? Nu-i învăţat să meargă pe jos. Se crede plin de puteri, nu cunoaşte ostenelile care-1 aşteaptă, el care nu poate să facă două sute de metri pe jos! E cu totul lipsit de antrenament. Fără să mai vorbim de nenumăratele obstacole, de nenumăratele primejdii.
JBAN: îmi iau cizmele, îmi iau bastonul, îmi iau pălăria. Am nevoie de-o ambianţă salubră. Aerul curat o să mă trezească, o să-mi redea puterile. Am nevoie de aer
|j| de munte, ceva cam ca. Elveţia, o ţară igienică unde
nimeni nu moare. O ţară în care legea îţi interzice
fSŢsă mori. Cînd intri în ţara aceea, te pune să semnezi
o declaraţie. Promiţi că n-ai să mori şi semnezi. E in-
§*1 terzis a muri. Dacă încerci, eşti pasibil de amendă şi
"^'de închisoare. în felul ăsta, eşti obligat să existi.
MARIA-MAGDALENA: Să se ducă, să dea o raită, de vreme ce ţine s-o facă, dar să-şi ia paltonul gros. Vezi să nu răceşti, să nu faci un guturai, bagă de seamă. Primăvara durează doar cîteva ore. Vara ţine două zile. După aceea, vine anotimpul urît care se întinde fără sflrşit peste şesuri.
JBAN: O să-mi recapăt rumeneala din obraji. Totul va înverzi din nou. Şi eu voi înveizi.
MARIA-MAGDALENA: Aveam intenţia să zugrăvesc casa în culori vesele. Ce bine o să stăm în fotolii cînd o să fie

reparate ! Cafeaua, siesta... cu micuţa în braţe. Şi apoi eu. Şi apoi eu. Ce-i trebuie lui e odihnă.
JEAN: Altădată eram puternic, puteam să duc greutăţi mari cu braţele întinse. Care e progresia, în decursul anilor, a greutăţii propriilor tale kilograme?
MARIA-MAGDALENA: De ce oare nu-i place să prindă rădăcini? Cum se face că nu vrea să fie acoperit de muşchi sau de iederă ca un zid vechi, ca un stejar bătrîn? Un stejar bătrîn cu

rădăcinile adînc înfipte în pămînt. Un copac nu se urneşte din loc. De ce-o fi atît de nefericit? De ce-o fi atît de puţin înţelept? Să te urneşti dinloc,asta-i dureros.
JBAN -. Ca să-mi călesc inima, trebuie s-o cufund în durerea celorlalţi. Sînt obosit. Ce efort ca să mişc un braţ, un deget! Curaj. O energie nouă, de neînvins, o să vină să mă învioreze.
MARIA-MAGDALENA: Se gîndeşte că această casă e un mor-mînt. De ce se agită în halul ăsta? Toate casele sint nişte morminte. în casa noastră iarna e cald, vara răcoare, primăvara e plăcut.
JBAN: Legăturile, le desprind. Nodurile, le desfac. Amintirile, le îngrop, ca să nu mă îngroape ele. Memoria, o înlătur. Păstrez din ea numai atît cît îmi trebuie ca să ştiu cine sînt, uit totul afară de asta: că nu sînt nimic altceva decît eu, că nu trebuie să fiu decît eu însumi.
MARIA-MAGDALENA: Ai putut într-adevăr să smulgi rădăcinile, dragul meu? Poţi să smulgi într-adevăr rădăcinile dragostei, dragostea pe care-o porţi, dragostea pe care-o ai pentru noi, ai putea s-o smulgi fără rană, ai putea să smulgi dragostea, dragostea inimii tale ai putea s-o smulgi, dragostea din inimă, dragostea inimii tale... Ce grădină vrei să cauţi? Nu poţi să pleci cu adevărat, ştii bine că noi sîntem aici, ştii bine că eu sînt aici, nu-i aşa că glumeşti, nu-i aşa că rămîi, nu-i aşa că te joci? Din inima ta nu poţi smulge dragostea, rana ar fi prea mare, nimeni n-ar putea vindeca o astfel de rană, nu poţi smulge rădăcinile dragostei, din inima ta dragostea n-o poţi smulge, dra-
275
gostea din inima ta, dragostea din inima ta. Nu-i aşa că te joci?
Jean, in picioare, la stingă spectatorilor, e cu faţaspre sală. Măria-Magdalena sade, mişcind leagănul, cu spatele spre sală. La sfîrşitul acestui soi de refren pe care Maria-Magda-lena îl cîntă parcă, Jean, in vîrful picioarelor, se întoarce şi dispare în dosul peretelui din fund.
MARIA-MAGDALENA: Eşti aici? Unde te duci?
Joc de-a v-aţi ascunselea. Jean reapare la capătul celălalt al scenei.
JEAN: Sînt aici.
MAR IA-MAGD ALENA: Ştiam, te-am văzut. *(Jean dispare din nou.)* Unde te duci? Unde eşti? Hai, isprăveşte!
Reapare Jean, sau numai capul lui.
JEAN: Sînt în casă.
MARIA-MAGDALENA: Bineînţeles, în casă.
JEAN: Sînt în casă.
MARIA-MAGDALENA: Bineînţeles, bineînţeles. Dar unde
eşti?
Mar ia-Magdalena se ridică.
JEAN: *(care a dispărut):* In casă. MARIA-MAGDALENA: Nu te ascunde.
Caută cu privirea.
VOCEA LUI JEAN: Caută-mă, nu sînt departe; caută-mă, nu
sînt departe. MARIA-MAGDALENA *(strigînd):* Hai, vino lîngă mine, vino,
hai, vino. Vino să vezi fetiţa în leagăn. Vino să vezi
cum zîmbeşte.
Jean reapare pe după o mobilă. JEAN: Sînt aici. Viu.
Dispare. MARIA-MAGDALENA: Unde aici?
276
JEAN *(apare într-un alt punct al scenei, nu i se vede declt
bustul):* Aici. MARIA-MAGDALENA *(zârindu-l):* De ce ţi-ai pus pălăria?
De ce ai pus mănuşile astea? De ce pui vestonul ăsta
vechi? De ce ai mantaua veche pe braţ? Nu mai are
nasturi, trebuie să-i cos. JEAN: Sînt aici. Sînt aici.
Dispariţii şi apariţii succesive.
MARIA-MAGDALENA: Nu te mai deghiza. Scoate căciula aia, haide, iubitule, ascultă, nu-ţi mai ascunde faţa după broboada mea neagră; vino, te rog.
JEAN *(dispărînd):* Viu.
MARIA-MAGDALENA: Unde eşti?
VOCEA LUI JEAN: Aici. Mă vezi? Aici.

MARIA-MAGDALENA: Jean, arată-te.
VOCEA LUI JEAN: Cucu, cucu.
MARIA-MAGDALENA: Nu te mai juca de-a v-aţi ascunselea. Mereu îmi vii cu jocurile tale stupide. Ai putea să mai născoceşti şi altele, nu mai eşti copil.
VOCEA LUI JEAN: Sînt aici.
MARIA-MAGDALENA: Ajunge, îţi spun. Glumele astea mă înspăimîntă, ce vrei, mă înspăimîntă! Vino s-o vezi, vino să te aşezi aici lîngă mine, s-ar zice că te cheamă.
VOCEA LUI JEAN': Sînt aici.
MARIA-MAGDALENA *(căutînd prin cameră):* Jean, cucu. Jean, sînt obosită, nu te mai juca, unde eşti?
VOCEA LUI JEAN : Aici.
MARIA-MAGDALENA: Cucu.
VOCEA LUI JEAN: Cucu.
MARIA-MAGDALENA: Jean, dragul meu, isprăveşte, te rog, isprăveşte.
VOCEA LUI JEAN: Sînt aici.
Măria-Magdalena caută febril, in dosul mobilelor, în dosul ***pereţilor,*** *după uşă. Apare, dispare, lăsînd scena goală pentru* ***o*** *clipă, în care se aud strigătele lor de „cucu". Reapare, dispare după* ***o*** *mobilă, în timp ce se mai zăreşte* ***o*** *dată sau de două ori capul lui Jean, cînd Măria-Magdalena nu e în scenă. Maria-Magdalena caută peste tot, pînă şi în dulapul* ***din perete.*** *Se întoarce brusc, cu speranţa să-l prindă, ca şi* ***cum ar fi lîngă ea, invizibil. Reia, înnebunită, acelaşi joc.***
Z77
MARIA-MAGDALENA: Te caut, da, te caut. Vrei să viu, să te prind? Mă enervezi, la. urma urmei. Hai, unde eşti? Haide, vino, fii serios! Indică-mi cel puţin direcţia.
VOCEA LUI JEAN: Cucu. Cum.
MARIA-MAGDALENA *(căutînd):* Jean, dragul meu Jean, micuţul meu Jeannot, eşti acolo? Eşti aici? Eşti în dosul dulapului, în dulapul din perete, în bufet, pe culoar, în bucătărie? în colţul de-aici, în colţul de-a-colo? Unde eşti, spune-mi?
VOCEA LUI JEAN: Cucu.
MARI A-MAGD ALENA: E aici din moment ce răspunde. Jean, te rog, te implor!
VOCEA LUI JEAN *(de la mare depărtare):* Cucu.
MARIA-MAGDALENA: Nu, n-ai să poţi smulge dragostea din inima ta, dragostea care mă leagă, dragostea care te leagă. *(Clntînd, îl caută într-una în locurile cele mai năstruşnice.)* Din inima ta, din inima ta, tu nu poţi smulge dragostea, nu poţi smulge dragostea din inima ta, dragostea din inima ta tu n-o poţi smulge, n-o poţi smulge, n-o poţi smulge. în ce cameră eşti? Sub pat, nu. în care ladă? Te rog, arată-te, ai să te murdăreşti şi ai să te loveşti, dacă eşti în cămin. Cucu, cucu. Nu fii copil. Unde eşti? Pe după uşă? Nu. Mă strigi din vecini?
VOCEA LUI JEAN *(de la mare depărtare):* Cucu.
MARIA-MAGDALENA: îi aud glasul din pivniţă? Eşti în pivniţă? Eşti pe acoperiş? I se aude glasul de pe acoperiş? Nu, nu poate să smulgă dragostea din inima lui. Nu poate s-o smulgă fără rană, această dragoste, această dragoste înfiptă în inima lui, din inima lui n-o poate smulge. N-a plecat, n-a plecat. îl aud. Răspunde; cucu, Jean, cucu. *(Caută, înnebunită, pe toată scena, oarecum ca o marionetă, întrucîtva ca un copil.)* Termină, te implor, fetiţa întinde braţele spre tine. Răspunde, răspunde odată, răspunde, răspunde, te rog, nu te găsesc nicăieri. îţi cunoşteam toate ascunzişurile vechi, dar pe ăsta nu-1 cunosc, nu puteai să dispari, nu puteai să ieşi, sînt gata să mă mai joc puţin, slnt gata să te mai caut puţin, dar să-ţi aud barem glasul. Spune: „Cucu, cucu". *(Continuă să-l caute sub masă, pe după scaun, sub fata de masă^sub scaun*
278

sub bufet; e cuprinsă de panică şi continuă sâ-l strige.) Adineauri răspundeai. Jean, nu-i aşa că n-ai putut să pleci, nu-i aşa că n-ai plecat? Mi-ai fi spus, nu-i aşa? Răspunde. Cucu. îl aud. Ba nu. Nu-1 aud. E un joc crud. înţelegi ce spun? E un joc plin de cruzime. Prea multă cruzime! *(Continuă să caute mecanic, cu tot mai puţină convingere, fără să se mai uite bine, încetinin-du-şi mişcările.)* Nu, nu poate să-şi smulgă, dragostea din inimă.
Iese pentru clteva clipe şi, in timp ce cintă acest soide refren, Jean apare. Îşi smulge din inimă o ramură de măceş foarte lungă, fără să se strimbe, cu un gest decorativ, şterge picăturile de slnge de pe cămaşă, de pe degete, pune ramura pe masă, îşi încheie cu grijă vestonul, apoi pleacă in vîrful picioarelor. Dispare după peretele din fund. Smulglnd ramura, spune:
JEAN: Cu mult deasupra văilor iernatice... şi a cîmpiilor... şi a colinelor... pe creasta foarte înaltă... e

palatul... în mijlocul parcului însorit. De acolo, se zăreşte oceanul şi cerul împreunate... haidem...
VOCEA MARIEI-MAGDALENA *(puţin în surdină, concomitent):* Dragostea din inimă n-o poate smulge, nu se poate smulge **din** inimă dragostea, dragostea nu se smulge, dragostea din inimă...
MARIA-MAGDALENA *(reapare):* Cum a putut să dispară? Nu-i aici. Nici acolo, nici aici, nu mai e aici. Ce goală e casa! Ce mare e golul! Trebuia să se-ntîmple într-o zi, fireşte, bănuiam eu. Prea i-a plăcut jocul ăsta, s-a prins în joc. îl preveniseră că o să se isprăvească rău. Reuşeam întotdeauna să ne găsim. îl strig, îl mai strig o dată: cucu. Nu pot să joc jocul ăsta singură, trebuie să-l joci în doi; mă căuta şi el, acum sînt singură. De aceea **nu-1** mai găsesc. Sigur, sigur, aşa trebuie să fie. Pe ce drum o fi apucat-o? Pe unde s-o fi strecurat? Uşile, ferestrele erau închise. *(Se duce spre fundul scenei şi se întoarce înapoi).* Nu, nu mai vreau să trec prin culoarul acela umed, plin de gîndaci şi de păianjeni. „De ce boală suferea, doamnă?" o să mă întrebe lumea. Şi-o să răspund: „Suferea de-un dor arzător". Am să continui să mă uit prin toate colţurile, dar ştiu că nu

mai e aici. O să mai caut, din obişnuinţă, o să întind braţul peste perna lui. Dar ştiu că n-o să fie capul lui acolo. O să-i aduc halatul în fiecare dimineaţă, dar ştiu că n-o să mai fie înî>aie. Ce frică o să-i fie, acolo unde se află! Nu e făcut să rătăcească prin şesuri pustii şi cenuşii. Cum a putut să mă părăsească? Cum de s-a putut hotărî? De unde i-a venit curajul să plece? *(Zăreşte pe masă ramura, o ia in mină şi o priveşte.)* A smuls totuşi floarea dragostei, cu tulpină şi cu rădăcini. Cum a putut s-o smulgă din inimă, cum de a putut din inimă s-o smulgă? Sărmanul, cît trebuie să sufere! Sărmanul, e rănit. Umblă împleticindu-se prin şesurile pustii. Lasă urme de sînge pe drum. *(Se aşază Ungă leagăn, cu spatele la sală, şi leagănă copilul.)* Sîntem singure acum, micuţa mea. Cum să pierd obiş nuinţa de a-1 auzi răspunzîndu-mi, cum să pierd obişnuinţa de a-1 atinge cu mîna, cum să pierd obişnuinţa de a-1 aştepta? *(Reia refrenul.)* Dacă ai putea smulge dragostea din inimă, dacă ai putea din inima ta, din inima ta, din inima ta... *(Peretele din fund, pe care-l priveşte, dispare. Se vede o grădină: pomi înfloriţi, iarbă mare şi verde, cer foarte albastru.)* Oh! *(Se ridică pe jumătate, apoi se aşază la loc. Trebuie să comunice spectatorilor, prin mişcările umerilor şi ale spatelui, încîn-tarea pe care-o simte. Apoi, la stingă peisajului, care e la stingă spectatorilor, se vede apărînd o scară argintie, suspendată, al cărei capit de sus râmîne invizibil. Mirarea şi bucuria Măriei-Magdalena care contemplă peisajul se traduc în continuare, sensibil, dar discret, prin anumite mişcări ale umerilor. Se ridică încetişor.)* Nu ştia că asta există! N-a putut s-o vadă. Eu simţeam că există această grădină; o bănuiam. Nu eram nici eu sigură de tot. Dacă ar fi putut s-o vadă, dacă ar fi putut să ştie, dacă ar fi avut puţină răbdare...
CORTINA

Al doilea episod ÎNTÎLNIREA

Personaje

JEAN
PRIMUL PAZNIC
AL DOILEA PAZNIC
DECORUL

O terasă; pare suspendată în gol. Cer mohorît. Cînd soseşte Jean, cerul se înseninează; lumina va fi rece, seninătatea goală, fără umbră şi fără soare. In fund şi, în măsura posibilităţilor, de jur împrejur, munţi sterpi. Intră Jean.

JEAN: Ce lumină! Niciodată n-am văzut o lumină atît de pură. Munţii aceştia ar putea să pară aspri cuiva căruia nu-i plac formele precise şi limpezi. *(Apariţie discretă, din dreapta, a primului paznic, cu caschetă şi mustaţă.)* Bună ziua, domnule paznic. Îmi place mult lumina de pe aceste meleaguri. Şi acest praf îmi place. Şi aceste pietre, şi altitudinea. Mai ales după hoinărelile mele prin atîtea regiuni pline de umezeală: şe-suri morocănoase, mlaştini, ploaie. Cerul se desprinde de munţi, uite ce contururi precise au acum! Pentru mine e o schimbare.
PRIMUL PAZNIC: Veniţi din ţările nordice?
JEAN: Din ţările nordice? Să vă spun drept, nu prea ştiu... Nu ştiu să mă orientez, în orice

caz, din ţări ploioase, desigur, mohorîte, crepusculare. Aici, e împărăţia luminii.
PRIMUL PAZNIC: Dacă vreţi. Cam goală, poate, cam uscată, seninătatea asta. Dacă vă satisface, luaţi-vă provizii.
JEAN: Aici e intrarea muzeului, nu-î aşa? Aveţi întotdeauna mulţi vizitatori?
PRIMUL PAZNIC: în clipa de faţă nu e sezon, Vreţi să intraţi?
JEAN: Nu imediat. Aştept.
PRIMUL PAZ.NÎG; Mi §[e] par§ că nu veniţi pentru prima oară?

m

JEAN: De aceea mă vedeţi aici. E imposibil să nu te întorci aici dacă ai mai fost o dată. Ce idee minunată să vă aşezaţi muzeul pe locul cel mai înalt, pe acest larg platou! Cînd o să fie şi ea aici, o să intrăm amîndoi ca să vedem statuile, sălile extraordinare pe care i-am făgăduit că o să i le arăt. Ţinutul acesta e cel mai frumos din lume. E un peisaj sublim. Iată cuvîntul potrivit. Cînd mă gîndesc că o să-i arăt locurile astea prin care am umblat singur şi descumpănit, cînd mă gîndesc că-mi va fi dat să fiu aici împreună cu ea, simt că voia bună îmi dă aripi... mai mult decît atît. Mă cuprinde în întregime o bucurie vastă ca o maree care se ridică irezistibil şi fertilizează un pămînt sterp. Oare într-adevăr am mai fost pe-aici? Cu siguranţă. Nu pot să vă spun cind. Îmi scapă data exactă. Am mai venit o dată? Sau mi-am închipuit doar locurile astea? Ba, m-a mai adus vîntul încoace, ba da, ba da, am mai fost aici, dar ea n-a putut să vină. Îmi aduc aminte, imaginile acestor locuri erau ascunse undeva adînc în noaptea memoriei. Acum ele apar din nou una cîte una; se ivesc din ce în ce mai pure, spălate parcă de apele unei uitări provizorii. Ah, e frumos, domnule paznic, e splendid! Sînt uluit cum am fost şi prima oară. Dar cînd a fost asta? Cînd? Acum e din nou prima oară, şi exaltarea asta o recunosc; cum e posibil ca acest peisaj să existe, cum e cu putinţă ca asta să existe, cum e cu putinţă să existe... să existe.
PRIMUL PAZNIC: Să existe ce?
JEAN: Sînt înmărmurit că munţii ăştia există, că există acest spaţiu, că există acest cer care ne învăluie, care se sprijină pe culmi pentru a ţîşni şi a se întinde de la un capăt la altul deasupra lumii.
PRIMUL PAZNIC: E absolut natural, domnule, de vreme ce toate astea sînt natura însăşi.
JEAN: Noaptea cea lungă a trecut.
PRIMUL PAZNIC: Aţi dormit?
JEAN: Nu. Ba mai curînd da. Ia să vedem, ce am făcut? Eram treaz sau dormeam? în fine, mă trezesc în uimirea unei dimineţi, a acestei dimineţi care, sper, nu se va mai isprăvi niciodată; renasc, iau totul de la început, de aceea am venit, ca s-o iau de la început;
de fapt, am s-o iau de la capăt numaidecît, îndată ce va fi şi ea aici. Sînt un alt om şi totuşi acelaşi. Mă pierdusem în lucruri.
PRIMUL PAZNIC: Ce lucruri?
JEAN: Poveri pe care le credeam inerente mie însumi. Noi nu sîntem una cu lucrurile pe care le facem; de aceea pot să mă descotorosesc de ele şi să mă regăsesc intact.
PRIMUL PAZNIC: Atunci e în regulă! Perfect... îmi pare bine pentru dumneavoastră că sînteţi fericit.
Intră al doilea paznic, care seamănă cu primul.
PRIMUL PAZNIC *(către al doilea):* Domnul acesta e fericit
că se află aici. Domnul acesta e fericit. JEAN: La drept vorbind, sînt fericit pentru că sînt sigur că voi fi fericit peste o clipă, numaidecît. Ea mi-a spus că va veni, peste o clipă nimic n-o să-mi lipsească, mi-ar lipsi totul dacă n-aş fi sigur că o să vină. Speranţa, aşteptarea în plină certitudine, asta e fericirea mea. Totuşi, totuşi, există pe cerul meu o umbră de nor; dar se va risipi. în străfundul prezenţei există un loc gol, golul se va umple, cu siguranţă. Cu siguranţă. Nimic n-o putea împiedica să vină, de vreme ce ne-am dat întîlnire. Nimeni n-a silit-o să promită. Ea a vrut. Am venit, fără îndoială, puţin înainte. Cit aveţi ceasul? *(Către primul paznic, care-şi consultă ceasul fără a scoate o vorbă. Jean se uită la ceasul lui.)* La mine e tot atît. *(Către al doilea paznic.)* Cit aveţi ceasul? *(Al doilea paznic îşi consultă ceasul fără a scoate o vorbă.)* Am fost punctual. *(Către primul paznic.)* Trebuie să sosească, nu-i aşa? N-o să poată rezista să nu vină, nu-i aşa?

PRIMUL PAZNIC: Trebuie să ştiţi mai bine decît noi. JEAN: Aveam întîlnire. *(Către al doilea paznic.)* Aveam întîlnire. *(Către primul paznic.)* Abia am sosit. Ce contează pentru noi o secundă? De altfel, credeţi că am fixat chiar secunda, sau fie şi minutul? O mică imprecizie, e ceva normal. Pot să mai aştept? PRIMUL PAZNIC: Cît doriţi, domnule. în orice caz, încă multă vreme. Mai va pînă să-şi închidă muzeul porţile. AL DOILEA PAZNIC: E meseria noastră să stăm aici.
285
JEAN: Cortina s-a ridicat, cerul s-a Înseninat. Să vină! *(Către primul paznic.)* Dacă, prin imposibil, n-ar veni astăzi, am să-i las un bileţel la dumneavoastră.
PRIMUL PAZNIC: Eu nu cunosc persoana.
JEAN: Nu-mi cereţi o fotografie de-a ei. Aveam una, bineînţeles, unde am pus-o? Trebuie să se fi stricat. Aveam un aparat foarte prost. Aş putea să v-o descriu. Poate a venit mai înainte? Poate m-a aşteptat, poate a plecat apoi? In cazul ăsta, trebuie să se întoarcă. *(Către al doilea paznic.)* Nu cumva aţi văzut pe cineva care părea să mă aştepte? Figura ei nu se poate uita.
PRIMUL PAZNIC: Domnule, nu pot să ştiu cine sînt toţi cei care vin să viziteze muzeul. Nu-i examinez pînă-n albul ochilor.
JEAN: Din moment ce vă spun că figura ei e de neuitat, din moment ce vă spun că nu se putea să n-o remarcaţi!
AL DOILEA PAZNIC *(către primul paznic):* Spune-i domnului că în schimbul unui mic bacşiş sîntem dispuşi să fim atenţi. Dacă o să ne aducem aminte de doamna aceea, în cazul că a mai fost pe aici, o să-i spunem dacă se întoarce. Dacă n-a venit încă, ceea ce mi se pare posibil, o să ne uităm cu atenţie.
PRIMUL PAZNIC *(către vizitator):* Daţi-ne semnalmentele, domnule, dacă n-aveţi o fotografie la dumneavoastră.
JEAN: Semnalmentele?
PRIMUL PAZNIC: Sau spuneţi-ne cum o cheamă, o să punem un afiş la intrarea muzeului, şi-aţi putea să ne lăsaţi şi-un mesaj pentru ea.
JEAN: I-am uitat numele.
PRIMUL PAZNIC *(către al doilea, paznic):* I-a uitat numele.
AL DOILEA PAZNIC: S-o descrie.
JEAN: Să v-o descriu, ei bine! este, este, cum să. vă spun? S-ar zice o biserică pe vîrful unui deal, nu, un templu care răsare deodată în pădurea virgină, nu, ea însăşi e o colină, o vale, o pădure, o poiană.
PRIMUL PAZNIC: Precizaţi, vă rog.
JEAN: Purta brăţări.
PRIMUL PAZNIC: In ţara noastră toate femeile poartă brăţări.
JEAN: Păşeşte cu nobleţe, ca o lebădă pe apă... ştiu, nu e de-ajuns.
286

AL DOILEA PAZNIC: E blondă? e brună, e roşcată?
JEAN: Avea o rochie cu broderii, o rochie albastră...
AL DOILEA PAZNIC: Dar ochii... culoarea ochilor?...
JEAN: Ochi de ceaţă, nu, foarte deschişi la culoare... ba nu, închişi... o privire adîncă, veselă, prezentă, absentă, de culoarea anumitor vise, o privire blîndă ca apa unui rîu nu prea rece vara. E uşor de recunoscut.
PRIMUL PAZNIC: Mă gîndesc totuşi că, dacă aţi avea o fotografie sau numele doamnei, ar fi mai lesne pentru
noi.
JEAN: Vă asigur că o veţi recunoaşte după zîmbet. Nimeni nu zîmbeşte ca ea. Cred că e mai degrabă înaltă; are braţe lungi. Dar o veţi recunoaşte la fel de bine după aerul de uimire încîntată pe care-1 va avea aflîndu-se deodată aici... va închide o clipă ochii din pricina luminii prea tari. Vă va întreba ea însăşi dacă sînt aici, dacă m-aţi văzut, dacă n-o aşteaptă cineva. Dar o să ştie oare că ea e ea? Că eu sînt eu? PRIMUL PAZNIC: N-aţi notat ziua şi ora exactă a întîlnirii
în carneţelul dumneavoastră? JEAN: Mă întreb unde-o fi carneţelul? PRIMUL PAZNIC: Nu pricep cum se poate pierde un carneţel. AL DOILEA PAZNIC *(către primul paznic):* E sigur că n-a fixat locul întîlnirii în altă parte? JEAN: Sînt sigur că l-am fixat aici.
AL DOILEA PAZNIC: Nimic nu e mai puţin sigur cu o memorie atît de slabă.
JEAN: Amintirile ies la suprafaţă. îmi aduc mai bine aminte

y\ |§ acum. îi explicasem că, pentru a ajunge aici, trebuie
să urci nişte trepte; mă văd umblînd alături de ea la
soare... revăd perfect cele două umbre ale noastre; ii
&*J 1 precizasem bine că, pentru a ajunge aici, înainte de
scară, înainte de treptele mari, va da de drumul acela
î|j| plin de praf, de-a ilungul mării; înainte, sînt nişte
măslini, un oraş alb, pustiul... PRIMUL PAZNIC: într-adevăr, indicaţiile dumneavoastră
M sînt exacte.
JEAN: A spus: „Voi veni sigur". N-a putut să făgăduiască aşa, într-o doară, nu? A mai spus: „Voi veni sigur, chiar dacă pierd memoria, tot eu voi fi; dacă uiţi, tot tu vei fi, vom fi tot noi, minus amintirile". Cum să

pierzi memoria? Hotărîsem să ne revedem în luna iunie, la ora unsprezece. La ora trei după amiază? In ziua de cincisprezece? în treisprezece? In şaptesprezece? Sau poate era vorba de iulie?
PRIMUL PAZNIC: Aţi pierdut totuşi memoria. Ce pot să fac pentru dumneavoastră?
JEAN: Cred că am schimbat apoi data fixată cu citeva zile; de aceea mă încurc, de astas-a creat o asemenea confuzie în capul meu, şi în capul ei, fără îndoială. Ce-am hotărît, pînă la urmă? Ia să vedem: treisprezece, unsprezece, cincisprezece, şaptesprezece, treisprezece, unsprezece, cincisprezece, şaptesprezece... îmi spusese: „De data asta nu putem, sîntem pîndiţi, sîntem prizonieri, avem atîtea obligaţii!... dar mai tîrziu, voi merge cu tine într-o ţară unde totul va începe". îi spusesem că această ţară există, că va trece mult pînă să ajungem acolo, că e o ţară fără gară şi fără aerodrom şi că, pentru a ajunge acolo, va trebui să străbatem şesuri mohorîte, oraşe gigantice, pustiul, va trebui să trecem peste munţi. „Pentru a ajunge acolo, a repetat ea, voi străbate pustiurile, oraşele gigantice, voi trece peste munţi. Nimie nu mă va opri. O să părăsesc totul, o să rup toate odgoanele." Ştia bine că astea durează.
PRIMUL PAZNIC: Scuzaţi-mă, domnule. îmi va fi imposibil s-o recunosc, dar de vreme ce n-aveţi nimic mai bun de făcut, aşteptaţi-o! De vreme ce a promis, va veni, probabil. Nu fiţi îngrijorat.
JEAN: Felul în care v-am descris-o e poate cam fantezist.
PRIMUL PAZNIC: Sînteţi sigur că măcar dumneavoastră aţi recunoaşte-o?
JEAN: S-ar putea cel mult să se fi petrecut la ea o anumită alterare a trăsăturilor, dar va avea aceeaşi expresie. Eu am s-o recunosc după aerul pe care-1 va avea de a căuta să mă recunoască; va veni, de vreme ce-a promis, întîlnirea asta, care e cea mai necesară dintre toate întîlnirile... Ar fi trimis o telegramă, s-ar fi scuzat. Absenţa pe care-o simt în această prezenţă, golul pe care-1 simt în această plenitudine nu poate fi decît absenţa ei. Va fi călăuzită de-o amintire fără amintire; de acel soi de amintire pierdută, care deo-

dată se iscă din nou în lumină, ca grîul pe care l-ai semănat şi care iese din pămînt. S-a ferit de uitare; a luat toate măsurile. A spus: cînd o să ne revedem, o să fiu liberă doar pentru dumneata... doar pentru dumneata... doar pentru tine... Cum a spus? Voi fi liberă pentru dumneata? Voi fi liberă pentru tine? Pentru dumneata? Pentru tine? îi aud glasul, nu-i mai aud cuvintele...
PRIMUL PAZNIC: Poate că a uitat?
AL DOILEA PAZNIC: Poate că între timp s-a angajat prin alte promisiuni?
JEAN: Dacă ar fi uitat, aş fi uitat şi eu. Ştie bine că eu trebuie să vin; ştie bine că, dacă nu vine, o să umblu pe drumuri, secole de-a rîndul fără sălaş, fiindcă ea e sălaşul meu, ea mi-e adăpostul. Va veni. Să ne bucurăm liniştiţi de splendoarea acestor munţi, pînă una alta. Pot'să mă aşez pe banca asta? *(Se aşază pe bancă, apoi se scoală.)* Poate că n-a prevăzut toate

obstacolele; o fi exasperată că nu poate veni. Şi totuşi îmi spusese: „Am să pot, te asigur, am să pot, pentru tine, pentru dumneata, am să vin". Ştiţi, a fost o hotărîre spontană, dar nu pripită; spontaneitatea izvorăşte dintr-o pornire profundă... Uite-o! *(Se îndreaptă spre fundul scenei.)* Nu, m-am înşelat; nu era decît umbra aripii unei păsări. Da, domnilor, îmi spusese într-adevăr: „Rămîne pe altă dată"; ea să fie?
PRIMUL PAZNIC: E-un joc de lumini.
JEAN: Ea să fie? Aud nisipul scîrţîind sub paşii ei...
AL DOILEA PAZNIC: E vîntul.
JEAN: Ah, mania asta de-a se agăţa de alţii! Ce poţi să speri de la altul? Ea mi-a răspuns: „Nu poţi spera nimic decît_de la un altul. Te voi învăţa să te bucuri, te voi învăţa să simţi gustul vieţii, pe care nu l-ai cunoscut niciodată." Să-ţi treacă anii în zadar, să trăieşti fără a, trăi! „Ţi se va da înapoi, acest timp, ţi-1 voi da eu înapoi." Oare a spus aşa cu-adevărat, sau îmi închipui eu? „Ce-ai făcut din viaţă?" m-a întrebat. „Am avut coşmaruri în timp ce dormeam." „Am să te ţin treaz, îţi promit. într-o dimineaţă nouă, vei fi altul şi vei fi acelaşi, totodată acelaşi şi totodată altul, şi ne vom bucura nespus de mult. Te voi învăţa ce e viaţa." Dar să vină, ca să mă înveţe; nu cumva urcă treptele, să

fie şi acum doar vîntul, să fie şi acum doar umbra, să nu fie decît tot o modificare a luminii? Cit e ceasul?
PRIMUL PAZNIC: E amiaza.
JEAN: Cit e ceasul?
AL DOILEA PAZNIC: E ora unu.
JEAN: Cît e ceasul?
PRIMUL PAZNIC: E o oră tîrzîe a după-amiezii.
JEAN: Seara e încă departe. O auziţi? Spune: „Vino, hai, vino, sînt aici, unde eşti?"
PRIMUL PAZNIC *(către al doilea paznic):* Tu auzi ceva?
JEAN: Soarele nu s-a mişcat; nu e tîrziu; mai e pînă seara. O auziţi? Spune: „Apropie-te, arată-te!"
AL DOILEA PAZNIC *(către primul paznic):* N-aud nimic.
PRIMUL PAZNIC *(către Jean):* Colegul meu şi cu mine nu auzim nici un glas.
AL DOILEA PAZNIC: Vă amintiţi ultimele ei cuvinte?
JEAN: Iţi aminteşti? Mi-ai spus: „Mi-eşti drag, iubitule, te iubesc nebuneşte, sărăcuţul de tine; nu fii îngrijorat". După aceste cuvinte, m-a părăsit. S-a întors spre mine în rochia ei albastră, cu surîsul dragostei pe buze. Ah! dacă imaginea graţiei ei m-ar putea părăsi; n-a putut smulge dragostea din inima ei, din inima ei n-a putut smulge dragostea, dragostea n-a putut-o smulge din inimă. O vedeţi venind, o auziţi? E aici? A spus: „Nu fii îngrijorat".
PRIMUL PAZNIC: In curînd închidem muzeul, domnule. Reveniţi mîine. Se poate întîmpla ca cineva să uite.
JEAN: Mi-eşti drag, iubitule, te iubesc nebuneşte; cine nu uită e rănit pe veci. Eu însumi n-am minţit oare adesea, n-am promis eu îmumi adesea ceea ce n-am putut ţine? Voi suferi pe veci de această rană mortală? Pe veci rănit de moarte.
Se aşază pe bancă.
PRIMUL PAZNIC: Ora închiderii muzeului se apropie.
AL DOILEA PAZNIC: Ora trece.
PRIMUL PAZNIC: Soarele se ascunde. Seara se apropie.
AL DOILEA PAZNIC: Sezonul e pe sfîrşite.
PRIMUL PAZNIC: Un alt sezon va începe în curînd.
AL DOILEA PAZNIC: Acest sezon nu va mai fi pentru el.
PRIMUL PAZNIC *(către Jean):* E tîrziu, domnule.

JEAN: „Ce-ai făcut din viaţă? m-a întrebat ea. Viaţa pe care ai pierdut-o, eu am să ţi-o redau." Ah! De-ar veni! Nu pot s-o scot la capăt singur. Nu cumva urcă treptele? Oare îi aud paşii? Sau nu e iarăşi decît umbra unei umbre? Nu e decît o frunză? Nu e decît vîntul? Nu-i decît freamătul dorului? Nu e decît suflul durerii mele?
PRIMUL PAZNIC: Cu siguranţă; nu e decît suspinul dumneavoastră.
JEAN: Arată-te într-un fel sau în altul. Arată-te! Măcar un semn! *(Se uită In toate părţile.)* Nu pot să am alt refugiu decît pe tine. Nu mai pot sălăşlui nicăieri. Cine m-ar primi? Oh, domnilor paznici, eram confortabil instalat în inconfortabil! Ascultaţi ce mi s-a întîm-plat: am vrut să fug de bătrîneţe; am vrut să fug de împotmolire, caut viaţa, caut bucuria. Am căutat împlinirea şi găsesc tortura. Aveam de ales între seninătate şi pasiune; vai mie, am ales pasiunea, inconştient ce am fost. Şi totuşi, eram la adăpost, închis bine în tristeţea mea, în nostalgia mea, în teama mea, în remuşcările mele, în spaima mea, în răspunderile mele, la adăpost. Tot atîtea ziduri care mă împrejmuiau. Frica de moarte mi-era scutul cel mai puternic. Zidurile s-au năruit şi iată-mă, vulnerabil. Zidurile s-au năruit şi iată-mă în focul torid al vieţii, în lucida disperare a restriştei. Am vrut viaţa, şi viaţa s-a aruncat asupra mea din toate puterile. Mă copleşeşte, mă ucide. De ce nu m-am resemnat să fiu cuminte? Toate rănile vechi cicatrizate se deschid şi sîngerează. Zece mii de cuţite mi se înfig în carne.
PRIMUL PAZNIC: Să piardă memoria, să-1 mîntuie uitarea!
AL DOILEA PAZNIC: E totuşi vina lui, fără doar şi poate. Treaba lui! Ar fi trebuit să se sature din nimic. A vrut să aibă tot, lacomul!
PRIMUL PAZNIC: De patruzeci de ani sînt paznicul acestui muzeu. Nu mă mişc, stau liniştit. Nevastă-mea are mustăţi aproape la fel de mari ca ale mele.
JEAN: De-aş fi măcar un cîine rîios; de-aş fi o pisică bolnavă, sufletele bune, femeile simple ar veni cu siguranţă să mă compătimească, m-ar lua cu ele, mi-ar îngriji rănile. Dar vai, nu sînt decît un om. Nu poate să-ţi

fie milă de-un om, durerea omului e ridicolă pentru om.
PRIMUL PAZNIC: Dar lui însuşi i-a fost oare milă de alţii?
AL DOILEA PAZNIC: Pe toţi îi vezi că solicită mila. Fiecare o cere pentru el, nimeni nu-i în stare s-o dea altuia.
JEAN: De ce m-a scos din beciul meu, din mormîntul meu?
PRIMUL PAZNIC: N-a spus el însuşi că e-o prostie să suferi?
AL DOILEA PAZNIC: N-a spus el însuşi că trebuie să fii nepăsător faţă de ceilalţi, sau să simţi cel mult o oarecare simpatie?
PRIMUL PAZNIC: N-a spus el că din nimeni nu trebuie să-ţi faci un idol? Că nici o fiinţă din lume nu se cade să fie adorată?
AL DOILEA PAZNIC: Nu pretindea el că trebuie să fii liber, dezlegat de toate legăturile?
PRIMUL PAZNIC: N-a spus el că nimeni şi nimic nu ne aparţine?
AL DOILEA PAZNIC: Ce prăpastie între minte şi inimă!
PRIMUL PAZNIC: Ce contradicţie!
AL DOILEA PAZNIC: Nu crede ce gîndeşte şi nu gîndeşte ce crede.
JEAN: Ce prăpastie între gîndire şi viaţă! Intre mine însumi şi mine însumi! *(I se pare că o femeie trece pe terasă. /*Ea este. Ea o fi? Tu eşti? Tu eşti tu? *(S-a apropiat de o persoană invizibilă.)* Nu cumva numele tău e?... Ia spune, cum te cheamă? Se uită la mine, pleacă. Ea m-ar fi recunoscut. *(O altă femeie i se pare că trece în sens invers.)* In sfîrşit!... *(Se repede spre umbra aceea.)* Ştiam că ai să vii'. De cîtă vreme te aştept! De la începutul timpurilor te tot aştept. De la prima mea naştere.
PRIMUL PAZNIC *(cu glas de femeie):* Nu vă înţeleg, domnule.
JEAN: Ba da, mă recunoşti. Deschide bine ochii. TJită-te cu atenţie. Ochii mei, piiveşte-i. Nu-ţi aduci aminte? Chiar dacă nu-ţi aduci aminte, tu eşti. Iar eu, eu sînt Jean. Ai venit pentru mine, mă aşteptai.
AL DOILEA PAZNIC *(glas de femeie):* Nusînteţi cuviincios, domnule. îl aştept pe soţul meu. De altfel, e aici.
PRIMUL PAZNIC: E tîrziu, domnule.
JEAN: încă o clipă.

AL DOILEA PAZNIC: Ce nădăjduiţi să obţineţi inţr-o clipă? Din punct de vedere statistic, n-aveţi nici o şansă, dumneavoastră, care aşteptaţi de secole.
JEAN: De secole o aştept. De secole te aştept.
PRIMUL PAZNIC: Ziua trece. A trecut.
AL DOILEA PAZNIC: Săptămîna a trecut.
PRIMUL PAZNIC: Anotimpul a trecut. Intrăm în concediu.
JEAN: Viata asta a trecut. Vai! Din nou e prea tîrziu.
AL DOILEA PAZNIC: Puneţi-vă speranţa în alta, veţi reuşi mai bine. ^—------■
PRIMUL PAZNIC: O S-o găsiţi.
AL DOILEA PAZNIC: Sau o s-o regăsiţi.
PRIMUL PAZNIC: Sau o să găsiţi alta... care-i seamănă.
JEAN: Nu vreau una din femeile astea care seamănă între ele sau care seamănă cu ea.
PRIMUL PAZNIC: Sînteţi greu de mulţumit.
JEAN: Eu o vreau pe cea cu care toate seamănă şi care nu e ca acelea care-i seamănă...
AL DOILEA PAZNIC: Ora închiderii, domnule.
JEAN: Lumina scade, e tare tîrziu, trebuie să recunosc.
AL DOILEA PAZNIC: închidem, domnule.
JEAN: E tare tîrziu. E prea tîrziu. E frig. Nu mai e acelaşi peisaj. Totul se schimbă cînd apune speranţa. *(Se uită în jur.)* Iată şesurile mohorîte din coşmarurile realităţii. Iată şesurile pustii şi mlaştinile... Dacă n-ar fi decît asta! Mai e acum şi inima mea ca un animal rănit care mă sfîşie cu ghearele în agonia lui... stomacul mi-e o văgăună fără fund; gura, o prăpastie, cu pereţi de foc. Sete şi foame, sete şi foame... *(Se apropie cînd de un paznic, cînd de celălalt, cînd îi ţine de mîini sau de mijloc pe amîndoi.)* Oh, suratele mele! Scumpele mele prietene 1 De-aş putea măcar regăsi adăpostul acela unde mă învelise atît de bine oboseala mea de viaţă, unde mă zidise de viu frica mea de moarte.
PRIMUL PAZNIC: Şi unde eraţi comod instalat în incomoditate. Ne-aţi mai spus-o o dată. Ar fi trebuit să staţi acasă.
AL DOILEA PAZNIC: Ar fi trebuit să faceţi ca noi... Ca toată lumea.
292
293

JEAN: De ce m-a smuls de acolo? De ce mi-a promis? I-am cerut eu să-mi promită ceva?
PRIMUL PAZNIC: V-a amăgit cu lumina himerică a dragostei.
AL DOILEA PAZNIC: N-are nici un rost să trăieşti...
JEAN: Ah da, scumpele mele prietene, prefaceţi-vă că mă compătimiţi. *(Paznicii scot batiste mari, îşi şterg ochii şi-şi suflă nasul.)* Mulţumesc. Ce alinare! Ştiu, n-are nici un rost să trăieşti. Cunoşteam toate raţiunile pentru a nu trăi, toate motivele de-a nu mă avînta în existenţă. Eram prudent, suratelor. Dacă aţi şti cît de prudent, cît de bănuitor eram... Ce amintire a trezit ea în mine, ce nostalgie pierdută, ce dorinţi ascunse, ce necesitate uitată! Ea m-a trezit spre mine însumi, ea e nevoia absolută; şi eu care credeam că mă pot lipsi de toate! Bineînţeles, bineînţeles, viaţa nu are nici o raţiune. Am descoperit, ca să trăiesc, o nerozie... M-am agăţat de ea şi mîinile-mi sînt julite...
PRIMUL PAZNIC: Iată ce înseamnă să nu fii rezonabil.
JEAN: Vai şi amar, vai şi amar! nebunia nu face doi bani atîta vreme cît nu e noapte totală, cît mintea nu e cu desăvîrşire înghiţită de ea.
AL DOILEA PAZNIC: Sînteţi un om de viaţă. Consolaţi-vă şi plecaţi. Noi n-am cinat încă.
JEAN: De viaţă, da, viu ca o rană vie. Plec, plec. Am plecat de mult pe drumuri ca să cuceresc o lume. Au fost multe drumuri, dar n-a fost nici o lume. încotro să mă duc? încotro să mă duc? Unde să găsesc un tărîm care să nu fie de piatră, o apă care să nu mă ardă, un balsam care să tămăduiască, un tufiş fără ghimpi? Sînt bolnav, suratelor. Oh, mă duc, mă duc. Sînt mort. Şi totuşi continui să mor. O vorbă ar ajunge ca să mă vindec. Cine e cel care-o deţine? Unde e cel care s-o rostească? Nu mai ştiu unde e vechea mea casă, am uitat drumul, o să rătăcesc, o să umblu mai departe prin văi. O s-o întîlnesc, poate, din întîmplare. Şi totuşi mi-a fost promisă, îmi e promisă. Nu reuşesc să înţeleg. Iată plec, şi am să umblu mereu, cît va ţine

noaptea, cît va ţine ziua, cît o să mai fie amurguri. *(Stri-glnd.)* Unde eşti? Nu mă voi opri pînă nu voi zări scîn-teile diademei tale l
PRIMUL PAZNIC: Noroc bun şi drum bun! Lumea e mare. Sinteţi încă tinăr, aveţi timp destul. Noi, noi nu mai putem.
AL DOILEA PAZNIC: Noi nu dorim. Ne mulţumim cu puţin.
PRIMUL PAZNIC *(către Jean care dispare prin fund):* Mai daţi pe la noi într-o zi!
JEAN *(striglnd):* Arată-te în noaptea mea, tu, vie, strălucitoare, blîndă, intensă, arzătoare, liniştitoare.
Glasul i se stinge pe încetul.
AL DOILEA PAZNIC: Ce-o fi fata asta care nu vine? Un fel
de prinţesă?
PRIMUL PAZNIC: Crezi că aşa ceva există? AL DOILEA PAZNIC: Ţie nu ţi-e foame?... Hmmm.... Simt
mirosul ciorbei.
PRIMUL PAZNIC: Simt de pe-acum gustul vinului în gură. AL DOILEA PAZNIC: Poftă bună.
PRIMUL PAZNIC: Poftă bună.
Se despart şi ies, fiecare pe altă parte.
C O ETINA

294

Al treilea episod
LITURGHIILE NEGRE DIN HANUL PRIMITOR

Personaj e
JEAN
FRATELE STAROSTE[1], îmbrăcat în alb
PRIMUL FRATE (sau FRATELE TARABAS)
AL DOILEA FRATE
AL TREILEA FRATE
AL PATRULEA FRATE
AL CINCILEA FRATE (care va juca
şi rolul clovnului TRIPP)
AL ŞASELEA FRATE (care va juca şi rolul clovnului BRECHTOLL) FRAŢI ÎMBRĂCAŢI IN ROŞU ŞI FRAŢI
ÎMBRĂCAŢI IN NEGRU MARIA-MAGDALENA MARTA
[1] Staroste în loc de *stareţ,* conform indicaţiei autorului, pentru a st «vita impresia că e vorba de o adevărată mănăstire (n.t.).
DECORUL
Scena reprezintă sala mare sau refectoriul unui fel de mă-năstire-cazarmă-închisoare. în fundul scenei se zăreşte o poartă compusă din gratii cu destul spaţiu între ele. îndărătul gratiilor se vede, deocamdată, un peisaj tern, cam şters, puţin ceţos sau cu cerul acoperit, gol. Mai tîr-ziu, la sfîrşit de tot, peisajul va fi inundat de-o lumină strălucitoare; mult frunziş, pomi înfloriţi, cer foarte albastru în momentul apariţiei finale a Martei şi Mariei-Magdalena, cu o scară luminoasă suspendată, la fel ca la
sf îrşitul scenei din episodul: Fuga.
Marta, de 15 — 16 ani, e fetiţa din leagăn, acum adolescentă. Grădina îmbietoare, edenică, contrastează cu pereţii
cenuşii ai refectoriului.
în refectoriu se vede deocamdată, în prim-plan, dreapta spectatorului, un cămin fără foc. La stînga, o uşă veche şi grea, mai mult sau mai puţin gotică; scîrţîie puţin de cîte ori se deschide. în mijlocul scenei, nemişcat, în picioare, Fratele Tarabas, care arată a călugăr şi totuşi nu pare a fi cu totul călugăr, cu o cagulă în cap, fără cruce. Stă aşa cîteva clipe. Apoi, Fratele Tarabas se întoarce cu o mişcare bruscă spre uşă, îşi scoate cagula. Va trebui ca aceşti călugări să aibă în mod hotărît aerul unor „falşi" călugări.
Nici o emblemă religioasă.
Se zăreşte Jean străbătînd peisajul, din spatele grilajului, de la un capăt la altul al acestuia, apoi dispare pentru o clipă. Se aud cîteva bătăi în uşă.
FRATELE TARABAS: Intraţi, scumpe oaspete, intraţi.

299

Uşa se deschide încet, sctrţtind uşor. Jean intră timid, uţa se închide. Jean are hainele boţite, e neras, arată istovit ţi tmbătrtnit.

JEAN: Aş vrea să mă odihnesc citeva clipe la dumneavoastră. Nu mai pot. Sînt attt de obosit! De zile şi zile tot umblu. Am zărit casa dumneavoastră. Daţi-mi voie să mă destind niţel, nu multă vreme, nu vă fie teamă, nu vreau să vă deranjez. Trebuie să-mi văd de drum. Am văzut multe lucruri, am şi avut multe aventuri. A fost foarte interesant, istovitor pînă la urmă. Călătoria nu s-a încheiat. Am nevoie de-un pic de odihnă înainte de-a porni mai departe.

FRATELE TARABAS: Sînteţi ca la dumneavoastră acasă. Luaţi taburetul acesta, aşezaţi-vă. 0 să ne povestiţi totul. *(Jean se aşază zdrobit pe taburet.)* Aşa. Bun.

JEAN *(ştergîndu-şi sudoarea de pe frunte cu batista pe care-o pune apoi la loc în buzunar):* Vă mulţumesc că aveţi amabilitatea de a mă primi.

FRATELE TARABAS: Primim cu multă plăcere vizitatori în casa noastră.

JEAN: E o mănăstire?

FRATELE TARABAS: Nu tocmai. Dar, dacă vreţi, e totuşi un fel de mănăstire. Noi nu ieşim niciodată. Cind vin să ne vadă oameni ca dumneavoastră, care au călătorit mult, ne dăm silinţa să-i primim cît mai bine. Sîntem fericiţi să aflăm ceva din cîte se petrec în lume.

JEAN: Mulţumesc. Mulţumesc din suflet.

FRATELE TARABAS: Noi vă mulţumim că acceptaţi să staţi cîteva clipe cu noi.

JEAN: Ba eu vă mulţumesc.

FRATELE TARABAS: Ba noi.

Pauză.

JEAN: Sînteţi Mai-marele acestei instituţii?

FRATELE TARABAS: Nicidecum. Sînt Fratele Tarabas, însărcinat cu primirea oaspeţilor. *(Jean se uită în jur, prin sală.)* Vedeţi, nu e tocmai o mănăstire, nu-i aşa? Nu. încăperea asta nu e nici sala de gardă a unei cazărmi, aşa cum aţi putea să vă închipuiţi. Şi nici spital nu e. Poate că în decursul veacurilor clădirea să

300

fi servit drept închisoare, internat, mănăstire, fortăreaţă, hotel. E foarte veche. Desigur că şi-a schimbat de mai multe ori destinaţia. Acum nu mai e nimic din cîte-am înşirat. E o instituţie, aşa cum aţi spus, ăsta e cuvîntul: o instituţie. Purtăm un fel de rasă, din comoditate. Părem membrii unei comunităţi religioase pentru că, într-un fel, avem cu toţii o religie. Nu. Nu sînt Fratele Staroste. Fratele Staroste e dumnealui...

Apare Fratele Staroste, neobişnuit de înalt; e îmbrăcat în alb. Eventual poate umbla pe nişte catalige ascunse sub rasă. A intrat din dreapta spectatorilor. Jeanseridică Inpicioare.

FRATELE TARABAS *(către Jean):* Staţi jos, vă rog. Fratele Staroste nu ţine la formalităţi. *(Către Fratele Staroste, arătînd spre Jean.)* El e noul vizitator. *(Apoi, după ce l-a privit cîteva clipe pe Fratele Staroste, către Jean.)* Fratele Staroste vă aştepta, domnule. Vă primeşte cu urarea „bine-aţi venit" şi vă mulţumeşte că ne acordaţi încredere.

JEAN: Ii mulţumesc, mult de tot.

FRATELE TARABAS: Fratele Staroste doreşte mai ales să nu vă simţiţi stînjenit. Dar staţi jos liniştit; destin-deţi-vă.

JEAN *(aşezîndu-se la loc):* Ştiaţi că am să vin?

FRATELE TARABAS: Ne gîndeam că s-ar putea, bănuiam. E o casă în care se vine de obicei. Dovada: va aflaţi aici.

JEAN *(cu naivitate):* Adevărat, aşa e, adevărat.

în timp ce Jean pronunţă replicile care urmează, un al doilea Frate, un al treilea, un al patrulea intră discret, unul după altul; al patrulea se va aşeza în apropierea uşii, la stingă spectatorilor. Ceilalţi, după ce-l vor fi servit, se vor aşeza Ungă Jean, pe jos, turceşte.

JEAN: Era foarte frig pe drum. După aceea a fost căldură mare. Apoi, iar a fost frig. Acum mi-e mai degrabă frig. Nu faceţi foc?

FRATELE TARABAS: Dacă doriţi... Zidurile sînt foarte groase, aşa se explică răcoarea din încăpere.

JEAN: Cu toate acestea, mi-e sete.

301

FRATELE TARABAS: Doriţi un lighean cu apă caldă să vă înmuiaţi picioarele? Asta încălzeşte şi face bine.

JEAN: Nu! Oh, nu!

FRATELE TARABAS: Ba da, descălţaţi-vă... Vi s-au umflat picioarele în ghete...

JEAN: Dacă insistaţi...
îşi scoate ghetele. Fratele Tarabas se duce spre dreapta, înapoia panoului de zid In care, spre sfîrşitul actului, se va deschide un fel de ghişeu, şi care pătrunde uşor într-o parte a scenei; se va întoarce cu un lighean cu apă caldă şi cu un prosop, după ce va fi intrat al doilea Frate, aducîndu-i lui Jean un ulcior.
JEAN *(bînd din ulcior):* Mulţumesc. Mi-era tare sete. Ce-a fost asta? Apă? Vin?
FRATELE TARABAS *(către Jean care, încă în timp ce bea, vrea sâ-şi înmoaie picioarele în apă):* N-aveţi nici o grijă, lăsaţi-mă pe mine. Am să vă spăl picioarele eu însumi; beţi liniştit.
JEAN *(către Fratele Tarabas)*: Vai, se poate? Eu...
FRATELE TARABAS: Nu vă jenaţi, aşa e obiceiul la noi.
JEAN: Am băut aşa, pe nerăsuflate, nici nu mai ştiu ce-am băut. în orice caz, a fost tare bun... înţeleg: ţineţi un han de felul celor vechi; un loc de popas pentru călători.
FRATELE TARABAS: Da, dacă vreţi, un loc de popas pentru călători. Puteţi să-i spuneţi han, cuvîntul e potrivit. N-aţi văzut firma afară?
JEAN: Poate că sînteţi nerăbdători; poate că vreţi să vă povestesc călătoriile mele. *(Intră un al treilea Frate, prin dreapta, aducînd o tacă pe care se află un blid şi pîine.)* A, da, mi-e şi tare foame. Mulţumesc, mulţumesc.
FRATELE TARABAS *(la picioarele lui Jean):* Staţi liniştit. Vă şterg picioarele. Nu pierdeţi vremea; mîncaţi.
AL TREILEA FRATE: Călătoriile obosesc întotdeauna şi stîr-nesc foamea. E firesc. Aveţi mare nevoie să vă refa-ceţi.
Intră un al patrulea Frate, oare se instalează pe un scaun lingă uşă, la stingă spectatorilor. Are o carabină în mină.

FRATELE TARABAS: Dinsul e Fratele Vînător.
JEAN: A, da! Da, da, da!
FRATELE TARABAS: Vînăm noi înşine, mergem şi la pescuit, avem şi grădină de zarzavat, şi vie. Ce să-i faci, trebuie să ne organizăm.
JEAN: Extraordinari *(Are gura plină şi înghite cu lăcomie.)* Beau, mănînc, beau, măninc. Şi mi-e sete mereu, mi-e foame mereu. Scuzaţi-mă, parcă aş fi un butoi fără fund. în viaţa mea nu mi-a fost aşa foamei E drept că n-am mai mîncat de săptămîni întregi, de luni de zile, ca să zic aşa. Ştiţi, nici nu mi-am dat seama, atît de mult m-a absorbit interesul pentru aventură, frumuseţea şi minunăţiile din ţările pe care le-am străbătut.
FRATELE TARABAS: Ce norocos sînteţi că puteţi călători!...
JEAN: în privinţa asta, da, sînt norocos. Tot umblind, am uitat şi de mîncare şi de băutură. Pot să mă mai servesc?
FRATELE TARABAS: Cit doriţi, bineînţeles. Sîntem la dispoziţia dumneavoastră. *(Către al doilea şi al treilea Frate.)* Serviţi-1, Fraţilor, daţi-i tot ce vrea, cît vrea. Nu-i lăsaţi blidul gol, gamela goală. Grăbiţi-vă. Ce faceţi? Purtaţi-i de grijă oaspetelui nostru.
Al doilea şi al treilea Frate îi toarnă să bea şi-i dau de mîncare lui Jean.
JEAN: Nu-i certaţi, Frate Tarabas. Mănînc prea repede. E vina mea. Nici n-apucă să-mi umple ulcioarele şi blidele.
Fratele Tarabas iese cu ligheanul, ca să se întoarcă cu alte ştergare, în timp ce Jean bea şi mănlncă cu lăcomie, cu nesaţ [1]. *Fraţii aleargă tot timpul, Intr-un chip destul de caraghios, ca să umple recipientele şi să-l şerpească neîncetat pe Jean. Mişcări ritmice.*
FRATELE TARABAS *(către Jean):* Scuzaţi-i. Sînt înceţi; nu mai sînt cine ştie ce tineri. Un ştergar cald pe faţă e ceva care-ţi face bine.
[1] în spectacol, Fratele Tarabas nu ieşea din scenă. Fraţii care servesc ieşeau cu ligheanul, aducînd ştergare şi blide.

Aplică ştergarul pe faţa lui Jecn. Acesta ti scoate.
JEAN: Mulţumesc. *(între o îmbucătură şi o înghiţitură.)* Trebuie să vă şi povestese... sînt atîtea lucruri de povestit... Trebuie neapărat să vi le povestesc.
FRATELE TARABAS: Nu vă grăbiţi.
Aplică din nou ştergarul cald pe faţa lui Jean.
JEAN *(scoţînd ştergarul):* într-adevăr, îmi face bine... Ah, îmi dă în minte!... Nu ştiu dacă am destui bani la mine ca să plătesc această masă gustoasă.
FRATELE TARABAS: Nu vă gîndiţi la asta.

Intre două îmbucături sau două înghiţituri, unul dintre fraţi ii aplică din note ştergarul pe faţă.
JEAN: Aş vrea să ştiu...
FRATELE TARABAS: Nu costă mare lucru.
JEAN: Totuşi...
Scoate ştergarul.
FRATELE TARABAS: Nu vă faceţi probleme. 0 să vedem după aceea. O să ne înţelegem noi cum e mai bine, prieteneşte. N-aveţi nici o grijă.
JEAN *(mîncînd şi bînd; foarte repede):* Sînteţi generoşi, a-veţi inimi de aur, aveţi vocaţia prieteniei. Mă simt atît de bine aici!
FRATELE TARABAS: Rămîneţi cît timp doriţi.
JEAN: N-aş vrea să abuzez. Nu pot.
FRATELE TARABAS: Sîntem întru totul la dispoziţia dumneavoastră.
JEAN: O astfel de primire îţi face plăcere, îţi încălzeşte inima. Din păcate, nu pot să stau decît cîteva clipe. Trebuie să-mi văd de drum. Mai sînt atîtea lucruri de făcut, de văzut, de învăţat.
FRATELE TARABAS: Luaţi-vă un pic de vacanţă, dacă vreţi... dacă vreţi... nu trebuie să vă simţiţi de fel obligat... Cu toate acestea, am fi fericiţi dacă aţi putea să ne consacraţi puţin timp, ceva mai încolo... Aşa cum aţi propus şi dumneavoastră. Puţin timp ca să ne vorbiţi... în cîteva cuvinte, la desert, Fraţilor mei şi mie, Fratelui Staroste, despre cîte aţi văzut. Dacă vreţi... afară de cazul că sînteţi prea grăbit... nu vă obligă nimeni.
JEAN: Vai de mine, se poate, atîta lucru!
FRATELE TARABAS: Sînt convins, de altfel, că relatarea dumneavoastră ne va interesa în aşa măsură îneît ne vom simţi datori să vă plătim noi. Vă mai e frig?
JEAN: Mă obişnuiesc, merge. Nu, nu, nu e nevoie să mai a-prindeţi focul.
FRATELE TARABAS: Nimic nu ne bucură mai mult decît să primim oaspeţi. Mîncaţi pînă vă săturaţi; beţi cît vă face plăcere. O să facem totuşi un pic de foc. E mai plăcut.
Un Frate aprinde focul.
JEAN: Nu, nu, mulţumesc, nu e nevoie.
FRATELE TARABAS *'(fâcîndu-i semn lui Jean să bea):* Trebuie să vă încălziţi şi să vă răcoriţi. Fără frică. Socoteala se va aranja de la sine.
Jean continuă să mănlnce şi să bea.
AL TREILEA FRATE: Aşadar, scumpe călător, ce lucruri frumoase aţi văzut?
FRATELE TARABAS *(către al treilea Frate):* Lasă-1 să mai răsufle un pic.
AL DOILEA FRATE *(către Jean):* Ce se mai petrece în lume? Cum o duce lumea?
FRATELE TARABAS *(către al doilea Frate):* Aşteaptă să-i mai treacă oboseala, să-şi mai vină în fire.
AL TREILEA FRATE: Pe cine aţi văzut, călătorule? Ce aţi văzut?
/ se *aplică ştergarul pe faţă.*
FRATELE TARABAS: Aşteptaţi puţin, fraţilor, vă spun. *(Către Jean.)* Fraţii noştri sînt atît de nerăbdători! **îmi** cer scuze în numele lor.
Scoate ştergarul.
JEAN: îi înţeleg foarte bine. Mă simt mai bine acum, după toată îngrijirea primită. Nu mai sînt obosit. Dacă-mi daţi voie, o să mai iau puţin din mîncarea şi din băutura asta, mai încolo.
AL TREILEA FRATE: Ce-aţi văzut?
AL DOILEA FRATE: Ce-aţi' auzit?
«04
305
Cei trei Fraţi se aşază in cerc in jurul lui Jean. Al patrulea Frate rămtne nemişcat lingă uşă. Tarabas şi Fratele Staroste stau în picioare, Tarnbas mai aproape de Jean. Din cînd în cînd, Tarabas aruncă o privire asupra Fratelui Staroste, parcă i-ar cere părerea într-un dialog mut.
JEAN: Ce-am văzut? Ce-am văzut? Oh, atîtea lucruri încît abia mi le amintesc. Totul se încurcă. Aşteptaţi... Aşteptaţi... Am văzut oameni, am văzut cîmpii, am văzut case, am văzut oameni, am văzut oameni, am văzut cîmpii... ah, da... eîmpii şi rîuri şi drumuri de fier... şi pomi...
AL TREILEA FRATE: Ce fel de pomi? JEAN: De tot felul. Mulţi.
AL DOILEA FRATE: Pomi' înfloriţi?
JEAN: Da. Pomi înfloriţi, pomi care-şi scuturaseră florile, pomi fără flori şi fără frunze... oh,

da, pomi pe marginea drumurilor. Am văzut... copii.
AL TREILEA FRATE: Ce făceau copiii?
JEAN: Purtau ghiozdane, se duceau la şcoală. Veneau de la şcoală. Sau se jucau... de-a capra, de-a prinsa, şotron. Foarte mulţi copii, blonzi, bruni. Copii...
AL DOILEA FRATE: Aţi intrat în vorbă cu ei? V-au spus ceva?
JEAN: Hm... Mergeau. Eu îi depăşeam pe drum. Alţii veneau din direcţia opusă, drumurile noastre se încrucişau, şi se îndepărtau. Şi apoi am văzut oameni, bărbaţi, femei. Nu puteam &ă vorbesc cu toţi. Nu le-am adresat cuvîntul. Eram grăbit. N-aveam timp. Voiam să ajung înainte de-a se lăsa noaptea. Ce vorbesc? Mi se întîmpla să călătoresc şi noaptea. Şi apoi era din nou zi.
FRATELE TARABAS: Ce fel de zi?
JEAN: Mohorîtă şi cenuşie, cît vedeai cu ochii, pe toată întinderea şesului.
AL DOILEA FRATE: înainte de-a. ajunge la şes, cînd eraţi prin păşuni, l-aţi văzut desigur pe cavalerul din alte vremi, care doarme în picioare îmbrăcat în zale, ca o statuie?
AL TREILEA FRATE: V-aţi dus pînă la Curte? L-aţi văzut pe împărat sau pe oamenii din suită?
JEAN *(mîncînd):* V-am spus: un şes mohorît, gol...

AL TREILEA FRATE: Dar înainte de şes?
JEAN: Erau nişte plaje.
AL DOILEA FRATE: Aţi văzut, cu siguranţă, oceanul de purpură, şi lacurile de sînge, şi golurile din azur, zborul stelelor şi aparatele care se învîrtejesc în cer, strălucind în toate culorile.
JEAN: Am văzut cîmpii, bărbaţi, femei care se certau, am văzut nunţi, da, mulţi miri şi multe mirese.
AL TREILEA FRATE: Prin păşuni şi păduri, înainte de-a ajunge la şes şi pe plaje, aţi zărit izvoarele luminoase, lupii de cristal, bătrîna femeie împietrită, templele aeriene? *(Jean dă din cap că „nu".)* Templele cu stîl-pii pe pămînt?
JEAN: Am văzut stîlpi de lemn, stîlpi de cafenele, da, stîlpi de biserică, stîlpii căsniciilor, stîlpi, tot felul de stîlpi. Am văzut oameni care umblau...
FRATELE TARABAS: E nevoie de stîlpi şi de picioare. Altfel, cum s-ar susţine universul, cum ar putea merge omenirea?
JEAN: Se sculau, plecau, şi apoi se aşezau jos, şi apoi se ridicau din nou. Mai încolo, am văzut pe alţii care dormeau, care se trezeau, vorbeau, şi apoi tăceau, se întindeau şi nu se mai mişcau. Nu-i mai vedeai.
AL TREILEA FRATE: Aţi cunoscut ţinuturile care-şi schimbă culoarea îndată ce păşeşti în ele, cu oraşe întregi care se metamorfozează, oraşele-cameleoni?
JEAN: N-am văzut toate astea... Am văzut cîmpii, oraşe, mustăţi, munţi. Ce vreţi să vă mai spun? Mustăţi, rîuri, cordoane, curcani, portocale, camioane, tunuri, beţivani, oameni albi, galbeni, negri, case roşii, case verzi şi perdele, şi rîuri, şi tobe... tot mai mi-e foame!
FRATELE TARABAS: Nu vă jenaţi; mîncaţi, beţi. Totul e la dispoziţia dumneavoastră.
JEAN: Pot? Oh! mulţumesc, mulţumesc. Mănînc: e ca şi cum n-aş mînca. Golul ăsta, golul ăsta pe care nu reuşesc să-1 umplu!
FRATELE TARABAS: Fratele Staroste, dacă interpretez bine expresia feţei sale, nu e încă satisfăcut de veştile pe care ni le daţi. Şi ele, la rîndul lor, nu fac decît să sporească setea şi foamea noastră.
AL DOILEA FRATE: Ştiam tot ce ne-a spus.

L

20*
AL TREILEA FRATE *(către Tarabas):* Roagă-l pe călător să ne spună lucruri mai interesante, lndemnaţi-l să pătrundă în ascunzişurile unde cu siguranţă stau pitite amintiri.
JEAN: Şesul mohorît, potecile pierdute, răscrucile pustii, maidane goale.
FRATELE TARABAS *(către Jean):* Spuneţi-ne mai mult despre toate. înainte de şesu! pustiu, înainte. Trebuie să fi văzut multe alte lucruri. Dumneavoastră nu sînteţi un călător ca oricare altul: sînteţi un explorator. Trebuie să aveţi o vedere mai ageră, o memorie mai cuprinzătoare, imaginaţie.
JEAN *(mîncînd):* Am văzut... *(între îmbucături şi înghiţituri:)* rîu... perdea, tobă...
FRATELE TARABAS *(către Jean):* Fratele Staroste ne va cere să evaluăm rezultatele testului. Trebuie să notăm. *(Către al treilea Frate.)* Frate contabil, Frate psiholog, notează, notează. *(Către Jean.)* Adunaţi-vă un pic. Haide. Daţi-vă silinţa. Totul contează.
JEAN *(mîncînd şi desfăcîndu-şi cravata şi gulerul):* Culoare, rîu, tobă, perdea, centură, grădină, mustaţă. *(între timp, al treilea Frate —Fratele contabil —notează.)* Curcan, perdea...
AL TREILEA FRATE: Aţi mai spus o dată.
JEAN: Mă sufoc... Ia să vedem: cascadă, tobă, şcoală, părinte, casă, soare, curcan, ţăran, culoare, centură, grădină.
AL TREILEA FRATE: Vă repetaţi, Frate Jean.
FRATELE TARABAS *(către Jean):* Vă repetaţi, scumpe domn. Fratele Staroste trebuie să fie de părere că e cam sărăcăcios ce ne spuneţi.
JEAN: Am văzut... am văzut... grădină, curcan, şcoală, părinte, soare, grădină, grădină, grădină.
AL TREILEA FRATE: Nu numai că se repetă, dar mai şi uită din ele. Pierde, în drum, nume, figuri, obiecte... Pierde totul pe drum. Şi nici nu spune cuvintele în aceeaşi ordine. *(Către Jean.)* Mai uitaţi din ele, Frate Jean.
JEAN: Nu, nu, nicidecum. *(încearcă să-şi aducă aminte.)* Perdea, rîu, curcan, tobă; într-adevăr, îmi amintesc din ce în ce mai puţin... Ah! am regăsit: ţăran. Ah, iată cuvîntul uitat:... solstiţiul
308
AL TREILEA FRATE *(către Fratele Tarabas):* Acest cuvînt nu există în testul de vocabular pe care i l-am propus. *(Către al doilea Frate.)* Ca să nu se bage de seamă că uită din cuvinte, inventează altele.
FRATELE TARABAS *(către Jean):* Nu puteţi trişa la acest test, ştiţi? E conceput în aşa fel încît nu puteţi să înşelaţi pe nimeni. Nici pe dumneavoastră înşivă, nici pe noi. Dar, dacă inventaţi, dacă mai aveţi alte experienţe, alte amintiri, spuneţi-ni-le.
JEAN: Centură, culoare, culoare, mască, mască, mască... cu cit mănînc, cu atît mi-e mai foame; cu cît beau, cu atît mi-e mai sete. Mi-e frig la picioare.
FRATELE TARABAS: Nu vă încălţaţi la loc. *(Către al doilea Frate.)* Să i se pună pîslari. *(Către Jean.)* O să vă ţină mai cald.
AL TREILEA FRATE *(către Fratele Tarabas):* Sînt anumite cuvinte pe care le uită mereu. Nu ni le-a recitat niciodată.
JEAN: Am goluri de memorie de cîtăva vreme. Oboseala!
AL TREILEA FRATE: Prea marea oboseală, da, e adevărat.
FRATELE TARABAS: O să vă punem pe picioare. Instituţia noastră a fost odinioară o clinică. Avem depozite de medicamente adunate grămadă de secole de cei care ne-au precedat, generaţii după generaţii. Nu fiţi îngrijorat, Frate Jean, aceste medicamente nu putrezesc.
AL DOILEA FRATE: Sînt în acelaşi timp inalterabile şi încercate.
FRATELE TARABAS *(arătîndu-l pe al doilea Frate):* Puteţi avea încredere în el, e Fratele nostru responsabil cu farmacia. O să vă dăm cîteva pilule. Le veţi lua cu dumneavoastră, cînd veţi pleca din nou la drum. Veţi vedea mai bine, vă veţi aminti cele ce-aţi văzut, puterea dumneavoastră de-a vă concentra atenţia a slăbit în mod patologic. O veţi recăpăta, imaginile se vor fixa în memoria dumneavoastră conştientă. Veţi avea mai multă imaginaţie.
JEAN: Dar oboseala mea?... Da... uşurinţa cu care obosesc?
FRATELE TARABAS *(către al doilea Frate):* Uşurinţa cu care oboseşte?

AL DOILEA FRATE *(către Jean):* Va dispare. Va fi de-ajuns
să ronţăiţi aceste bomboane pe drum.
AL TREILEA FRATE: Am notat răspunsurile la test. Rezultatul e mijlociu, nici măcar; puţintel sub medie. FRATELE TARABAS: într-adevăr. Ne-âm aşteptat la mai mult. N-a fost capabil să zărească nici cavalerul în zale, nici, mai ales, să-şî amintească de parolă. AL TREILEA FRATE: Nici o aluzie la această parolă. JEAN: Parola, ba da; o cunoşteam. Mi se pare că era... nu... nu mai ştiu... scuzaţi! Cît despre celelalte, trebuie să vă spun, pentru justificarea mea, că am trecut prin regiuni ceţoase; o ceaţă deasă. Abia distingeam drumul, nu vedeam nici la doi metri înaintea mea. FRATELE TARABAS: Aurul din armura cavalerului străluceşte prin ceaţă. AL TREILEA FRATE: N-a văzut astrul care explodează, nici aparatul luminos care străpunge bezna. FRATELE TARABAS *(către Jean, arâtînd spre al doilea Frate):* înainte de plecarea dumneavoastră, o să vă dea leacuri speciale. O să vă pună picături vizionare in ochi. AL TREILEA FRATE: Nici auzul nu-i e bun, căci ar fi putut măcar să audă explozia, dacă nu să şi-o imagineze... *(gest al Fratelui Staroste. Tarabas se întoarce spre acesta)* ...s-o ghicească prm intuiţie.
FRATELE TARABAS *(către Fratele Staroste):* Bine, Frate Staroste. îi vom pune întrebările celui de-al doilea test. *(Către Jean.)* Călătorule mare, am vrea mult de tot să aflăm ce-au devenit nişte prieteni de-ai noştri care ne-au părăsit şi s-au rătăcit, unii dintre prietenii noştri care au desigur nevoie de ajutor. Trebuie să fi rămas fără merinde şi nu mai au din ce se hrăni. Aţi întîlnit cîţiva din aceşti cerşetori cu mîna întinsă la marginea drumului? JEAN: Treceam repede, mă uitam drept înainte, cum v-am
spus, ca să ajung la ţintă.
FRATELE TARABAS: Atunci, rorbiţi-ne despre oraşe. JEAN: Era noapte adîncă. AL DOILEA FRATE *(către al treilea Frate):* Aşa se întîmplă
cînd plictisul cuprinde sufletul.
JEAN: Se făcea zi uneori. Da, nu-i aşa? Observaţi că-mi aduc aminte. Zăream, în depărtare, la început, înainte de-a

ajunge în şesul pustiu, înainte de ceaţa care nu e nici zi, nici noapte, care ţine loc de zi şi de noapte, am zărit in depărtare, şi chiar cind ceaţa nu era încă prea deasă, am văzut, de foarte departe, focurile făurarilor, înalte furnale incandescente.
FRATELE TARABAS: V-aţi apropiat de ele? Aţi străbătut acele oraşe?
JEAN: M-am apropiat de cîteva. Dar piereau. Alteori porţile se închideau. Era ba prea devreme, ba prea tîr-ziu şi nu mai era voie să intri!
AL TREILEA FRATE: Tot n-avem informaţii precise. Nimic pentru documentarea noastră, nici pentru statistică. Va să zică, n-aţi văzut nimic ieşit din comun, nimic care să vă fi impresionat mai mult decît altele, care să vă fi izbit, pe ogoare, în orăşele, pe cărări? N-aţi avut nici o convorbire interesantă cu nimeni?
JEAN: Nu era nimeni, nu mai era nimeni. Cînd mai era încă lumină, cum vă spuneam, am zărit cîteva siluete... oameni grămadă... da, oameni grămadă şi siluete, apoi nimic, nimeni. S-a lăsat ceaţa.
FRATELE TARABAS: Sînteţi sigur că n-aţi auzit strigătul de chemare al omului, chiar dacă nu l-aţi văzut, al omului care se îneca în balta pe lîngă care aţi trecut?
JEAN: N-am văzut, n-am auzit. Asta trebuie să se fi petrecut altă dată, nu în momentul trecerii mele pe-acolo. înainte, fără îndoială, sau după. Altfel aş fi auzit. Aş fi văzut, poate, o formă în apă. S-a lăsat ceaţa.
FRATELE TARABAS: Scuzaţi-mă că insist. Cînd noaptea se risipea, cînd ceaţa se ridica, ce mai era?
JEAN: V-am spus. înainte, erau perdelele, rîurile, v-am spus. Credeţi-mă, nu mai era decît asta: şesul moho-rît, şesul cenuşiu, şesul pustiu. Ce întins era şesul acela! Apoi s-a lăsat ceaţa.

AL TREILEA FRATE: Dar trupe în marş?
FRATELE TARABAS: Fraţii noştri nu ştiu nimic, domnule, ei 8Înt ca nişte copii. Sper că nu vă supără?
JEAN: Dar de loc. Ah, da, soldaţi în zori de zi în rînduri dese. Cu ceva în spinare, ca nişte ghiozdane. Exact ca şcolarii.
AL TREILEA FRATE: I-aţi urmărit? Unde se duceau?
JEAN: Spre un fel de soare. Dispăreau înainte de-a ajunge, îi învăluia o ceaţă, un fum.
FRATELE TARABAS *(către cei doi Fraţi):* îl obosiţi pe oaspetele nostru cu întrebările.
JEAN: Din nou şesul; apoi, o lumină uscată... şi pe urmă s-a lăsat ceaţa.
FRATELE TARABAS: încolo nimic de semnalat?
JEAN: Nu, încolo nimic. Ah! ba da! de mai multe ori in calea mea — nu prea i-am acordat atenţie — de mai multe ori în calea mea, prin ceaţă, sau în noapte, într-un colţ de pădure, la capătul unei poteci, profitînd de-o înseninare trecătoare, în timpul unui fulger sau sub o rază de lună, se ivea un chip palid, bătrîna în zdrenţe, cu toiagul în mînă; stătea nemişcată, se uita la mine fără să vorbească. Da, da, la intervale mari, am zărit-o, abia se distingea în întuneric, adusă de spate. Am avut dreptate să n-o iau în seamă, nu-i aşa? Era o nălucire a imaginaţiei, o farsă pe care mi-o juca fantezia, un chip atît de bătrîn cum nu văzusem niciodată, bătrîneţea însăşi; apoi n-am mai văzut-o, în amintirea mea... s-a lăsat ceaţa.
AL DOILEA FRATE: Din cînd în cînd, ca să mai răsuflaţi, vă odihneaţi?
JEAN: Cînd nu mai puteam de-atita umblat, mă opream, mă aşezam pe-o bornă de şosea, închideam ochii.
FRATELE TARABAS *(pe-un ton mai vioi):* Ce vedeaţi în clipa aceea?
JEAN: De vreme ce ţineam ochii închişi...
FRATELE TARABAS: Dar înl&untrul dumneavoastră, ce vedeaţi?... Ce imagini vă încercau?
JEAN: Acelaşi lucru. Un şes mohorît, un şes cenuşiu, un şes plin de noroi, un şes fără sfîrşit, sau poteci care nu duc nicăieri, poteci care nu duc nicăieri; şi apoi s-a lăsat ceaţa...
FRATELE TARABAS: Exageraţi. Nu vă daţi seama. Una din aceste poteci v-a adus totuşi pînă la noi.
JEAN: Adevărat. Şi sînt fericit că e aşa. Am avut într-adevăr noroc. Vă sînt recunoscător că mă aflu aici. Cit vă datorez?
FRATELE TARABAS *(către Jean, după ce s-a uitat la Fratele Staroste):* Fratele nostru Staroste vă mulţumeşte că

aţi binevoit să ne vorbiţi într-un mod atît de competent despre călătoria dumneavoastră.
JEAN: Oh, cît despre asta, ştiţi...
FRATELE TARABAS: Sînteţi prea modest, domnule Jean. N-a fost o simplă conversaţie; a fost o adevărată conferinţă, deşi poate spontană. Părea totuşi să fi fost bine pregătită, bine studiată, aparent simplă; găsesc, întru-cît mă priveşte, că a fost densă şi precisă, deşi dezbărată de ornamente retorice obişnuite. Pentru mine e sigur că nu sînteţi un trişor; după cum aţi putut observa, Fraţii noştri au luat note. V-au şi dat note. Nimic nu se va pierde, nici un cuvînt din cîte aţi spus. Vă sîntem deosebit de recunoscători. Iar acum, dorim să vă destindeţi, să vă distrăm. Ce-aţi zice dacă v-am propune un spectacol distractiv? Nu ne refuzaţi. Ne-aţi jigni. Instalaţi-vă comod. Ţinem neapărat să fiţi mulţumit cînd o să ne părăsiţi. Nu ne mulţumiţi. Dorim ca în lumea pe care-o s-o regăsiţi, şi pe care noi n-o putem cunoaşte de vreme ce sîntem claustraţi, să răs-pîndiţi numele instituţiei noastre. Vă cerem scuze dinainte pentru lipsurile punerii în scenă a acestui spectacol, distractiv, după cum v-am spus, şi poate şi educativ. *Utile cum dulci.* Mă rog, facem şi noi ce putem 1 Nu uitaţi că nu sîntem decît nişte amatori, închipuiţi-vă că am avea printre noi doi indivizi care au suferit traumatisme educative sau formaţiuni progresiv deformante, dacă mă pot exprima astfel. Ajunşi acolo unde sînt, trebuie s-o ia de la capăt şi să refacă drumul, dar în direcţie inversă. Fiecare din aceste

două personaje trebuie să se deprindă cu sensul opus. E o operă de pură imaginaţie. Văd după expresia de pe chipul dumneavoastră că nu mă înţelegeţi prea bine. E vorba de jocul de educare-reeducare. O să vedeţi.
Al treilea Frate se uită la Fratele Staroste, apoi:
AL TREILEA FRATE *(discret, către al doilea Frate):* Cred că Fratele Staroste e de acord cu mine. Rezultatele testelor domnului Jean sînt insuficiente.
AL DOILEA FRATE: Nu sînt strălucite.
313
FRATELE TARABAS *(către cei doi Fraţi şi către sală):* Linişte, începem.
Gratii care formează două cuşti coboară de sus. Două personaje intră repede înăuntru, scoţlndu-şi rasele de călugăr; doi Fraţi închid uşile cuştilor. Sau cuştile sosesc din culise cu Tripp şi Brechtoll înăuntru, trase pe şine sau împinse cu alte mijloace. Cei doi deţinuţi sînt bătrîni. Cei doi Fraţi aduc o masă-cărucior pe care se află un blid, o strachină, un polonic. Fiecare se îndreaptă spre una din celule.
FRATELE TARABAS *(către Jean):* îi cunoşti deja pe Fraţii care fac pe temnicerii. Din păcate, n-au o înfăţişare destul de feroce pentru îndeletnicirea asta. Cele două personaje din cuşti, care au un aspect atît de lamentabil, sînt deţinuţii. Aceştia sint foşti profesionişti, clovni adevăraţi. Spectacolul didactic pe care-1 veţi vedea, şi care începe, a fost pus- în scenă de Fratele pedagog, însărcinat cu diversele educări-reeducări. *(Se întoarce spre Fratele Staroste.)* Frate Staroste, eu sînt responsabil cu vizitatorii... Nu pot să... nu intră în atribuţiile mele... *(Tăcere din partea Fratelui Staroste.)* ...Am înţeles, Frate Staroste. *(Către Jean.)* Fratele nostru Staroste îmi spune că Fratele pedagog îşi bate capul cu altele în clipa de faţă.
JEAN: îşi bate capul?
FRATELE TARABAS: ...aşa incît mă văd obligat să-i ţin locul pe nepregătite. N-o si meargă perfect. Nădăjduiesc că veţi putea totuşi urmări acţiunea... Aşezaţi-vă aici, veţi vedea mai bine, e locul de onoare...
Sosesc alţi Fraţi, închipuind spectatorii. Doi dintre ei aduc un fotoliu şi o estradă pe care-l instalează pe Jean ca la teatru. Ceilalţi, ca spectatori mai modeşti, se aşază în dreapta şi-n stingă lui Jean, pe scaunele pe care le-au adus. Privesc fix, nemişcaţi, cel puţin la început. Cînd începe jocul care va urma, ei îşi scot glugile şi-şi arată faţa ternă. Reflectoare roşii asupra Fraţilor din partea lui Tripp; ceilalţi Fraţi, din partea lui Brechtoll, sînt îmbrăcaţi în negru. Fiecare grup in parte, în timp ce grupul celălalt nu se mişcă, aprobă prin aplauze ritmice, în momentele cruciale, prin mişcări colective, ritmate şi ele, printr-o mimică po-
314
trivită, vorbele pe care Tarabas le adresează unuia sau altuia dintre deţinuţi. Jean va participa prin mimica lui, inspăimîntat, la acest dublu joc. Va reflecta patimile celor doi deţinuţi. Mimica lui contrastează cu atitudinea alternativ aprobatoare a celor două tabere de spectatori; ea exprimă aşadar spaima celor doi deţinuţi. El „participă", se identifică cu ei. Din cînd în cînd, mai ales la început, are aerul naiv de-a nu pricepe nimic, e uluit; ride chiar, cre-zînd că e vorba de-un joc, apoi reacţia lui devine dureroasă, dramatică, pe măsură ce ajunge să priceapă. Se întoarce, ca şi cum ar vrea să le pună întrebări, spre Fraţii-spectatori.
FRATELE TARABAS: Ei hai, staţi jos... nu, nu... nu vă jenaţi...
JEAN: N-aş vrea să am aerul că prezidez... locul i se cuvine Fratelui Staroste.
FRATELE TARABAS: Hai... fără falsă modestie... instala-ţi-vă... linişte... se joacă... se joacă...
In timpul acestor replici, Fraţii ceilalţi s-au instalat pe scaunele lor. Fratele Staroste, în fund, neclintit, ii domină pe toţi prin statură.
Tarabas îşi pune o mantie somptuoasă, roşie înspre Tripp, neagră înspre Brechtoll. Îşi pune în cap o cagulă de asemenea roşie şi neagră, cu găuri mari pentru ochi: buzele rămîn descoperite.[1]
FRATELE TARABAS: Ce mai faceţi, domnule Tripp? Moralul? Tot la închisoare. Nu-i prea vesel. Din păcate, trebuie să te resemnezi. Credinţa vă va ajuta. Aveţi aerul că-mi purtaţi sîmbetele. Nu e frumos din partea dumneavoastră. *(Se întoarce spre celălalt deţinut.)* Dragă domnule Brechtoll 1
TRIPP *(către Tarabas astfel îmbrăcat, în timp ce acesta îi vorbeşte lui Brechtoll):* Vă rog, deschideţi uşa asta. Redaţi-mi libertatea.
FRATELE TARABAS *(către public, adică Jean, Fraţii, apoi şi sala):* Toţi spun acelaşi lucru. îndată ce sînt la închisoare, din vina lor, din vina altuia, din vina ni-
[1] In spectacol, atît în Franţa cît şi în Germania, Tarabas rămînea ou faţa descoperita. La Dtisseldorf, cuştile erau coborîte de sus cu doi clovni înăuntru. La Comedia Franceză ele se construiau sub ochii spectatorilor. Nişte bănci for-mînd un amfiteatru ieşeau din zid. Numeroşi Fraţi spectatori se aşerau pe «le.
315
mănui, vor să plece. Vor libertatea. Nu există libertate decît provizorie.
BRECHTOLL: Vreau libertatea mea provizorie.

FRATELE TARABAS *(către Brechţoll):* Vedeţi, scumpe domn, domnul Tripp, aici alături, care e şi el închis, pentru motive diferite, ba chifir opuse, ar vrea şi el să iasă. întrucîţ mă priveşte, aş îi încîntatl Din păcate, nu sînteţi singurii deţinuţi. Nu pot să le dau drumul tuturor. Vă închipuiţi ce-ar fii? Mii şi mii de persoane în libertate, alergînd in toate direcţiile, pe străzi, în cea mai mare dezordine? Gîndiţi-vă: închisorile goale, străzile pline de oameni care să umble de colo pînă colo, de colo pînă colo... Ar fi lumea pe dos. Nu pot să-mi asum riscul unei asemenea blocări a circulaţiei. *(Jean rîde. Ceilalţi nu rid.)* Mă pun în locul dumnea-voastră, domnule Tripp, în gînd, bineînţeles. Mă pun în locul dumneavoastră, domnule Brechţoll. Pricep că vă vine greu să mă înţelegeţi. De altfel, faptul că sînteţi acolo unde sînteţi se explică tocmai prin aceea că nu vă înţelegeţi nici pe dumneavoastră înşivă. De ce-aţi fi liberi? Ca să muriţi de frig? *(Rlsete.)* Aici sînteţi la adăpost. Ca să vă ucidă trăsnetul? Aici avem un paratrăsnet pe acoperiş. Aici sînteţi feriţi de orice legătură... în clipa de faţă, sînteţi mai mult sau mai puţin legaţi, e adevărat, dar legăturile cele mai reale sînt legăturile pasionale. Adevărata închisoare e alienarea spiritului. Nu-i aşa, domnule Brechţoll? Tortura fizică, de pildă, vă eliberează de torturile morale. în timp ce-aţi fost torturat, vă mai gîn-deaţi la altceva? Eliberaţi-vă de ideea de a ieşi: veţi simţi de îndată o uşurare. Au mai rămas în conştiinţa dumneavoastră gînduri nemărturisite, vechi obişnuinţe care se agaţă de dumneavoastră: sisteme, doctrine, dogme, mituri, ticuri, automatisme mentale, care vă copleşesc. Lăsaţi-ne să vă dezbărăm de sechelele unei educaţii greşite; ah, cît sînt de tenace! Sînt încăpăţînate ideile astea primite de-a gata. Cînd veţi fi scăpat de jalnicele dumneavoastră prejudecăţi, veţi fi aproape liberi, sau, mai degrabă, pregătiţi pentru libertate.

316

Cele patru replici care urmează trebuie să ţişnească aproape simultan:

BRECHTOLL: Cunoaştem acest discurs, domnule, ni l-aţi ţinut de-o sută de ori.

TRIPP: Nu m-aţi convins.

BRECHTOLL: Ceea ce spuneţi face parte dintr-o teorie lipsită de temei.

TRIPP: Idei generale.

FRATELE TARABAS: Pînă la un anumit punct, accept obiecţiile dumneavoastră. Aveţi dreptate. Totul e doar teorie ceţoasă in abstracţia ei, cită vreme nu e verificată de experienţă. A venit clipa s-o punem in practică. Nu veţi suferi dacă sînteţi de acord. Veţi îndura suferinţa numai cită vreme o să doriţi; îi veţi pune capăt dumneavoastră înşivă îndată ce veţi vrea. Noi vă dorim binele, domnilor, fericirea. *(Aplauze ritmate din amîndouă părţile.)* Vă vom supune pur şi simplu unei cure de dezintoxicare. Veţi fi purificaţi, înţelep-ţiţi. Veţi avea spiritul suplu. Veţi fi complet liberi.

TRIPP: Vom putea pleca, deci?

Mişcări de indignare din partea roşie. BRECHTOLL: Se va deschide cuşca?

Mişcări de indignare din partea neagră.

FRATELE TARABAS: Cînd veţi fi dezintoxicaţi, nu veţi mai judeca de loc la fel. Ceea ce numiţi cuşcă, veţi denumi atunci cu cuvîntul potrivit. Starea dumneavoastră de spirit va fi cu totul alta. Veţi avea inteligenţa curăţată. Credinţele dumneavoastră înrădăcinate, ei bine! veţi vedea. în fond, dumneavoastră doi şi cu mine vom proceda la verificarea a ceea ce numiţi teoriile noastre, ipotezele noastre. După treizeci de lecţii, scăpaţi de tot ce vă apasă, veţi fi ca aceşti doi Fraţi iluminaţi *(îi arată pe al doilea şi pe al treilea Frate),* care nu sînt aici decît ca să vă ajute şi să vă slujească. Şi ei au făcut ucenicia dezvăţării, şi ei au trecut prin ce-aţi trecut dumneavoastră. Şi oare se plîng? Uitaţi-vă la ei, le vine să rîdă. Va fi perfect. Treizeci de lec-ţii, nu mai mult, treizeci. Azi e prima.

317

Mimica lui Jean. Ceilnlţi rămîn impasibili.

AL DOILEA FRATE *(către Brecktoll):* Vă e foame, domnule Brechtoll? E ora mesei. Ciorba e gustoasă. Ce frumos miroase!

AL TREILEA FRATE *(simultan către Tripp):* Vă e foame, domnule Tripp? Ciorba e gustoasă. Ce frumos miroase!

TRIPP: Nu-mi trebuie ciorba voastră, nici pîinea voastră.
BREGHTOLL *(aproape simultan):* Mai bine crap de foame. Deschideţi uşa.
AL DOILEA FRATE *(către Brechtoll):* Nu e nici o ruşine să-ţi fie foame.
AL TREILEA FRATE *(către Tripp, simultan):* Nu e nici o ruşine să-ţi fie foame.
FRATELE TARABAS *(către Brechtoll, apoi către Tripp):* E ora mesei. îndrăzniţi. Luaţi. *(Şovăieli din partea lui Brechtoll şi Tripp.)* Dacă nu v-ar fi foame, ne-am simţi jigniţi. Ne-am dat multă, osteneală să vă pregătim o masă bună. *(Către Brechtoll.)* Sînteţi doar un deţinut, bineînţeles. *(Către Tripp.)* Sînteţi doar un deţinut, bineînţeles. *(Către amlndoi.)* Nu vă dispreţuim din pricina asta. *(Mimica lu-i Jean exprimă uşurare.)* Nu vrem să-1 ucidem pe cel care greşeşte. *(Către Brechtoll.)* Subiectiv, nu sîni-eţi vinovat. *(Către Tripp.)* Sîntem îndurători.[1] *(Către amîndoi.)* Vrem să vă aducem pe calea adevărului. Vrem mîntuirea voastră. în acest scop, trebuie să vă menţinem în perfectă sănătate. *(Către Tripp.)* Ne îngrijim de sănătatea dumneavoastră, domnule Tripp. *(Către Brechtoll.)* Vă iubim, domnule Brechtoll. *(Către amîndoi.)* Sincer, din toată inima.
AL TREILEA FRATE *(către Tripp):* Ce miros plăcuţi
AL DOILEA FRATE *(simultan, către Brechtoll):* Ce ciorbă delicioasă!
FRATELE TARABAS *(către amîndoi):* Dacă nu mîncaţi, dacă slăbiţi, dacă vă îmbolnăviţi, noi vom fi cei pedepsiţi. Doar nu vreţi să ne faceţi rău? Hai, domnule Brechtoll, un gest frumoşi Domnule Tripp, un gest frumoşi *(Se aude orologiul bătind.)* E amiaza, ora prînzului.

[1] Murmurele de aprobare, de indignare, aplauzele foarte ritmate, foarte cadenţate, ale spectatorilor roşii şi negri, vor fi reglementate la punerea în scenă.

■1

Cei doi deţinuţi nu răspund.
AL DOILEA ŞI AL TREILEA FRATE *(împreună):* E ora prin-
zului. FRATELE TARABAS *(către cei doi Fraţi):* Pînă la urmă o să
li se facă foame. Păstraţi ciorba caldă. FRATELE TARABAS *(către Brechtoll):* Masa vă aşteaptă. *(Către Tripp.)* Masa vă aşteaptă.
Se aude bătind orologiul. AL TREILEA FRATE *(către Tripp):* E ora unu.
Se aude din nou orologiul. AL DOILEA FRATE *(către Brechtoll):* E ora două.
Orologiul.
AL TREILEA FRATE *(către Tripp):* E ora trei.
Orologiul.
AL DOILEA FRATE *(către Brechtoll):* E ora patru.
Orologiul.
JEAN *(strigînd, de la locul lui, cu groază):* E ora şase, domnule Tripp.
Orologiul. Toţi cei în roşu se întorc spre Jean cu o mirare de scurtă durată.
AL DOILEA FRATE *(către Brechtoll):* Ora nouă, domnule Brechtoll.
Orologiul.
AL TREILEA FRATE *(către Tripp):* E miezul nopţii, domnule Tripp.
Orologiul.
AL DOILEA FRATE *(către Brechtoll):* E miezul nopţii, domnule Brechtoll.
Orologiul.
AL TREILEA FRATE *(către Tripp):* Amiaza, domnule Tripp. JEAN *(acelaşi joc):* Amiaza, domnule Brechtoll.

Orologiul. Acelaşi joc din partea celor în negru.
AL TREILEA FRATE *(către Tripp):* Amiaza, domnule Tripp. AL DOILEA FRATE *(către BrechtoU):* Amiaza, domnule
BrechtoU. AL TREILEA FRATE *(către Tripp):* Ora trei. Tot nu vă e
foame, domnule Tripp? AL DOILEA FRATE *(simultan, către BrechtoU):* Ora trei. Tot
nu vă e foame, domnule BrechtoU? FRATELE TARABAS *(către nmîndoi):* Acceptaţi. Asta nu vă angajează la nimic. Iar noi vă vom reda libertatea. TRIPP: Vă bateţi joc de mine. Minţiţi.
BRECHTOLL: Minţiţi. FRATELE TARABAS: "Vă respectăm prea mult.
Se uită la unul, apoi la celălalt-BRECHTOLL: Suspectez toate ciorbele.
Jean rlde. Murmure de reprobare din partea roşie şi din partea neagră. Jean, surprins, se opreşte din ris.
FRATELE TARABAS *(către amîndoi):* Rău faceţi.

AL DOILEA ŞI AL TREILEA FRATE *(împreună, în timp ce se aude orologiul, şi agitlnd blidele şi polonicele):* Ora patru, ora cinci, ora şase. Cui îi e foame? Cine doreşte ciorbiţă? O să plecăm cu ciorba!
Se fac că pleacă.
FRATELE TARABAS *(către cei doi Fraţi):* Staţi. Aveţi răbdare. Ei cum au răbdare, săracii?
BRECHTOLL: Daţi-mi să beau. TRIPP: Mi-e sete, mi-e foame.
Jean înghite ca şi cum ar avea gitlejul uscat.
FRATELE TARABAS *(întorcîndu-se spre Fratele Staroste):* N-au rezistat mai mult de-o săptămînă. *(Către cei doi deţinuţi.)* Felicitări! Felicitări! Am cunoscut alţii cu mult mai încăpăţînaţi. Probabil că nu sînteţi învăţaţi cu postul de lungă durată. Mai bine aşa. Vedeţi, domnule Tripp, vedeţi, domnule BrechtoU, e stupid să faci greva foamei. Ciorba deţinuţilor e-atît de bună: avem nişte bucătari excelenţi. *(Către Brech-*
320
toii.) O să vă servim. *(Către Tripp.)* Fireşte, o să vă servim.
TRIPP: Repede. Şi să se isprăvească odată.
BRECHTOLL *(simultan):* Daţi-i zor.
FRATELE TARABAS *(către fiecare parte):* Numaidecît, nu-maidecît. *(Către amîndoi.)* O să vi se servească masa, nu fiţi neliniştiţi. Cu toate acestea, Fratele Staroste a remarcat că nu respectaţi protocolul. Domnia-sa pretinde să se respecte regulile, buna cuviinţă.
BRECHTOLL: Daţi-mi de mîncare, Frate, vă rog.
TRIPP *(simultan):* Ciorba mea, Frate, vă rog, ciorba mea, ciorba mea!
FRATELE TARABAS: Ăsta nu-i tonul just. Nu vă agăţaţi de gratii, e interzis. Nu întindeţi braţele printre gratii
r, ca nişte înfometaţi. *(Către cei doi Fraţi.)* Daţi-vă în-
' dărăt cu un metru, ar putea să răstoarne tot. *(Către ₙ^ Tripp şi BrechtoU.)* Dacă răsturnaţi farfuria, s-a zis cu ciorba. *(Către Tripp.)* De ce spuneţi „ciorba mea"? E ciorba „noastră". Am gătit-o cu zarzavat din grădina noastră, cu apă din fîntina noastră, scoasă de Fraţi. S-a pus în ea chiar şi din untul nostru. Să fim înţeleşi, e ciorba „noastră". Sîntem dispuşi s-o împăr-ţim cu dumneavoastră, sîntem dispuşi, cu anumite condiţii. *(Către BrechtoU.)* Cu anumite condiţii. *(Către Tripp.)* Anumite condiţii.
BRECHTOLL: Vă implor: aveţi bunătatea să ne daţi hrană.
TRIPP: Fie-vă milă, daţi-ne de băut, daţi-ne de mîncare.
FRATELE TARABAS *(către BrechtoU):* Ce înţelegeţi prin bunătate, domnule BrechtoU? Faceţi apel la bunătatea mea. Credeţi în bunătate. *(Către amîndoi.)* O să vă primiţi ciorba, de vreme ce-am spus c-o s-o primiţi. Totuşi, formalităţile, mai întîi. Nici timpul nu ne lipseşte, nici alimentele. *(Către al doilea Frate.)* O să-i dai de mîncare domnului BrechtoU în mod pedagogic. *(Către al treilea Frate.)* Domnului Tripp, în mod pedagogic. *(Către ambii Fraţi.)* Domnii aceştia sînt făpturi omeneşti. Nu trebuie să le aruncăm hrana ca unor fiare. Metodic, Fraţilor.
JEAN *(îndreptîndu-se spre Tarabas):* Ascultaţi, Frate Tara-bas!
FRATELE TARABAS *(întorcîndu-se spre Jean):* Poftim?
321
21 — Eugen Ionescu — Teatru, voi. II
JEAN-. Trebuie să asist la toată scena?
Murmure din partea roşie, din partea neagră. FRATELE TARABAS: Cum vreţi. Ar fi o necuviinţă să plecaţi fără să vedeţi urmaiea. Actorii s-ar simţi jigniţi. Fratele Staroste prezintă acest spectacol pentru dumneavoastră. N-o să ţină pTea mult. Ştim că sînteţi grăbit. Aşezaţi-vă la loc.
Jean se duce şi se aşază.
FRATELE TARABAS *(către Brechtoll):* Dacă vi s-ar da de mîncare, ar fi din bunătate? Nu din spirit de dreptate? *(Către^Tripp.)* Aţi invocat mila noastră, nu-i aşa?
TRIPP: Da.
FRATELE TARABAS: Sînteţi milos, domnule Tripp. Va / ţeleg. Dar dacă v-am da de mîncare din milă, a[1] ' semna să vă umilim. Noi trebuie să vă dăm de \ care pentru că o meritaţi. *(Către Brechtoll.)* Acea'&ia bunătate, de unde-ar veni? Credeţi că sîntem buni, că sîntem drepţi, că sîntem nedrepţi? *(Către amtndoi.)* Trebuie să vă fie frig în celule. Scuzaţi-ne. Ciorba o să vă încălzească. Vreţi întîi ciorba sau întîi libertatea? Aţi fi prea slăbiţi ca să mergeţi pînă la capătul şesurilor, pînă la picioarele munţilor, ca să urcaţi apoi munţii şi să treceţi graniţa care se află pe creastă. Aşadar, întîi ciorba, pe urma deschidem uşile. *(Către Tripp.)* Vă meritaţi ciorba?

TRIPP: Nu ştiu, mi-e foame,
FRATELE TARABAS *(către Tripp):* Cum se face că nu ştiţi? *(Către Tripp şi Brechtoll.)* încercaţi să vă stăpîniţi un pic; răbdare. *(Către Brechtoll.)* Ciorba e bună. După dumneavoastră, sîntem şi noi la fel de buni ca şi ciorba, sau sîntem mai puţin buni, sau sîntem buni într-alt fel?
BRECHTOLL: Nu cred în bunătatea dumneavoastră, nu cred că ciorba e bună. Mă hrăneşte.
FRATELE TARABAS *(către unul, apoi către celălalt):* Va să zică, vă meritaţi ciorba? Va să zică, vă meritaţi ciorba?
TRIPP: N-am făcut nimic rău, o merit. Măcar atît.
FRATELE TARABAS *(către Brechtoll):* Oare sîntem fundamental răi?
322
BRECHTOLL: Omul nu e nici bun, nici rău.
FRATELE TARABAS *(către Tripp):* Dacă o meritaţi, de ce-aţi spus „daţi-mi de mîncare din milostenie" şi nu: „pentru meritele mele"?
BRECHTOLL: Am demistificat bunătatea. Ştiu ce se ascunde în dosul ei. Totul depinde de învoielile pe care le stabilim între noi.
Partea roşie aplaudă; reprobare din partea neagră.
FRATELE TARABAS *(către Tripp):* Aţi spus: „daţi-mi de mîncare din milostenie", deci sînteţi de părere că sîntem nedrepţi, dar că sîntem şi milostivi.
BRECHTOLL: Anumite contracte rezultă pur şi simplu din-tr-o necesitate.
VRATELE TARABAS *(către Brechtoll):* Ce necesitate? *(Către Tripp.)* De ce-aţi fost băgat acolo, domnule Tripp?
TKIPP. Nu ştiu.
FRATELE **TARABAS *(către** Tripp):* Oare din bunul nostru plac?
TRIPP: Nu ştiu.
FRATELE TARABAS *(către Tripp):* Dintr-o eroare?
TRIPP: Nu ştiu.
FRATELE TARABAS *(către Tripp):* Poate pentru că sîntem răi?
BRECHTOLL: Mă refer la necesitatea impusă de traiul în comun.
FRATELE TARABAS *(către Brechtoll):* Aşadar, ne înţelegem între noi şi nimeni nu ne priveşte?
BRECHTOLL: Ci'ne-ar putea să ne vadă?
AL TREILEA FRATE *(către Tripp):* Sîntem oare vinovaţi faţă de dumneavoastră?
FRATELE TARABAS *(către Brechtoll):* Deci, nimeni nu ne poate vedea? Nici de sus, nici de jos?
BRECHTOLL: Nu ştiu ce vreţi să spuneţi.
TRIPP *(către Fratele Tarabas):* Dacă sînteţi răi sau buni, n-am cum s-o ştiu. O să discutăm despre asta mai tîr-ziu. Daţi-mi porţia mea, mi-aţi făgăduit-o.
FRATELE TARABAS *(către Tripp):* Cum doriţi. Spuneţi-ne numai dacă sîntem în culpă faţă de dumneavoastră, da sau ba? *(Către Brechtoll.)* Dacă nimeni nu ne vede şi nu mă obligă să fiu bun, cine mă poate împiedica
323
21*
să vă las să muriţi de foame? Dacă-mi staţi în cale, pot să reziliez contractul.
TRIPP *(către Fratele Tarabas):* Da. Da. Sînteţi în culpă faţă de mine.
AL TREILEA FRATE *(către Tripp):* V-am pus deci în cuşcă din răutate? Precizaţi, ca să vă primiţi raţia.
BRECHTOLL *(către Fratele Tarabas):* E adevărat. Nimeni nu vă sileşte să respectaţi contractul. Sînt în mîinile dumneavoastră.
FRATELE TARABAS *(către Brechtoll):* Pot deci să vă las să muriţi de foame fără a fi pasibil de pedeapsă?
TRIPP *(către Fratele Tarabas):* Nu chiar din răutate m-aţi băgat aici. Nu mă mai ţin picioarele. Mi-e foame.
BRECHTOLL: Vă rog, isprăviţi cu gluma asta!
FRATELE TARABAS *(către Tripp):* Ţineţi-vă bine. ‚Dac£ n-am făcut-o din răutate, atunci din ce motiv? *(*Către Brechtoll.)* Nu mi-aş îngădui să glumesc. *(Către Tripp.)* Din ce motiv? *(Către Brechtoll.)* înţeleg: pretindeţi că ne detestăm unii pe alţii; că domneşte cel mult indiferenţa. In cazul acesta, în numele a ce mă rugaţi să nu vă las să muriţi de foame?
AL DOILEA FRATE *(către Brechtoll, îwirtind polonicul în aer):* N-avem de dat socoteală nimănui.

BRECHTOLL *(către Fratele Tarabas):* Aţi făgăduit. Aţi făgăduit.
FRATELE TARABAS *(Intorcîndu-se spre Tripp):* Vă pierdeţi simţirea... Ah! vă reveniţi. Nu, să nu leşinaţi. Ce frumos miroase! *(Către al treilea Frate.)* Ridicaţi capacul. E de-ajuns numai mirosul ca să-şi recapete puterile. *(Către al doilea Frate.)* Scoate capacul şi pentru domnul Brechtoll; să nu fie defavorizat. Şi pe mine mirosul ăsta mă înviorează şi-mi face poftă de mîncare.
Al treilea Frate se face că întinde polonicul spre Tripp. îl trage înapoi, i-l întinde din nou, îl retrage iarăşi. Acelaşi lucru se petrece în faţa celeilalte cuşti, între celălalt Frate şi Brechtoll. Jean, de pe locul său, face gestul de-a întinde un polonic.
FRATELE TARABAS *(către Tripp):* Spuneţi. Nu sînteţi aici din bunul nostru plac şi nici din răutate. Atunci de ce?
324
TRIPP: Sînt aici din eroare.
FRATELE TARABAS *(către Tripp):* Credeţi că v-am luat drept altcineva? Avem aici fişele tuturor. Toate fotografiile. Toate dosarele. Ştim ce a făcut fiecare, ce a gîndit fiecare, ce a vrut fiecare să facă. Avem pe cei mai buni specialişti ai clasificării. Nu ne putem înşela.
TRIPP: N-am vrut să spun asta. Nu m-aţi luat drept altcineva. Eroarea dumneavoastră e o eroare de gîndire. Mi-e foame.
BRECHTOLL *(către Fratele care-i pune polonicul sub nas şi-l ia înapoi):* încetaţi. Vă rog.
FRATELE TARABAS *(către Brechtoll):* Iar expresia asta?
AL DOILEA FRATE *(către Brechtoll):* în numele a ce, în numele a ce mă rugaţi?
JEAN *(de pe locul lui):* în numele a ce, în numele a ce?
BRECHTOLL: în numele a nimic.
FRATELE TARABAS *(către Tripp):* O eroare de judecată? N-a avut loc nici un proces. *(Către Brechtoll.)* Nu credeţi în nimic, domnule Brechtoll?
AL TREILEA FRATE *(către public):* Procesul e o ceremonie. Judecata precede procesul.
FRATELE TARABAS *(către Tripp):* Va să zică am făcut o eroare de raţionament? Haida-de! Haida-de! *(Către Brechtoll.)* Iertaţi-mă! Dumneavoastră nu credeţi în Dumnezeu?
BRECHTOLL: Ce caută Dumnezeu în toată povestea asta?
TRIPP: Mi-e foame, domnule.
FRATELE TARABAS *(către Tripp):* Ştiu, ştiu; dar vorbiţi, căci mie mi-e foame şi sete de cuvintele dumneavoastră. *(Către Brechtoll.)* Vorbiţi deschis. Vreau să ştiu ce gîndiţi în străfundul minţii şi-o să vă primiţi ciorba. *(Către Tripp.)* Vorbiţi limpede, răspundeţi. *(Către Brechtoll.)* Fără perifraze.
TRIPP: în starea în care mă aflu...
AL TREILEA FRATE *(către Tripp):* N-aţi fi în starea asta, dacă n-aţi fi refuzat masa pe care voiam să v-o servim, încăpăţînarea e un lucru rău. Nu duce la nimic.
FRATELE TARABAS *(către Brechtoll):* Da sau nu, credeţi în Dumnezeu? *(Către Tripp.)* Precizaţi aşadar: eroarea, după dumneavoastră, priveşte cazul dumneavoastră particular?
325
TRIPP: Nu aşa trebuiesc înţelese lucrurile. BRECHTOLL: Nu. Nu cred în Dumnezeu. Cum s-ar putea crede în el?
Mişcări diverse In partea neagră.
TRIPP *(către Fratele Tarabas):* N-aţi făcut nici o eroare de raţionament. Că m-aţi arestat, e un lucru perfect logic, conform cu criteriile dumneavoastră. Nu co-miteţi altă eroare decît pe cea fundamentală, pe care se întemeiază dogmele dumneavoastră.
FRATELE TARABAS *(către Brechtoll):* Nefericitule! Nu credeţi în Dumnezeu! *(Arătînd cu degetul spre Brechtoll şi pe-un ton vehement.)* Iată de ce vă închipuiţi că oamenii sînt răi. Iată de ce născociţi solidaritatea umană improbabilă. *(Către Tripp.)* Noi n-avem dogme. Dumneavoastră, în schimb, aveţi prejudecăţi. *(Către Brechtoll.)* Această solidaritate umană de care vorbiţi, cine-o cimentează, dacă nu Dumnezeu?
BRECHTOLL: Necesităţile o cimentează. Vom discuta despre asta după masă, după masă, după masă.
TRIPP *(către Fratele Tarabas):* Cum puteţi avea criterii?
FRATELE TARABAS: Ce fel de criterii?
TRIPP: De pildă, cele care vă autorizează să mă aruncaţi în închisoare.
FRATELE TARABAS *(ridicînd din umeri, zîmbind):* Chestiunile astea mă depăşesc. Am primit ordine.
BRECHTOLL: Am răspuns „nu". Am răspuns „nu" răspicat. Aşa că daţi-mi de mîncare, de vreme ce-aţi spus că o să-mi daţi de mîncare dacă răspund răspicat prin „da" sau „nu".
FRATELE TARABAS *(către Tripp):* Domnule Tripp...
BRECHTOLL *(către Fratele Tarabas):* De vreme ce-am răspuns „nu", ţineţi-vă de cuvînt.
TRIPP: Din milă, domnule...
AL TREILEA FRATE *(către Tripp):* Spuneţi-mi „Frate".

TRIPP *(către Fratele Tarabas):* Din milă, Frate...
FRATELE TARABAS *(către Brechtoll):* Să mă ţin de cuvînt? In virtutea cărui contract? Nu-mi sînteţi util cu nimic, *(Către Tripp.)* N-avem nici dogme.,.
BREQHŢQL.L.; Nu mă mai ţin picioarele.
326 1

FRATELE TARABAS *(către Tripp):* Nici principii, nici criterii; sîntem liberi.
AL DOILEA FRATE *(către Brechtoll):* Tot vă mai e foame?
FRATELE TARABAS *(către Tripp):* Că sînteţi închis, asta se datorează faptului că dumneavoastră aveţi o credinţă, un criteriu, o dogmă sau *(Intorcînd capul spre al doilea Frate:)* Cum îi zice el? O morală. *(Către Tripp.)* Pe scurt, prejudecăţi. Dumneavoastră nu sînteţi deţinutul nostru. Gîndirea dumneavoastră vă ţine prizonier.
AL DOILEA FRATE *(către Brechtoll):* Nu ştiu dacă trebuie să vă servesc sau nu. La ce ne foloseşte să vă servim?
BRECHTOLL *(către al doilea Frate):* Nu vă mai cer nimic.
TRIPP: Libertatea e că am putinţa de-a alege.
AL DOILEA FRATE *(către Brechtoll):* Preferaţi să muriţi de foame?
BRECHTOLL: Prefer.
FRATELE TARABAS *(către Tripp):* Filozof, in pofida ina-niţiei! O să muriţi de foame, sărmane domnule Tripp. Şi tocmai mă gîndeam să vă redau libertatea. *(Către Brechtoll.)* Preferaţi să muriţi de foame. Mă gîndeam tocmai să vă ajut să vă regăsiţi libertatea... Vedeţi că nu totul vă e indiferent.
AL TREILEA FRATE *(către Tripp, agitlnd polonicul):* Mîn-carea întîi, plecarea întîi?
FRATELE TARABAS *(către Brechtoll):* Dumneavoastră nu credeţi nici în bunătate, nici în răutate. Nu credeţi în Dumnezeu. Credeţi în ciorbă şi în libertate. Voiam totuşi să vă redau acest lucru preţios pentru dumneavoastră, dar pe care nu-1 puteţi defini: libertatea.
TRIPP: Întîi mîncarea, apoi o să deschideţi uşa cuştii. Acum mă simt prea slăbit.
FRATELE TARABAS *(către Tripp):* Aţi făcut o alegere: întli mîncarea. Adică, să rămîneţi aici. Vedeţi aşadar că alegerea îţi răpeşte libertatea.
BRECHTOLL: Minţiţi.'
FRATELE TARABAS *(către Brechtoll);* Ne insultaţi. Eu vă iert.
BRECHTOLL: Lăsaţi-mă să plec.
FRATELE TARABAS *(către Brechtoll):* Vă dăm ascultare. *(Către Tripp.)* Vă dăm ascultare. *(Către amîndoi.)*
127

Sîntem de acord. Vă dăm întîi de mîncare, vă vom deschide uşile mai tîrziu. BRECHTOLL: Deschideţi. FRATELE TARABAS *(către Brechtoll):* Vă repet că v-ar lăsa
puterile în mijlocul drumului. TRIPP: Un blid de ciorbă fierbinte, e tot ce vă cer pentru moment, fie-vă milă.
FRATELE TARABAS *(către Brechtoll):* Mai întîi trebuie să vă recăpătaţi puterile. *(Către Tripp.)* Nu zău, e un tic! Tot timpul aveţi cuvîntul „milă'[1] pe limbă. Vă hrăneşte? Nu, nu-i aşa?
BRECHTOLL: O să mă lăsaţi să plec după ce am mîncat? FRATELE TARABAS *(către Brechtoll):* Ca să vă duceţi să vă închideţi în altă parte? Dar n-are importanţă, vă priveşte.
TRIPP *(către Fratele Tarabas):* Pentru numele lui Dumnezeu.
FRATELE TARABAS *(către Tripp):* Aşadar, credeţi în Dumnezeu, domnule Tripp? *(Către Brechtoll.)* Da, o să plecaţi dacă mîncaţi. *(Către Tripp.)* Numele lui Dumnezeu nu e un tic verbal, absolut sigur că nu. Credeţi în Dumnezeu? Răspundeţi. Nu e ruşinos să crezi în Dumnezeu. Ei, da sau nu? Nu e greu să răspunzi. Da sau ba, credeţi în Dumnezeu? *(Către Brechtoll.)* Să ştiţi că nimic nu mă poate hotărî să vă dau porţia. Nici o făgăduială, nici un cuvînt dat, nimic. Afară de ceva, poate: dacă vă rugaţi. TRIPP *(către Fratele Tarabas):* Cred în Dumnezeu, da, cred
in el.
FRATELE TARABAS *(către Tripp):* Această întrebare a fost o pură formalitate. Ştim că credeţi în Dumnezeu, în mila lui Dumnezeu. BRECHTOLL: V-am rugat, şi vă rog, da. JEAN *(de la locul lui):* Vă roagă. FRATELE TARABAS *(către Brechtoll):* Mă rugaţi pe mine.
Trebuie să vă rugaţi.
TRIPP *(către Fratele Tarabas):* Da. Cred în mila şi în dragostea lui. FRATELE TARABAS *(către Brechtoll):* Nu mie trebuie să-mi
adresaţi această rugăciune. BRECHTOLL: Dar cui? Fratelui Staroste?
328

AL DOILEA FRATE *(către Brechtoll):* Cuiva şi mai sus pus.
FRATELE TARABAS *(către Tripp):* Pălăvrăgeala asta n-o să vă astîmpere foamea.
BRECHTOLL *(către al doilea Frate):* Există altul mai mare în această instituţie?
FRATELE TARABAS *(către Tripp):* Să întrerupem această discuţie care vă înfometează.
BRECHTOLL: Se poate face o cerere scrisă?
FRATELE TARABAS *(către Tripp):* Deoarece Dumnezeu e atotputernic, aveţi soluţia la îndemînă, rugaţi-l să vă dea de mîncare. Ciorba lui e mai bună decît a noastră.
TRIPP: Dar...
AL TREILEA FRATE *(către Tripp, prefăcîndu-se că pleacă):* Ciorba lui e mai bună decît a noastră.
BRECHTOLL: Daţi-mi hîrtie. O să semnez.
FRATELE TARABAS *(către Brechtoll):* Există Cel care e pe deasupra tuturor instituţiilor. Lui nu i se adresează cereri scrise. Lui i se vorbeşte, El se invocă. Numai El poate să dea porunci. Noi n-ascultăm decît de El.
TRIPP *(către al treilea Frate):* Vă rog.
JEAN *(de la locul lui):* Vă roagă.
FRATELE TARABAS *(către Brechtoll):* Nu mă rugaţi pe mine, dragul meu. Rugaţi-l pe Domnul cel atotputernic.
BRECHTOLL: Deci, nu e nimeni.
FRATELE TARABAS *(către Tripp):* Haide. Spuneţi: „Tatăl nostru carele eşti în ceruri". Nu cunoaşteţi această rugăciune? *(Către Brechtoll.)* Nu există altul căruia să vă puteţi adresa decît cel de care vă vorbesc. Ce încăpăţînat sînteţi! Cîtă orbire! Aveţi libertatea la dispoziţia dumneavoastră şi n-o vreţi.
TRIPP: „Tatăl nostru carele eşti în ceruri, sfinţească-se numele tău."
BRECHTOLL: Ba da, vreau libertatea.
FRATELE TARABAS *(către Tripp):* Nu recitaţi rugăciunea întreagă. Să alegem din ea ce e mai urgent. „Pîinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi." BRECHTOLL: Cum să fac?
TRIPP: „Pîinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi." AL TREILEA FRATE *(către Tripp):* Iată, sînteţi servit.
329
FRATELE TARABAS *(către Bnchtoll):* Uşa e aproape întredeschisă. Ajunge să... BRECHTOLL: ...să fac o concesie? Care anume?
Al treilea Frate se preface că pleacă cu masa rulantă.
AL TREILEA FRATE *(către Fratele Tarabas, făcindu-se că pleacă):* Cred că domnul Tripp şi-a primit porţia.
TRIPP *(către al treilea Frate):* Frate, ciorba!
FRATELE TARABAS *(către Brechtoll):* Vă roade orgoliul. Nu e vorba aici de concesii, ci de-o experienţă. Cereţi-i lui Dumnezeu. *(încuviinţare din partea neagră. Către Tripp.)* Mai vreţi o a dona porţie? Sînteţi prea lacom, domnule Tripp. Trebuie să mai lăsaţi şi pentru cei care nu cred în Dumnezeu şi pe care Dumnezeu nu-i hrăneşte. Sau poate că a-aţi fost servit? *(Către Brechtoll.)* Faceţi experienţa. Cereţi-i ciorba bunului Dumnezeu.
BRECHTOLL: Păi dacă nu cred în el!
FRATELE TARABAS *(către Tripp):* Ciorba dumneavoastră cu pîinea cea de toate zilele, aţi primit-o sau nu? *(Rî-sete sarcastice în partea roşie. Către al treilea Frate.)* Şi-a primit ciorba? *(Către Brechtoll.)* Nu credeţi în el. încercaţi totuşi. RugEiţi-vă lui Dumnezeu. *(Către Tripp.)* Vă ordon să răspundeţi: v-aţi primit hrana, da sau nu?
TRIPP: Nu, domnule, nu, Frfite, nu mi-am primit ciorba cu pîinea cea de toate zilele.
FRATELE TARABAS *(către Brechtoll):* O să vă dea, poate, o dovadă a existenţei Lui. Poate că o să reuşiţi să aveţi trecere la El. La mine nu aveţi. *(Către Tripp.)* Poate că nu v-a auzit, nu v-aţi rugat destul de tare. Luaţi-o de la capăt. *(Către Brechtoll.)* Hotărîţi-vă, cît mai aveţi un pic de putere ca să vă rugaţi... *(Tăcere din partea lui Brechtoll.)* ...Pînă nu e prea tîrziu.
AL TREILEA FRATE *(către Tripp):* Vi s-a spus s-o luaţi de la capăt. FRATELE TARABAS *(către Brechtoll):* Şovăiţi, domnule Brechtoll? AL TREILEA FRATE *(către Tripp):* Luaţi-o de la capăt; de data asta o să meargă. BRECHTOLL: Refuz.
390
Aplauze scandate în partea roşie. Dezaprobări în partea neagră.

FRATELE TARABAS: Din respect faţă de om! Nici o ciorbă,
nici o libertate pentru dogmatici. AL TREILEA FRATE *(către Tripp):* Nu mai aveţi deci nici o încredere în El? AL DOILEA FRATE *(către Brechtoll):* Nu cedaţi? Cedaţi? Nu
cedaţi? Cedaţi?
Ultimele două întrebări sînt rostite şi de Jean, de la locul lui.
AL TREILEA FRATE *(către Tripp):* Luaţi-o de la capăt.
BRECHTOLL: Ce trebuie să fac?
FRATELE TARABAS *(către Brechtoll):* Doar o mică rugăciune, vă spun. O rugăciune simplă de tot. O să vă daţi seama singur de eficacitatea ei.
JEAN *(către Brechtoll):* ...de eficacitatea ei.
TRIPP *(îngenunchează):* Tatăl nostru...
BRECHTOLL: Ce rugăciune?
FRATELE TARABAS *(către Tripp):* Mai tare. *(Către Brechtoll.)* Ce înseamnă să nu ştii nici atît! In genunchi.
TRIPP: Tatăl nostru, dă-mi pîinea mea cea de toate zilele.
AL TREILEA FRATE *(către Tripp):* Mai desluşit.
FRATELE TARABAS *(către Brechtoll):* Nu vă întoarceţi spre mine. Eu nu sînt decît un biet Frate. In genunchi. Spre partea asta.
Brechtoll se întoarce cu faţa la public.
TRIPP: Dă-mi pîinea mea cea de toate zilele, Doamne.
FRATELE TARABAS *(către Brechtoll care s-a aşezat în genunchi):* Acum, împreunaţi mîinile.
BRECHTOLL: E prima dată că...
AL DOILEA FRATE *(către Brechtoll):* E uşor. Aşa.
FRATELE TARABAS *(către Tripp):* Sînteţi în poziţia care trebuie? *(Către cei doi Fraţi.)* Au împreunat mîinile cum trebuie? *(Către Brechtoll.)* Nu vă sculaţi în picioare, încrucişaţi bine degetele. Nu vă fie ruşine. Nu vă vede decît Cel de sus, eu şi aceşti doi Fraţi foart§ discreţi. *%*
BRECHTOLL: flifpot S-p f&p.
331
AL DOILEA FRATE *(către Brechtoll):* Atunci, adio ciorbă!! FRATELE TARABAS *(către Tripp):* Perfect. Mîinile bine' împreunate. Ochii spre cer. E într-adevăr atitudinea reglementară. Se vede că sînteţi obişnuit.
AL DOILEA FRATE *(către Fratele Tarabas, arătînd spre Brechtoll):* Nu vrea.
FRATELE TARABAS *(către Brechtoll):* Adio ciorbă! Nici uşa cuştii nu se va deschide. Hai, hotărîţi-vă, rugaţi-vă, ce dracu! Nu lăsaţi capul în piept. Curaj! Ochii spre cer. *(Către Tripp.)* Concentraţi-vă înainte de a reln.-cepe cu mai multă forţă.
BREGHTOLL: Spre cer?
FRATELE TARABAS: Vreau să spun: uitaţi-vă în tavan.
BRECHTOLL: Ce comedie sinistră!
FRATELE TARABAS: Nu folosiţi cuvinte supărătoare. De ce să ne jigniţi? Şi încă o dată, cu ce vă poate supăra dacă reuşeşte? O experienţă e o experienţă. în genunchi. Aşa. Nu vă mişcaţi. *(Către Tripp.)* V-aţi concentrat îndeajuns?
BRECHTOLL: Mi-e foame.
AL TREILEA FRATE: Tocmai de aceea. Spuneţi-1 limpede că vă e foame.
BRECHTOLL: Mi-e foame.
AL DOILEA FRATE *(către Brechtoll):* Cui spuneţi: mi-e foame? Spuneţi-I pe nume.
TRIPP: Dă-mi pîinea mea cea de toate zilele.
BRECHTOLL: Dumnezeule, mi-e foame.
TRIPP: Doamne, Dumnezeule!
BRECHTOLL *(către Fratele Tarabas):* Sînteţi mulţumit? Am spus ce trebuia...
FRATELE TARABAS *(către Brechtoll):* Nu în felul ăsta trebuie să vorbeşti cu El. Există obiceiuri, o metodă, un protocol, există o formulă...
BRECHTOLL: O formulă?
JEAN *(de la locul lui):* Ce formulă?
Figura lui exprimă chinurile lui Brechtoll şi Tripp.
FRATELE TARABAS *(către Tripp):* Sînt oare surd? Sau dumneavoastră sînteţi afoni[1] Mai tare. *(Către BrechtQll.)* Dacă aţi uitat-o, o s-o învăţaţi din nou.

TRIPP: Dă-mi pîinea mea cea de toate zilele, Doamne.
332
FRATELE TARABAS *(către- Brechtoll):* E atît de uşor! Repetaţi după mine: „Tatăl nostru carele eşti în ceruri..." *(Către Tripp.)* Mai tare.
TRIPP *(tare):* „Tatăl nostru carele eşti în ceruri, pîinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi."
BRECHTOLL: „Tatăl nostru carele eşti în ceruri..."
FRATELE TARABAS *(către Brechtoll şi Tripp):* Şi mai tare, şi mai desluşit. Repetaţi.
BRECHTOLL ŞI TRIPP *(împreună):* „Tatăl nostru carele eşti în ceruri, Tatăl nostru carele eşti în ceruri."
FRATELE TARABAS *(către Tripp):* Sînteţi prea crispat. Fiţi mai destins. *(Către Brechtoll.)* Mai multă căldură, mai multă convingere în această frază.
BRECHTOLL: „Tatăl nostru carele eşti în ceruri..."
TRIPP: „Tatăl nostru carele eşti în ceruri..."
BRECHTOLL: „Pîinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă."
FRATELE TARABAS *(către Brechtoll):* Credeţi în Dumnezeu, văd că o mărturisiţi.
TRIPP *(strigînd din ce In ce mai tare):* „Tatăl nostru carele eşti în ceruri, pîinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă; Tatăl nostru carele eşti în ceruri, pîinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă."
Jean a rostit ultimele cinci replici împreună cu Tripp şi cu Brechtoll. Totul poate fi subliniat prin apluzele ritmate ale celor din partea roşie, ale celor din partea neagră. Dacă aceasta nu dăunează bunei audieri a textului.
FRATELE TARABAS *(către Brechtoll):* Credeţi? Credeţi?
AL DOILEA FRATE *(către Brechtoll):* Credeţi? Credeţi?
FRATELE TARABAS *(către Brechtoll, în timp ce Tripp continuă să spună „Tatăl nostru" din ce în ce mai tare):* Mă detestaţi. Nu mai aveţi puterea să faceţi scandal. Nu vă mai puteţi ridica. Nu mai puteţi nici măcar să vă desfaceţi mîinile împreunate. Vă mai rămîne doar un pic de putere ca să răspundeţi... Credeţi în Dumnezeu, da sau ba?
BRECHTOLL *(slab):* Cred.
FRATELE TARABAS *(către Brechtoll):* Nu vă aud bine. Rostiţi cuvintele cum trebuie. Mirosul de ciorbă vă umple sau nu cuşca?
333
BRECHTOLL: Da.
FRATELE TARABAS *(către Brechtoll):* Vedeţi: mila dumnezeiască vi s-a şi arătat. Încă un mic efort. în ce anume, în cine credeţi?
BRECHTOLL: Cred în Dumnezeu.
FRATELE TARABAS *(către Tripp):* Foarte bun glas pentru un înfometat. Nu cumva vă simţiţi ca şi hrănit?
TRIPP: încetaţi jocul.
FRATELE TARABAS *(către Tripp):* Oh, nu! Sa ne rugăm împreună. *(Către Brechtoll.)* Deoarece credeţi, repetaţi desluşit după mine: „Tatăl nostru carele eşti în ceruri..."
AL TREILEA FRATE *(către Tripp),* AL DOILEA FRATE *(către Brechtoll, împreună):* „Pîinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă."
AL DOILEA FRATE *(către Brechtoll),* AL TREILEA FRATE *(către Tripp, împreună):* „Tatăl nostru carele eşti în ceruri..."
BRECHTOLL: „Tatăl nostru carele eşti în ceruri..."
FRATELE TARABAS: „Pîinea noastră cea de toate zilele, dă-ne-o nouă, pîinea noastră cea de toate zilele."
JEAN *(de la locul lui; cei din partea neagră şi cei din partea roşie în cadenţă, şi bătînd din palme):* „Pîinea noastră... de toate zilele... pîinea noastră... de toate zilele..."
TRIPP: „Dă-ne pîinea noastră."
BRECHTOLL: „Tatăl nostru carele eşti în ceruri."
FRATELE TARABAS: Doamne, Dumnezeule, dă-i lui Tripp pîinea lui cea de toate zilele. Hai, dă-i-o lui Tripp. *(Către Brechtoll.)* S-a făcut. Poftim ciorba dumneavoastră. Ruga dumneavoastră a fost ascultată. Iată deci dovada că Dumnezeu există.
Al doilea Frate îi întinde lui Brechtoll blidul printre gratii, iar acesta se repede să-l ia.
Mişcare în partea neagră, murmure de încuviinţare, ca şi cum s-ar fi petrecut un fapt nou, care le confirmă credinţa.
AL TREILEA FRATE: Doamne, dă-i domnului Tripp pîinea lui cea de toate zilele. Domnul Tripp, care îţi e credincios, o să moară de foame.

334
FRATELE TARABAS *(către Brechtoll):* Nu e oare o dovadă materială şi substanţială a existenţei Lui şi a eficacităţii rugăciunii?
BRECHTOLL: Pe urmă... O să-mi recapăt şi libertatea? *(Mă-nîncă.)*
FRATELE TARABAS *(către Tripp):* Tot n-aveţi nimic de băgat în gură? Oare Dumnezeu e surd? Vrea să vă pedepsească? Nu mai are provizii? Glumele mele sînt triviale, nu-i aşa? Vă mai puneţi nădejdea în ciorba providenţială? Eu, în locul dumneavoastră, m-aş îndoi.
TRIPP: Doamne, de ce m-ai părăsit? De ce mă laşi în mîi-nile lor? De ce nu faci să dispară cuşca asta? De ce mă laşi să rabd de foame? De ce nu mă scoţi de aici? Doamne, de ce mă părăseşti?
FRATELE TARABAS *(către al treilea Frate, dar uitîndu-se la Tripp):* Poate El să-şi părăsească sluga cea mai credincioasă?
AL TREILEA FRATE: Nu cred. Trebuie să fie un lapsus.
JEAN: Nu-1 poate părăsi, e cu neputinţă.
TRIPP: Nu, nu-i aşa, nu mă va părăsi?
FRATELE TARABAS *(către Tripp):* N-ar face-o, fireşte, dacă ar exista. Dar există? Răspundeţi. Mai avem ciorbiţă.
TRIPP: Cred că există.
FRATELE TARABAS *(către Tripp):* Atunci, adio ciorbă! *(Către Brechtoll.)* E o plăcere să vă vedem mîncînd cu poftă. Eu unul nu voiam să vă dau de mîncare. El *(ridicînd privirea spre cer şi arătînd cu degetul spre tavan),* El mi-a poruncit să vă dau pîinea cea de toate zilele. Cu ciorbă, a precizat chiar. Ciorbă cu pîine. *(Către Tripp.)* Credeţi în Dumnezeu?
TRIPP: Cred în Dumnezeu.'
FRATELE TARABAS *(către Tripp):* Atunci, adio ciorbă! *(Către Brechtoll.)* Era fără doar şi poate vocea Lui. *(Către Tripp.)* Credeţi în Dumnezeu?
TRIPP: Cred.
FRATELE TARABAS *(către Tripp):* Atunci, adio ciorbă! *(Către Brechtoll.)* Cînd mi-a dat porunca asta, am fost obligat să-L ascult. Dumnezeu nu-i lasă pe credincioşii Lui să moară de foame.
TRIPP: Nu mă lăsaţi să mor de foame.
335
_
FRATELE TARABAS: Credeţi în Dumnezeu?
TRIPP: Da.
FRATELE TARABAS: Atunci, adio ciorbă! *(„Adio ciorbă" e reluat în cor de cei din partea roşie.)* Credeţi în Dumnezeu, domnule Tripp? Nu vreţi să răspundeţi? Adio ciorbă!
Acelaşi joc in partea roşie. TRIPP: Cred în El.
Murmure de dezaprobare in partea roşie. Jean se uită înnebunit in amindouă părţile.
FRATELE TARABAS *(către Brechtoll):* E atotputernic. Mi-a forţat mîna. Mai vreţi?
AL TREILEA FRATE *(către Tripp):* Adio ciorbă! Mă duc s-o duc celor care flămînzesc cu-adevărat.
VOCI *(din partea roşie):* Da, da. RIPP *(la pămînt):* Nu mă lăsaţi, domnule. RATELE TARABAS: Se spune „Frate, ortace, camarade".
TRIPP: Nu mă lăsaţi, dragă prietene; mi-e rău, mi-e foame.
FRATELE TARABAS *(către Brechtoll):* Aşadar, credeţi într-adevăr în Dumnezeu, acum? *(Către Tripp.)* Mai credeţi încă în Dumnezeu, domnule Tripp?
TRIPP: Poate... Un pic...
JEAN *(şoptit):* Poate... Un pic...
BRECHTOLL *(mîncînd):* Da, da, cred. Un pic... Poate...
AL TREILEA FRATE *(către Tripp):* Răspunsul nu e limpede. *(Către Fratele Tarabas.)* Nu-i dăm ciorbă?
Fratele Tarabas face semn din mină: nu.
AL DOILEA FRATE *(simultan, către Brechtoll):* Răspunsul nu e limpede. *(Către Fratele Tarabas.)* îi iau blidul?
Mişcări diverse în partea, roşie şi in partea neagră.
FRATELE TARABAS *(către Tripp):* Ei, domnule Tripp, credeţi în Dumnezeu?
TRIPP: Nu ştiu, nu mai ştiu...
FRATELE TARABAS *(către Tripp):* Răspundeţi modest prin „da" sau „nu". E-atît de simplu.
336

AL TREILEA FRATE *(către Tripp):* Credeţi în Dumnezeu, domnule Tripp? Credeţi în Dumnezeu?
FRATELE TARABAS *(către Brechtoll):* E-atît de simplu. Răspundeţi limpede prin „da" sau „nu". Credeţi în Dumnezeu, Brechtoll? Credeţi în Dumnezeu, Tripp?
BRECHTOLL: Da, cred în Dumnezeu.
Aprobare din partea neagră. TRIPP: Nu, nu cred în Dumnezeu.
Aprobare din partea roşie.
FRATELE TARABAS *(către Fratele Staroste):* Aţi auzit, Frate Staroste? *(Către Tripp şi Brechtoll.)* Vi se cere să aveţi amabilitatea s-o mai spuneţi o dată.
TRIPP: Nu, nu cred în Dumnezeu, nu, nu cred în Dumnezeu, nu, nu cred în Dumnezeu.
Ultimul „nu cred in Dumnezeu" e spus şi de Jean, şi de cei din partea roşie.
BRECHTOLL: Da, cred în Dumnezeu, da, cred în Dumnezeu.
Ultimul „cred in Dumnezeu" e spus şi de Jean, şi de cei din partea neagră.
FRATELE TARABAS: Nu mai staţi în genunchi ca să mîncaţi. în ce credeţi, domnule Tripp?
TRIPP: Cred în ciorbă. Daţi-mi ciorba.
BRECHTOLL: Cred în Dumnezeu. Nu-mi luaţi ciorba şi libertatea.
AL TREILEA FRATE *(către Tripp):* Sînteţi sigur? Nu vă înşelaţi?
TRIPP: Cred în ciorba mea.
Fratele Tarabas face un semn celui de al treilea Frate.
AL TREILEA FRATE *(către Tripp):* Iacă-t-o, poftim ciorba bună.
li întinde lui Tripp un blid; acesta se aruncă asupra blidului.
BRECHTOLL *(mînând):* Cred în Dumnezeu. O să deschideţi uşile, nu-i aşa, de îndată ce-mi voi fi recăpătat puterile? Nu-i aşa?
337
22
FRATELE TARABAS *(către Tripp):* Şi în ce fel de ciorbă credeţi?
TRIPP: Cred în ciorba cea bună.
FRATELE TARABAS *(către Brechtoll şi Tripp):* Libertatea dumneavoastră... o să mai vorbim despre ea într-una din zilele astea. Nu ştiu dacă există o formulă pentru punerea în libertate. Vă promit că am să mă informez. E posibil, la urma urmei, să existe una... *(Tripp şi Brechtoll mănincă. Către Jean, care s-a ridicat şi s-a apropiat de Fratele Tarabas.)* Cum v-am plăcut în acest rol? V-a plictisit spectacolul? Ce părere aveţi despre punerea în scenă?
JEAN: Păi sigur... e foarte bine... da... Frate Tarabas. Sîn-teţi un actor excelent.
FRATELE TARABAS: A fost doar primul episod, mai sînt încă douăzeci şi nouă. E un spectacol total, de largă respiraţie. N-o să vă prezentăm restul, afară de cazul că ne-o pretindeţi... cu tot dinadinsul. *(Jean face un gest de negare.)* Nu, aţi prefera să nu... n-aveţi timp... Cu toate acestea, ca să vă daţi seama în linii mari... în episodul următor, aşa cum a anunţat personajul pe care l-am jucat eu, ei vor fi dezintoxicaţi de libertate; se demistifică, scuzaţi-mă că întrebuinţez acest termen banal, ideea de punere în libertate, se demistifică libertatea însăşi...
JEAN: Interesant. Mulţumesc, mulţumesc. Mi s-au tăiat picioarele de emoţie...
FRATELE TARABAS *(b iţind din palme, către Brechtoll şi Tripp):* Gata, scena s-a terminat. *Fraţii, cărora Brechtoll şi Tripp le înapoiază blidurile, ies cu masa rulantă, apoi se vor înapoia în partea din fund a scenei şi se vor apropia de Jean şi de Fratele Tarabas, pe care-i vor înconjura. Tripp şi Brechtoll se întorc spre aşa-zisul public, adică spre Jean, şi-l salută cu plecăciuni. Spectatorii roşii şi negri aplaudă. Se ridică, ies, sau se grupează în picioare, unii la stingă, alţii la dreapta. Poate un Frate dintr-o parte şi din alta. le va servi ceva de ronţăit: sandvişuri, băuturi răcoritoare... ies mîncînd.*
JEAN: Cei doi clovni sînt extraordinari, scumpe prieten... Ce tehnică! Vă felicit. Bravo!
338
Cele două cuşti dispar cu Tripp şi cu Brechtoll înăuntru. Mai tîrziu, aceştia vor reapare, poate, îmbrăcaţi în rasă, la sfîrşitul actului. Estrada dispare şi ea. Fotoliul lui Jean e scos din scenă.
FRATELE TARABAS *(în continuare):* Aceşti clovni s-au specializat în roluri de genul ăsta.
JEAN: Cînd primiţi musafiri şi le faceţi onoarea, marea onoare, de-a le prezenta acest spectacol, aveţi întotdeauna pe aceiaşi doi actori în rolurile celor doi deţinuţi? Trebuie să-i obosească, pare-mi-se, să joace mereu acelaşi lucru, nu?
FRATELE TARABA'S: Nu-i plictiseşte niciodată. într-o zi s-ar putea să-i plictisească. Am prevăzut lucrul ăsta. De aceea, cum fiecare a învăţat ambele roluri, îi mutăm alternativ dintr-o cuşcă într-alta. Brechtoll îl joacă pe Tripp; Tripp îl joacă pe Brechtoll. JEAN: Domnilor, Fraţilor, vă sînt nespus de recunoscător pentru felul în care m-aţi primit, pentru spectacolul splendid pe care mi l-aţi oferit.
FRATELE TARABAS: Avem ca acesta cu miile. Şi de genuri foarte diferite. încă o dată, nu vreau să

insist, nu vă jenaţi însă dacă vreţi să vedeţi şi altele. JEAN: Mulţumesc. Nu vă mai daţi atîta osteneală.
AL DOILEA FRATE: Osteneală?
AL TREILEA FRATE: Osteneală? De ce-a spus osteneală? *(Către Jean.)* Am făcut-o pentru plăcerea noastră şi pentru plăcerea dumneavoastră. De ce-aţi întrebuinţat cuvîntul „osteneală"? Vi s-a părut cumva neplăcut? JEAN: Nu, de loc. N-am vrut să spun asta. Am întrebuinţat cuvîntul „osteneală" la întîmplare; mi-a venit spontan pe buze; am vrut să spun, de fapt, „plăcere". Toţi am avut parte de plăcere. Prea multă plăcere. Ajunge. AL TREILEA FRATE: Cuvintele pe care le întrebuinţezi slnt revelatoare. Cuvintele care-ţi vin spontan **pe buze** sînt tocmai acelea care-ţi exprimă tendinţele secrete, felul de-a vedea lucrurile, personalitatea. FRATELE TARABAS: V-aţi ospătat, v-aţi odihnit. V-am primit bine, nu-i aşa, în instituţia noastră? Cred că sin-teţi mulţumit?

JEAN: Da, cum să nu! Vă sînt nespus de recunoscător pentru felul în care m-aţi primit. Staţi într-un lăcaş admirabil. Ce nobleţe, ce stil! Mă simt mai bine ca îna-finte. Vă mulţumesc, aş vrea să-mi continui călătoria.
FRATELE TARABAS: Sîntem datori să ne facem servicii unii altora. Sîntem fiinţe omeneşti. Avem obligaţii unii faţă de alţii, afară de cazul că preferăm cuşca singurătăţii, care însă nu e un loc confortabil. Nu poţi nici să stai drept în picioare, nici să te aşezi ca lumea.
JEAN *(arătlnd spre Fraţii care au intrat, precum şi spre clovnii care-şi pun cagule în cap ca să fie la fel cu ceilalţi şi se vor aşeza toţi pe bănci de o parte şijie alta a unei mese lungi, ce poate fi adusă din culise.[1] în timpul replicilor care urmează, ei se vor aşeza încet unul Ungă altul, după ce s-au plimbat liniştit pe scenă):* Aceştia sînt actorii? Vreau să spun, actorii amatori, nu-i aşa?
FRATELE TARABAS: Sîntem cu toţii nişte actori amatori, dar Fraţi de profesie.
JEAN: Ştiu. Aşa e. Mulţumesc. O să-mi văd de drum. Ca să văd ce n-am văzut.
AL DOILEA FRATE *(către Fratele Tarabas):* Nu s-a întremat suficient; nu e vindecat.
AL TREILEA FRATE: Asta-mi confirmă părerile. Nu i-a plăcut spectacolul. Trebuie să-1 fi găsit chiar neplăcut.
FRATELE TARABAS: De vreme ce sînteţi sigur că puteţi pleca,- aveţi toată libertatea.
JEAN: Da, da, trebuie să plec. Aş vrea sa văd tot ce n-am văzut bine din pricina vederii mele slabe. Mă mai aşteaptă întîlniri hotărîtoare. Frumuseţea pe care n-am zărit-o. Iertaţi-mi această vorbă; o să spuneţi din nou, Frate, că dezvăluie ceva ce vreau să ascund, sau mai ştiu eu ce neîndemînare a gîndirii mele... sau atîtea alte lucruri, şi atîtea alte lucruri... îmi rămîne de descoperit esenţialul. Mi-am recăpătat puterile. Vă spun la revedere. Vă salut cu prietenie. Vă mulţumesc încă o dată; spuneţi-mi cît vă datorez, faceţi-mi socoteala, vă rog.

[1] In direcţia de scenă a lui Jean-Marie Serreau masa cea lungă era adusă In spatele Fraţilor care-o ţineau ascunsă spectatorilor. Cînd spectatorii, la sfîrşitul scenei, o observau, erau cu-atît mai miraţi.

FRATELE TARABAS: Nu e mare lucru. Nu poate fi mare lucru.
JEAN: V-a interesat relatarea mea?
FRATELE TARABAS *(întorcîndu-se spre Fratele Staroste):* Relatarea oaspetelui nostru... relatarea lui... foarte bine, Frate Staroste. *(Către Jean.)* In bani, nu trage greu la cîntar, după cîte 1-a lăsat să înţeleagă Fratele Contabil pe Fratele Staroste.
AL TREILEA FRATE: într-adevăr, nu trage greu la cîntar.
JEAN: Spuneţi-mi, totuşi; spuneţi-mi cît vă datorez ca să pot pleca. *(Scurtă pauză.)* Bine. Evident, ce v-am spus nu era prea interesant, îmi dau seama. Mai e ceva ce nu v-am mărturisit: nu pentru că aş fi vrut s-o ascund. Am uitat, pur şi simplu.
AL DOILEA FRATE *(uitîndu-s'e la Fratele Staroste):* Ascuns? Uitat?... De fapt, e acelaşi lucru.
JEAN: Tot ce doream se spulbera cînd mă apropiam, tot ce voiam să pipăi se veştejea. Cum păşeam pe-o eîmpie însorită, cerul se acoperea de nori. Niciodată n-am putut să mă bucur. Iarba se usca sub picioarele mele, frunzele copacilor se îngălbeneau, cădeau de îndată ce mă uitam la ele. Cînd voiam să beau din izvorul cel mai cristalin, apa se tulbura, devenea greţoasă.
AL TREILEA FRATE: Aşa se explică faptul că-i era sete mereu.
AL DOILEA FRATE: în acelaşi timp însetat şi scîrbit de toate. *Jean se duce spre uşa unde stă Fratele cu carabină, care-l împiedică să treacă. Se îndreaptă spre fundul scenei, unde sînt gratiile pe-un fond cenuşiu, adică şesul pustiu. Se în-*

toarce.
FRATELE TARABAS: Aţi fost deci mereu chinuit de-o sete ce nu putea fi potolită, de-o foame ce nu putea fi as-tîmpărată?
JEAN: Da... Nu... Ba da... în definitiv, de ce să nu vă spun tot? Oare îmi aduc bine aminte? Oare inventez? Mi se pare că n-am fost muncit dintotdeauna de acest foc mistuitor. Altădată, e atît de mult de atunci, da, poate înainte de călătorie, poate la începutul călătoriei, nu, cred mai degrabă că a fost înainte de călătorie, sigur înainte, cînd zilele erau luminoase, mă opream în mijlocul unui peisaj, eram înconjurat parcă
341
de universul întreg, apoi mă întorceam, priveam... cuprins de-o mirare nespusă şi de-o încîntare nespusă, şi izbucneam, strigam: „Nemaipomenit, e neverosimil! E de necrezut şi totuşi este: neverosimilă, această pădure sau acest simplu tufiş, sau acest drum care urcă, sau această stradă, sau aceste trei sau patru case, sau acest cortegiu, sau acest lac, sau acest petic de mare!" Sau mă aşezam în iarba înaltă, priveam cu mare atenţie, copleşit de bucurie. Totul mi-era de ajuns, totul era plin. Nu rni-era foame, nu mi-era sete, sau mai degrabă, această bucurie mi-era plinea, mi-era apa... De ce s-a produs, dintr-o dată, o schimbare? De ce, dintr-o dată, această absenţă? Puteţi să-mi explicaţi, Frate Tarabas? Puteţi să-mi explicaţi, Fraţilor? Puteţi să-mi explicaţi, Frate Staroste? De ce această foame subită, această sete subita? Această insatisfacţie şi spaimă, de ce, deodată, acest gol care n-a încetat să se lărgească în mine şi să se adîncească? Acest gol pe care n-am ştiut niciodată să-l umplu? De ce n-au mai fost zile luminoase, de ce această întunecare? Trebuia s-o suport? Trebuia să mă resemnez? Trebuia să aştept? Trebuia să nu aştept nimic? Trebuia sau nu să bat drumurile crepusculare şi tomnatice în căutarea acelei lumini... sau acelor miraje?[1]
AL TREILEA FRATE: Era totuşi înzestrat.
AL PATRULEA FRATE: A păstrat darurile pentru el.
AL CINCILEA FRATE *(fostul Tripp):* Le-a lăsat să zacă şi s-au alterat.
AL ŞASELEA FRATE *(fostul Brwhtoll):* Au devenit un şan-cru, o cangrenă.
AL TREILEA FRATE: Ar fi fost atît de uşor să scape de ele.
AL DOILEA FRATE: Au devenit boala lui.
JEAN: Am strigat. Am ţipat. N-a venit nimeni să mă ajute. O vorbă, poate, ar fi fost de-ajuns. Dar am să pornesc din nou la drum. Trebuie să plec, să găsesc un pămînt care să nu mă ardă, o apă care să nu mă înghită, un tufiş fără spini.
AL TREILEA FRATE *(către Fratele Staroste):* Asta trage maj greu în cumpănă?
monolog al JuJ Jean a lost suprimat in
342

1

Fratele Staroste rămîne mut.
FRATELE TARABAS *(Intorcindu-se spre Fratele Staroste, in continuare mut):* Nu putem să înregistrăm ultima dumneavoastră declaraţie.
JEAN: Trebuie să plec. Âm să mai caut. Spuneţi-mi, Fraţilor, ce vă datorez? Mă grăbesc. *(Se caută prin buzunare. Scoate mina din buzunar şi-o arată deschisă, goală.)* N-am altă monedă decît praful ăsta. E tot ce-am putut agonisi în timpul călătoriei. în călătoria asta... Mai am pe degete o picătură de sînge închegat, care a curs cînd m-am agăţat în mărăcini... Oricum, n-a fost decît o zgîrietură mică de tot.
FRATELE TARABAS: N-aveţi grijă. Nu sîntem nişte hangii la fel cu alţii! Nu sîntem negustori, noi nu primim bani; nu luăm sînge drept zălog de la clienţii noştri; nu pretindem jertfe. Cu toate acestea, trebuie să vă achitaţi datoria, dar în alt fel. O să ne faceţi, dacă sîn-teţi de acord, un mic serviciu. După aceea o să plecaţi, liber. Nu, nu, n-o să vă ia mult timp. Spuneţi-ne întîi dacă sînteţi mulţumit, dacă hrana a fost bună, dacă v-aţi distrat bine.
JEAN: Bineînţeles, vă mulţumesc din toată inima. Spuneţi-mi ce-am de făcut. Cum pot să-mi arăt recunoştinţa? Cum pot să mă achit moralmente de datorie?
Fratele Tarabas întoarce capul spre Fratele Staroste, apoi, din nou, spre Jean. Fratele Staroste iese încet prin stingă

spectatorilor. Fundul scenei se luminează. Printre gratii se vede apărlnd Măria-Magdalena şi Marta. Decorul din spatele gratiilor reprezintă aceeaşi grădină ca în scena finală din primul episod: Fuga: *luminoasă, cu un* ***cer*** *albastru, mult frunziş, pomi înfloriţi, scară suspendată in acelaşi loc, lumină foarte intensă, albastru-adine. Marta poartă o rochie de culoare deschisă, Măria-Magdalena de culoare albastră, cu o garoafă roşie la butonieră. Au dispărut semnele imbătrînirii de pe faţa ei şi pare foarte tt-nără.*
MARIA-MAGDALENA *(de după gratii):* Jean, sîntem aici, te
aşteptăm. JEAN: Dragele mele, oh, dragele mele!
343

MARIA-MAGDALENA: Vino, hai, vino. Uite ce vreme frumoasă! *(O arată pe Marta.)* Era în leagăn cînd ai plecat. Are cincisprezece ani acum.
JBAN: Mi-aduc aminte.
MARIA-MAGDALENA: Vezi ce mare e? Te-ai gîndit vreodată că o să fie atît de frumoasă?
JEAN: O recunosc. Din fundul inimii, o recunosc. Pierdusem speranţa să vă revăd. Ce fericit sînt acum. Va să zică sînteţi aici.
MARIA-MAGDALENA: Vino.
JEAN: Peste cîteva clipe! Nu pot imediat. Trebuie să-mi plătesc hrana. Trebuie să rambursez. N-o să ţină mult.
MARIA-MAGDALENA: Grăbeşte-te. Primăverile sînt scurte. Ştii bine. Dar revin, revin. Asta-i sigur. E însă trist să le aştepţi.
JEAN *(către Fratele Tarabas):* Ce trebuie să fac ca să-mi achit datoria?
FRATELE TARABAS: Aveţi impresia că asta e o închisoare. Dar nu e aşa. Fraţii pe care-i vedeţi şi care se aşază la masă par trişti. Dacă credeţi însă că sînt într-adevăr aşa, vă înşelaţi. Nu mai stnt trişti. Au o înfăţişare chinuită. Cu toate acestea, la noi nu există tortură. Melancolia lor e aparentă. De fapt, e seninătate.
JEAN: S-ar zice că poartă lanţuri.
FRATELE TARABAS: Uitaţi-vă bine. N-au lanţuri. Ce tot vorbiţi? Aveţi halucinaţii. Nimeni nu le face nici un rău. Sînt la adăpost de soare şi de ploaie. De război şi de lipsuri. Chirurgii noştri au extirpat germenii conflictelor pe care-i aveau în ei şi care-i îmbolnăveau.
MARIA-MAGDALENA: Grăbeşte-te. Vino.
JEAN: Nu mai stau mult. *(Către Fratele Tarabas.)* Nu ţine mult, nu-i aşa? *(Către Marta şi Măria-Magdalena.)* Staţi într-o lumină pe care n-am mai văzut-o; aţi stat întotdeauna in lumina asta. Numaidecît, sînt al vostru, şi nu vă mai părăsesc cu una, cu două. Viu, viu, viu. Să vă strîng la piept, oh, voi, pe care le credeam pierdutei Cu cîtă nerăbdare aştept să vă îmbrăţişez! Ard de nerăbdare să vă îmbrăţişez! *(Către Fratele Tarabas.)* Mai am mult de stat?
344
FRATELE TARABAS: Răbdare, Frate Jean, răbdare. Nu fiţi atît de nervos. O să înlocuiţi pentru o clipă... sau două, pe-un Frate de-al nostru absent. JEAN *(către Marta şi Măria-Magdalena):* Viu.
FRATELE TARABAS: Vreţi să fiţi paznicul temniţelor? *(Jean dă din cap că „nu".)* Nu e de dumneavoastră. Nu vreţi să fiţi paznicul a nimic. Vreţi să fiţi responsabil pentru muribunzi, să-i asistaţi? JEAN: Nu. Nu.
FRATELE TARABAS: Nuje de dumneavoastră, nu. Nici bucătar nu vreţi să fiţi? *(Jean dă din cap că „nu".)* De acord. Bine. N-o să vă pretindem să căraţi poveri. Avem zilieri şi hamali. Fiţi liniştit, n-o să vă trimitem să căutaţi aurul ascuns in minele care se află sub castel. N-o să vă ocupaţi de contabilitate, de lucrări administrative, nici de procese. Nu. O să vă scutim de toate astea, se-nţelege. Totuşi, n-avem încotro, va trebui să faceţi ceva. Nimeni nu e scutit de serviciul social. Aşa că, mă rog, n-aveţi nici o grijă, o să hotărîm noi pentru dumneavoastră. Deoarece toată lumea mănîncă şi toată lumea bea, din moment ce toată ziua mlncăm şi bem, e uşor să-ţi găseşti de lucru; o să vă rugăm să serviţi mesele acestor Fraţi aşezaţi in jurul mesei, acestor Fraţi care arată ca nişte sărăntoci demni de milă, nu pentru că n-ar fi bine hrăniţi, ci pentru că sînt mereu flămînzi, ca dumneavoastră. Ştiţi doar cum e asta. După ce veţi fi servit la masă, o să vă duceţi să vă regăsiţi familia... JEAN *(către Marta şi Măria-Magdalena):* Sufleţelele mele
dragi...
FRATELE TARABAS: ...în cimpie, în miezul frumuseţilor decorului natural. Nu trebuie să ne luaţi în nume de rău că vă cerem să ne faceţi acest mic serviciu în schimbul celor primite. De fapt, ca să vă simţiţi descărcat. Un mic serviciu, nu-i aşa? Nu vă cerem prea mult? E ceva firesc, aşa se obişnuieşte.

JEAN: Spuneţi-mi, totuşi, cît timp o să-mi ia? Cit timp, cît timp? *(Către Marta şi Măria-Magdalena.)* Termin repede şi viu. Da, pe pajişte, o să ne ţinem de mînă, o să cîntăm in cor, o să dansăm... Aşteptaţi-mă. FRATELE TARABAS: Cît timp? Greu de spus.
345

JEAN: Spuneţi, totuşi.
FRATELE TARABAS: 0 să facem o evaluare.
MARIA-MAGDALENA: Primăvara care-ţi place atît de mult...
JEAN *(către Marta şi Măria-Magdalena):* Aşteptaţi-mă, voi, pe care vă iubesc mai mult decît orice. Dragostea pe care-o am pentru voi depăşeşte culmile munţilor. V-am iubit întotdeauna. *(Către Fratele Tarabas.)* Spuneţi-mi, Frate, spuaeţi-mi, evaluaţi mai repede. Cînd o să pot pleca?
Printr-o deschizătură a peretelui, o mină scoate bliduri, unul după altul, şi tacimuri, un castron cu ciorbă, un polonic, şi Jean începe să-i servească pe Fraţii aşezaţi la masă, In timp ce al doilea Frate îl îmbracă într-o rasă. Gest al lui Jean.
FRATELE TARABAS: N-o să aveţi de făcut o muncă grea. O să le daţi, pur şi simplu, să mănînce, fără a fi nevoit să gătiţi. Felurile de nriîncare sînt pregătite. Fraţii ăştia nu sînt ca şi clovnii de adineauri. Li se dă de mîncare cu-adevărat. Nu mai e teatru.
Jean dă să-şi scoată rasa de călugăr.
AL DOILEA FRATE: Asta-i ca să nu vă murdăriţi hainele, Frate Jean, o să trebuiască să fiţi cochet la plimbare.
JEAN *(către Fratele Tarabas):* Calculaţi mai repede, vă rog, sînt grăbit. Ele sînt aici, mă aşteaptă. Spuneţi cîte secunde? Sau cîte minute? Calculaţi in minute, treacă de la mine, în minute. Cîte minute trebuie să mai ră-mîn? Cîte minute vă datorez? Cîte minute o să ţină masa?
FRATELE TARABAS: Doriţi să calculez în minute timpul pe care ni-l datoraţi? în minute? Nu intră în atribuţiile mele. Calculele le face Fratele Contabil. Iar el şi-a primit instrucţiunile de la Fratele Staroste. *(Către Fratele Contabil.)* Cîte minute ne datorează Fratele Jean?
Tăcere a Fratelui Contabil. Al doilea Frate îi pune lui Jean cagula pe cap.
AL DOILEA FRATE: Asta pentru ca mirosul de bucătărie să nu vă intre în păr.
346
JEAN: Bine. E prea greu de calculat în minute. îmi dau seama. în ore e mai uşor, într-adevăr. Cîte ore de prezenţă vă datorez?
FRATELE* TARABAS: Spune-i, Frate Contabil, calculează. Spune-i ca să ştie exact şi să se liniştească, pentru ca familia lui să se liniştească.
JEAN *(spre gratii):* Am să vă spun peste cîte ore... Aşteptaţi-mă la porţi, aşteptaţi-mă la ferestre. Aşteptaţi-mă pe drumuri. Aşteptaţi-mă în case. Aşteptaţi. Ră-mîneţi acolo, ca să vă văd. Aşteptaţi, aşteptaţi. Am să aflu numaidecît.
AL TREILEA FRATE: Pînă una alta, vedeţi-vă de serviciu. Serviţi masa acestor oameni cărora le e foame. Nu vă pierdeţi vremea. Hai, serviţi. Blidele lor trebuie să fie mereu pline.
FRATELE TARABAS *(către Fratele Contabil):* Spune-i numărul de ore pe care ni-l datorează.
MARIA-MAGDALENA: Sîntem aici.
MARTA: Te aşteptăm.
MARIA-MAGDALENA: Aşteptăm. Asta o să te-ajute. Fii sigur că te-aşteptăm.
JEAN: Asta o să mă ajute, cred. Am trăit eu momente mult mai neplăcute. O să treacă şi asta, vreau să nădăjduiesc. *(Se apucă din nou de servit. Către Fratele Contabil.)* Frate Contabil, numărul de ore pe care vi-1 datorez? Spuneţi-mi numărul de ore pe care vi-1 datorez. Vă implor, spuneţi-mi-1 repede.
MARIA-MAGDALENA: Te vom aştepta, dragul meu, cît timp va fi nevoie.
FRATELE CONTABIL: Numărul de ore datorat de Fratele nostru Jean pentru că a fost hrănit, adăpostit, ascultat şi distrat în hanul nostru. Numărul de ore: una, trei, şase, şapte, opt, nouă... *(Pe tabla neagră, care apare în apropierea gratiilor, al treilea Frate scrie cu cretă cifrele pe măsură ce le pronunţă.)* ...1, 7, 3, 6, 9, 8, 1, 7, 3, 6, 9, 8...
Fraţii reiau cu toţii în cor, pe măsură ce cifrele se aştern pe tabla neagră, apoi pe ecranele luminoase care apar 4? m?:m^{e}neg,$_{x}$ simultan, în diferite puncte ale scenei, pg pereţi,
347

FRATELE CONTABIL *(urmat de ceilalţi care repetă ca un ecou):* 1, 7, 3, 6, 9, 8 *(apoi, din ce în ce mai repede)* 1, 7, 3, 6, 9, 8... *(Apoi tot mai repede reluat în cor de Fratele Tarabas şi de cei de la masă. Cifrele continuă să se înşire, luminoase, în timp ce mina unui Frate îi trece lui Jean blidurile şi tacîmurile într-un ritm sacadat, în timp ce Jean îşi îndeplineşte slujba aşezînd blidurile etc, reluîndu-le apoi ca să le ducă la ghişeu, de unde ia altele şi aşa mai departe.)* Una_, şapte, trei, şase, nouă, opt, una, şapte, trei, şase, nomă, opt, una, şapte, trei, şase, nouă, opt, una, şapte, trei, şase, nouă, opt, una, şapte, trei, şase, nouă, opt, uni, şapte, trei, şase, nouă, opt, una, şapte, trei, şase, nonă, opt, una, şapte, trei, şase, nouă, opt, una, şapte, tiei, şase, nouă, opt, una, şapte, trei, şase, nouă, opt, una, şapte, trei, şase, nouă, opt, una, şapte, trei, şase, nonă, opt, una, şapte, trei, şase, nouă, opt, una, şapte, trei, şase, nouă, opt, una, şapte, trei, şase, nouă, opt, una, şapte, trei, şase, nouă, opt, una, şapte, trei, şase, nouă etc.

Pe tabla neagră şi pe pereţi cifrele se adaugă la sfîrşit unele după altele şi o umplu peste tot. Fratele Tarabas le repetă şi el, accentutndu-le mai tare.

FRATELE TARABAS: Hai, hal, făceţi-vă orele de serviciu. Serviţi-i pe Fraţi şi mai tine decît v-au servit ei. Hai, sînteţi tînăr, hai, hai.

Jean repetă şi el cifrele, in timp ce umple blidurile sau gamelele cu ciorbă, cu aceleaşi mişcări ritmice.

MĂRIA-MAGDALENA: Vom aştepta, vom aştepta. Am să te aştept cît timp va fi nevoie, am să te aştept la nesfîrşit.

Corul continuă: una,şapte, trei, şase, nouă, opt, una, şapte, trei, şase, nouă, opt, una, şapte, trei, şase, nouă, opt. în timp ce se rostesc ultimele cifre, un clopot sau mai multe încep să bată orele. Ritmul în care serveşte Jean devine mai răpii, mai sacadat,